SANCTI

VALERIANI EPISCOPI CEMELIENSIS

HOMILIÆ XX.

Item Epiſtola ad Monachos, de virtutibus & ordine doctrinæ Apoſtolicæ.

Omnia nunc primùm, præter vnicam Homiliam, poſt annos plus minus mille ducentos in lucem edita.

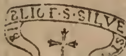

LVTETIAE PARISIORVM.
Ex Officina Nivelliana.
Sumptibus Sebastiani Cramoisy, via Iacobæa, ſub Ciconiis.

M. DCXII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

REVERENDISSIMO atque amplißimo Præsuli D. HENRICO LVDOVICO CASTANEO RVPIPOSÆO, Pictauorum Episcopo.

IN hoc sacræ tuæ dignitatis exordio, Præsul amplißime, inter publicas priuatasq. gratulationes, nisi me quoque festiuis choris insererem, animique sensum quoquo modo testarer; verendum erat profectò, ne qui pristinam erga te obseruantiam meam nouerant, aut immemorem me, aut inofficiosum putarent. Veni ergo: & quod honori tuo debebatur, non sine munusculo veni. Sic enim mihi persuasi, cùm Valeriani Cemelenensis Ho-

milias in publicum proferrẽ, illas nec gratiorem tua tutelam consequi posse, nec cuiquam à me potius quàm tibi hoc tempore deberi. Primùm vt hac Pontificatus tui quasi sportula donati lectores, integram tibi honorificentiæ gratiam habeant. Deinde vt indicium extet, prodaturque posteris: tum scilicet sanctißimi & eloquentißimi Episcopi opus in lucem prodijsse, cùm in noui Antistitis exortu Gallia omnis communi spei publicæ lætitia ferueret. Postremò vt vota quæ pro cœpti felicis auspicio tua causa conceperam, tanto potißimum auspice ac duce persoluam. Vota, inquam, quæ mihi ex omnibus sollemnium officiorũ munijs sola delegi. Enimuero poteram sanè, dum laudibus tuis omnia personant; atque hinc aduentus tui desiderio gestiunt Pictaui tui, & conscij natalium tuorum, quid sibi eximia virtus in pręcipua nobilitate spondeat augurantur: hinc bonum factum reliquæ Prouinciæ pręcedicant, sapientißimique regis, qui hanc tibi Ecclesiam

desponderat, iudicium collaudant: poterã & ipse, sine adulationis metu, in prçconij tui partem venire: atque ea de te commemorare, quæ in te à primis vsq. annis ipsa, quæ admirari facilè nihil solet, ingeniorũ, morumque exploratrix Roma mirata est. Sed neque tu hoc à me obsequij genus desideras; & ego instituto meo alienum duxi, qui me votorum, vt dixi, finibus contineo. Quare prosequantur alij laudes tuas: & quæ prçclara in te vel natura, vel studium effinxit, pro meritis efferant, si possunt: ingenij, qua polles, iudicijque felicitatem, doctrinam exquisitam, rerum maximarum supra ætatem vsum ac prudentiã, ingenitam modestiam, reliquarumque coronam virtutum, sed pietatem in primis, & synceram fucique expertem religionẽ. Ego destinatis semper votis insistam, petamque à Deo immortali, vt quorum tibi munerum est auctor atque largitor, eorum perpetuò cumulum adaugeat. Tum honorẽ hunc tibi, Ecclesiçque tuæ ita fortunet, vt

decessorum tuorum tempora tua inuideant nulli, relinquant posteris, quod æmulentur. Hilarij ante omnes, quam precipuè optas, contingat imitatio: vt quod elogium illi Galliæ nostræ quondam tribuerunt, hoc idem tibi aliquando Pictaui referant, piaculo heresis beneficio atque ope tua liberati.

R^mæ A.T.

Deditissimus

IAC. SIRMONDVS
SOC. IESV.

LECTORI.

De Valeriani Episcopi Homiliis, & quo tempore ac loco claruerit.

ALERIANI Episcopi præter Homiliam de bono disciplinæ, quæ incerto antea nomine iactabatur, paucisque ab hinc annis auctori suo restituta est, nihil hactenus in lucem prolatum accepimus. Quas nunc damus reliquas vndeuiginti, celeberrimo antiquæ Corbeiæ Monasterio debemus. Cuius vnicum quo vsi sumus, peruetustæ sed parum castigatæ manus exemplar, etsi Homiliam de bono disciplinæ non habebat, & Ciuitatis nomen, in qua Valerianus Episcopus sedit, non indicabat: facilis tamen ex styli argumentique similitudine coniectura fuit, has illius germanas sorores esse, omnesque ab vno & eodem Valeriano editas, Episcopo Cemelensi. Neque hac in re quisquam ni fallor repugnabit. Fuit autem Cemelenum, siue vt posterior ætas locuta est, Cemelium aut

Cemela, Vediantiorum in Alpibus maritimis oppidum, cis Alpem summam nono, sexto vt vetus Itinerarium docet vls Varũ fluuium lapide. Cuius hodieque prisca ruderúm vestigia, nomenque haud procul Nicæa restat in colle, quem Cemelam vocant. Sed Cemelium Plinius lib. III. cap. v. & Ptolemæus in Italia locant, quia Italiæ initium à Varo ducunt: Itinerarium, quia Galliam iustis finibus ad Alpem vsq. summam porrigit, Galliæ adsignat. Et verò ad Galliam pertinuisse, fidem sine controuersia facit vetus Notitia ciuitatum Galliæ, quæ inter Alpium maritimarum ciuitates, quæ sub Ebreduno Metropoli censentur, sexto loco numerat Ciuitatem Cemelenẽsium. & Vsuardus in Martyrologio prid. Idus Maias; quo die S. Pontij Martyris natalem in Gallis, Ciuitate Cemela, sollemnẽ fuisse notat. eius nimirũ, quem auctor noster sæpius tripliciHomilia de bonoMartyrij, sed tacito semper nomine cõmemorat. Cõstat ergo de Valeriani cathedra Episcopali. reliquum est vt quo sæculo vixerit inquiramus. Rem enim coniecturæ nostræ fecerunt Gennadius & Isidorus, aliique illustrium scriptorum nomenclatores, qui illum prorsus ignorasse videtur: ita nusquã

eius meminerunt. Mihi verò ex cathedra ipsa Cemelensi deprehēdere videor illum, sub annum Christi CD. L. hoc est Leonis magni temporibus floruisse. Post Leonem enim, Leonis ipsius decreto, vt Hilari Papæ verbis epistola IV. docemur, Cemeliēsis ciuitatis, & Nicæensis castelli Episcopi diuersi non fuerunt: sed iidem Cemelienses simul, quandiu Cemela stetit, & Nicæenses. Quod videre est in Synodo V. Aurelianensi, cui Aetius presbyter directus à Magno Episcopo Ecclesię Cemelensis & Nicæensis subscripsisse legitur in antiquis exemplaribus, quæ integras eius Concilij subscriptiones habent. nam mutilæ sunt in excusis. Quare Valerianum, qui Cemelensis tantùm Episcopus nuncupetur, ante Leonis decretum sedem illā rexisse oportuit. Atque vt quod sentio dicam, omnino Valerianum hunc illum esse coniicio, ad quem & alios vicinarum Galliæ Prouinciarum Episcopos, scripta exstat Leonis eiusdem epistola de Vasensis Episcopi ordinatione, quam æternæ memoriæ Cardinalis Baronius ex Arelatensi codice diuulgauit. Confirmorque in sententia, quòd in illo Episcoporum numero Ingenuum video, Ebredunensem, id est Valeriani Cemelen-

ſis Metropolitanum Antiſtitem. Sed & alię duæ ſunt epiſtolæ, Leonis vna ad XLIV. Epiſcopos Galliæ, altera Epiſcoporum eorundem ad Leonem; in quibus Ingenuus & Valerianus pariter coniunguntur. Stylus denique, optimus iudicandi magiſter, characterque dictionis Valerianæ; grauis inquam ac ſplendida, & dignitatis ſuccique plena facundia, quæ in his Homiliis elucet, ſatis hanc eius quam dixi ætatem prodit. illam ſcilicet, qua Eucherius Lugdunenſis, Hilarius Arelatenſis Epiſcopi, Vincentius Lirinenſis, Proſper, & Saluianus presbyteri, Galliam noſtram non diſſimili eloquentiæ laude & gloria decorabant. Vellem modò emendatiores nobis, & quales diſertiſſimus Epiſcopus pronuntiarat, edere licuiſſet. Sed in tanta deprauati codicis labe optandum id mage fuit, quàm ſperandum. Fortaſſe autem quod prima hęc editio non potuit, altera præſtabit. Tu interim præſentibus, Lector, fruere & vale.

EX VETERI CODICE FLORIACENSI, IN QVO varia antiquorum Patrum opuſcula vel fragmenta.

VAlerianus quoque Cemelenſis Epiſcopus in libro de bono diſciplinæ. *Bene*, inquit, *in omnibus cauſis timor obtemperat diſciplinæ. qui pro hoc ipſo quòd imminentes periculorum caſus aut iras iudicũ cauere nouit, poteſtatem conſeruandæ ſalutis obtinuit.* & quæ ſequuntur, pag. 4. Homiliæ I.

INDEX HOMILIARVM S. Valeriani Epiſcopi, quæ hoc volumine continentur.

S. VALERIANI
EPISCOPI CEMELIENSIS,

Homilia I.

DE BONO DISCIPLINAE.

MVLTI qui ſanæ doctrinæ aduerſantur, iuſtitiam culpant, & diſciplinam imperium eſſe iudicant, ac rationabilem caſtigationem ſuperbiæ aſſignant: cùm non ſit imperium, niſi vbi aliquid iubetur iniuſtum; nec ſit ſuperbia, niſi vbi negligitur diſciplina. Diſciplina igitur magiſtra eſt religionis, magiſtra veræ pietatis: quæ nec ideo increpat vt lædat, nec ideo caſtigat vt noceat. De-

nique mores hominum irata corrigit, inflammata custodit, ita Salomone dicente: *Fili, ne deficias à disciplina Domini, neque fatigeris cùm ab eo increparis. Quem enim diligit Dominus, increpat: flagellat autem omnem filium quem recipit.* Nihil profectò est, quod non disciplina aut emendet, aut saluum faciat. Quam si quis sapiens apprehenderit, nec gratiam amicitiarum perdit, nec periculum damnationis incurrit. Nemo disciplinam irrationabilem putet, sub qua videt vniuersis quæ in cœlo, & sub cœlo sunt, verbo operante compositis omnipotentis Dei stare consilium. In principio enim operis sui Deus nihil prius quàm disciplinam fecit. Nam cùm assistente sapientia cœlum suspenderet, terram pararet, maria concluderet, & suis locis suisque temporibus cursum solis, lunæque globum disponeret, omnia sub disciplina có-

Prou. 3.

ſtituit. Quid autem non eſſet tenebroſum, quid non incompoſitum, quid non haberetur abſurdum, niſi conſtitutis legibus cuncta ſtarent elementa? Nunquid ſine diſciplina agitur ſolis curſus? qui quamuis diurni itineris neceſſitatem infatigatus impleuerit, ad officium tamen ſuum matutinus occurrit, & ſe in parte cœli quotidie terrarum ſpatia luſtraturus oſtendit. Tanta eſt diſciplinæ ratio, vt intra temporum metas lege conſcriptas ita indefeſſi itineris alternis vicibus ſyderum curſus agitetur, vt nec Luna defectionis ſuæ damna effugiat, nec Solem diurni luminis flamma deſtituat. Nunquid ſine diſciplina eſt, quòd tanti maris fluctus humili terrarum litore continentur, & in ſuo ſinu frequenter incitata ventis altior aggere vnda concluditur? Omnia profectò inſipiens natura confunderet, niſi mundum diſci-

plinæ ratio gubernaret. Hæc ideò proposuimus dicere, vt disceretis obedire euangelicis pręceptis, & cœlestibus obtemperare mandatis. Quid autem rationalem animam, & ad Dei imaginem factam expediat, facilè potest homo intelligere, cùm videt sacratis per voluntatem Dei constitutionibus disciplinæ etiam elementa seruire. Audite Prophetam
Psal. 2. dicentem. *Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta.* Benè in omnibus causis timor obtemperat disciplinæ: qui pro hoc ipso quòd imminentes periculorum casus aut iras iudicum cauere nouit, potestatem conseruandæ salutis obtinuit. Quid igitur adultero castum? quid furi esset tutum? quid latroni non peruium? quis non expauesceret concaua litorum, secreta syluarum? quid non præ-

ſumptio poſſideret, niſi furorem animorum ſub metu pœnæ diſciplina compeſceret? Ac niſi conſtitutus eſſet ordo viuendi, uunquam profectò finem poneret natura peccandi. Nihil eſt quod non gula ſuadeat, ſi gulæ diſciplina conſentiat. Nihil eſt quod nō perdat luxuria, ſi amore vitiorum à te diſciplina diſcedat. Nihil eſt quod non habendi ac poſſidendi cupiditate animus occupet, niſi auaritiæ vitium diſciplina condemnet. Omnia ſub metu diſciplinæ vitia iacent. Iam non eſt in quo fides vnquã erubeſcat, ſi homo futurũ Dei iudiciũ reſpiciat, & cauſam reddendæ rationis intẽdat: nec eſt in quo vindex ſcelerum flamma deſæuiat, ſi intuitu diſciplinæ aut quæ ſunt honeſta cogites, aut quę ſunt pudenda caſtiges. Multi ibi nomen crudelitatis imponũt, vbi pro amore diſciplinæ crimẽ admiſſi ſceleris ſupplicio vindicatur

latronis: cùm sententia iudicātis iustis legibus seruiat; & non solùm præsentibus, sed etiam futuris manum porrigat. Quis igitur non licitò crederet se debere peccare, si impudicis & impiis actibus iudex non præscriberet disciplinam? Videamus quid lex loquatur: *Non occides, Non adulterabis, Non furaberis, Non falsum testimonium dices.* Hæc sunt disciplinæ legis, quib. etiam districtio sententiæ sæcularis obsequitur, impugnando turpia, resecando criminosa. Nam adiicit scriptura: *Iudex non est vindex positus boni operis, sed mali.* ita vt etiam vicarium pœnæ genus exigat, cùm dicit; *Oculum pro oculo, dentem pro dente.* Sed istam antiquæ sententiæ seueritatem facilè vitare possumus, si flammas futuri iudicij cogitemus. Absolutè autem docet Paulus Apostolus posse contemni sæcularis arma iudicij, qui dicit; *Si vis non timere potestatem, quod bonum est*

Exod. 20.

Rom. 13.

Leuit. 24.

Rom. 13.

fac. Sed hæc non otiosè tractanda sunt. Nam cùm de his terrenis potestatibus Apostoli doctrina commemorat, sensibus nostris cœlestis iudicij partes insinuat. Nam cùm docet seruiendum sæculi legibus, admonet necessariò hominem futuris cauere temporibus. Si vis, inquit, non timere potestatem, quod bonum est fac. Hoc est dicere, si vis non futurum timere iudicium, declina à malo, & fac bonum. Ergo hanc primam constitutionis formam, quæ sæculi legibus caret, cauere debemus & vincere, vt possimus à nobis illud præiudicium futuræ mortis excludere: quia quos ista temporalis non affligit pœna, hos illa in æternum insatiabili tormentorum persequitur dolore. Nemo autem illum homicidij crimen euasisse æstimet, quem excusatum sęcularis iudicij corrupti sententia absoluerit. Nec ille adulterij faci-

nus prætermiſſum putet, qui indulgentiæ lege deprehenſus euaſit. Nemo cùm ſanam dexteram videt falſitatis reo, debita iure ſupplicia iudicêt fuiſſe conceſſa. Defunctis corporibus ſalua ſunt crimina, niſi fuerint priùs apud Deum lacrymarũ interceſſione purgata. Expectat enim reum ſuum gehenna debitis armata ſupplicijs. Ad confuſionem magis præſentis vitæ, non ad abſolutionem criminis, pertinet autoritas ſententiæ ſæcularis. Illa ergo nobis ſunt ante omnia cogitanda ſupplicia, vbi homo viuit durante pœna, vbi nec tormenta corpori, nec deſunt membra tortori. Quæ tamen facilè vitare poſſumus, ſi habenas diſciplinæ teneamus, ita dicente Apoſtolo: *Si vis non* Rom.13. *timere poteſtatem, bonum fac, & habebis laudem ex ea.* Quis ſapiens non ad hæc diſciplinæ bona animum lætus adponat, vbi poteſt homo non ſolùm cri-

minis pœnam vitare, ſed & gratiam laudationis acquirere? Audite Prophetam dicentem: *Apprehendite diſciplinam, nequando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta.* Pſal. 2. In hoc loco ad illos, puto, pertinet iſta ſententia, ad quos nondum diſciplina peruenit: qui adhuc in deuijs morantur capti antiquo ſuperſtitionis errore. Probantur enim ſub lege nunquam vixiſſe, qui admonentur vt apprehendant ſtudium diſciplinæ. Sequitur in hoc pſalmo: *Ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta.* Igitur ſi illos propheta ſtatuit reos, ad quos diſciplina nunquam peruenit; quid de illis iudicandum putamus, quos diſciplina deſtituit? Inter vtrorumq; actus autoritas propheticæ lectionis incuſat minorem planè culpam non perueniſſe ad diſciplinam, quàm legem diſciplinæ reſpuiſſe. Ecce dicit Propheta: *Qui ſpernit diſciplinam odit* Prou. 15.

animam suam. Et verè vt dixit ita est. Nam hostis est & inimicus animæ suæ, qui spretis disciplinæ monitis diabolicis occupatur officijs. Dicunt aliquáti disciplinam satis duris legibus constitutam. Loquantur ista satis miseri, quos ad omne facinus ille diabolus autor mortis inuitat; quorum mentes insatiabilis gula possidet; super quos regnat ebrietas; quos turpis luxuria captiuos tenet; & à quibus nunquam superbia ingrata discedit. Illis auté quibus est studium honestæ fidem seruare continentiæ, humilitati pietatiq; seruire, dulce disciplinæ onus est & leue iugum Domini, quod nó grauat nisi aut perditos aut perituros. Erubesco dicere in confusionem humanæ negligentiæ, quare apud aliquantos parum proficiat disciplina, cùm videamus pastorale magisterium etiam apud muta animalia non perire. Doceant

nos ecce seruare ordinem disciplinæ tam dociles equorum animi, cũm in gyrum ducti flexuosis gressibus mẽbra componunt, & sub vnius habenæ retinaculo ita laxari se cõsentiũt, vt & currendi & standi modus sub quadã legũ dispositione seruetur. Ita quos natura numero diuidit, studio disciplinę coniungit. Videte quàm fortia boum corpora plaustro subiaceant: quæ in tantum imperio animum parant, vt tumentia naturaliter leui iugo colla supponant. Ita disciplinæ constitutionibus seruiunt etiam quę in feritate nascuntur. Vnde miror aliquoties hominem, cui inest sapientia & intellectus prudentiæ, passim pręcepta disciplinæ negligere: cùm videamus mutũ animal vitia cauere, iussis obtẽperare, imperio deseruire, atq. ita ad omnem obedientiã animum aptare, vt cùm opus fuerit armatis legionib. occurrat, & hosti-

libus se telis iussum obiiciat. Audite in hoc loco Prophetam dicentẽ:
Esai. 1. *Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui: Israel autem me non cognouit.* Vereor dicere, ne nostram negligentiam pulset ista sententia. non autem cognoscit Dominũ, qui conditionis suæ non cognoscit officium. Ostendam sanè quomodo Dominus possit aut inueniri, aut cognosci, si tamen est animus videndi. Si vis videre Dominum, require mẽdicum, suscipe peregrinum, visita infirmum, curre ad carcerem. Si vis videre Deum, vincula captiuitatis absolue, nodos iniquitatis incide. Audi de hoc Dominum dicentem. *Esuriui,*
Matth. 25. *& dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere; hospes fui, & suscepistis me: nudus fui & cooperuistis me: infirmus fui & visitastis me: in carcere eram, & venistis ad me.* Moneo itaque ne despicias nudum, ne cœco manũ subtra-

has, ne inuolutum pannis contemnas. In hac enim veste primũ Dominus cùm à Magis quęreretur, inuẽtus est. Et quia de disciplina fecimus mentionem, sub qua fides Christiana viget, necesse est vt omnia in aures vestras vitæ ornamenta deferantur, vt intelligat vnusquisque parum sibi prodesse conuersionis famam, nisi in contẽptu mundi amauerit disciplinã. Ergo cui studium est Christum colere, prius cordis sic corporis indumenta suscipiat. Omnis igitur vita religionis professæ, integritatis debet famam sentire, ne quẽ expectat corona virtutis, pudoris damno feriat. Corporis integritas vitam muniat, integritatem fides incontaminata custodiat, vt manente vtriusque partis beneficio immaculatum hominem faciat regnare cum Christo. Sed in hoc solo constat conuersionis nostrę ratio, vt boni simus.

Laborandũ igitur illi ante omnia eſt, vt qui bonitaté ſequitur, bonus eſſe iudicetur. Nam quamuis homo purũ corpus immaculatumque cuſtodiat, laceratam vitam ad Deum portat, cuius actus vultum infamat, licet ſciamus conſcientiam ſolam bonis actibus poſſe ſufficere. Sed quanto melius eſt vt ſéper de te bene ſentiat, qui circa ianuam tuam vanis ſuſpicionibus frequenter ægrotat? Inſitũ eſt enim naturaliter vulgo, vt de bonis malè ſemper iudicet. Sed tu qui curam bonæ famæ colis, ſtudio tuo gratiam integræ opinionis acquire. Vita ergo noſtra ita ſit lucida. vt ſit omnibus nota. Integritas religioni, pudor ſeruiat humilitati. Qué amor tenet ſeruandæ integritatis, ante omnia falſi ad ſe famam non admittat erroris. Magnum eſt quidem, & glorioſum, & vſque ad cœlum omnium ore proferendum, nú-

quam malis actibus locum dedisse: sed multo fortius est núquam falsis suspicionibus laborasse. Quid enim tibi prodest sobrietas, si vitia ebrietatis exerceas? Quis te non ebrium iudicet, si inter effluentes vino calices saltantium gyros imiteris? Quis te castum putabit, si te viderit meretricum fabulis mixtum scenico sermone compositis, aut loquenté turpia, aut inhonesta resonantem? Laudo quidem conscientiam castitatis in te, sed odi colloquium meretricis. In quo loco fortasse dicat aliquis, Sufficit mihi pura conscientia. Quátum ad innocentiam pertinet, tibi soli sufficit. Sed prouidédúest ne facilitate tua alter peccet, & alienú peccatú in tę redundet, iuxta illud quod dicit scriptura, *Vę illi per quem scandalum venit.* Quamuis autem pretioso serico corpus vestias, & niueo vellere membra componas, non sine ma-

cula diem tranſigis, ſi camini ardentis ora cótigeris. In omni igitur actu tuo vitam tuam diſciplina comitetur. Si vis placere Chriſto, elabora vt profeſſionem tuam fides adiuuet, fama commendet. Præcedat vos patientia humilitatis ſocia, aſſiſtat pudicitia integritatis magiſtra: fugiat cupiditas, erubeſcat ebrietas, luxuria actus ſuos lugeat, ſuperbia confuſa diſcedat. Quicunq. igitur eſt qui feſtinat Deũ agnoſcere, ſub hoc diſciplinæ ordine Chriſtum noſtrũ poterit inuenire. Multa quidẽ ſuperabãt adhuc, dilectiſſimi, quę diſciplinę ratio ſuadebat aperire: quę interim putauimus differenda, ne otioſis auribus faſtidium pareret longa narratio. Sanè ne quid in hoc opere ſubſtraxiſſe videamur, elaborabimus vt ea quæ religioſis actib. competunt, ſequenti tempore diſſeramus.

S. VALERIANI EPISCOPI CEMELIENSIS

Homilia II.

DE ARCTA ET ANGVSTA VIA.

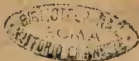
MVLTIS atque innumeris disciplinæ legibus, dilectissimi, sicut audistis Euangelistam dicentẽ, viuendi rationem Christus noster instituit; & diuersis modis renascenti populo viam salutis ostendit: nihilq. occultum esse voluit, quod animam aut saluaret aut perderet: ne res tanto pretio cõparata diabolicis superstitionibus ignorantiæ vitio decepta seruiret. Sed quod peius est, parum prodest medicina morituris: & ideo difficilis est via salutis, quia facilior est semper exitus mortis: ita scriptura dicente, *Quàm ampla & spatiosa via est, quæ ducit ad mortem, & multi sunt qui intrant per eam! Quàm arcta & an-* Matt. 7

gusta via quæ ducit ad vitã, & pauci sunt qui inueniunt eam! Mirantur fortasse aliqui, quare Euangelista amplam & facilem dicat esse viã mortis, cùm iter vitæ toto artetur accessu. Cui autem vnquam difficilis fuit ad inferiora descensus, vbi homo onere suo trahitur, & fascis sui victus mole portatur? Multa sunt autem quæ viam prosperæ salutis impediant. In quo loco illos specialiter mortis iniuria persequitur, quibus vanitas & crudelitas dominatur. Concurrunt præterea in præiudicium vitæ dissensiones, æmulationes, lites, rixæ, sacrilegia, adulteria, homicidia, fraterna odia, parricidalia consilia, falsitatibus armata periuria: quæ non solũ ascendentem impediunt, sed etiam in profundum Tartari mergunt. Quando ergo fieri potest, vt ille homo facilè ad superiora perueniat, quem tanta vitia impediunt? *Arcta*

& angusta via est, quæ ducit ad vitam. Hæc est illa via, dilectissimi, per quam iusti pergunt, & sancti, immaculatique gradiuntur: per quam illis iter est, qui humilitate, integritate, sanctitate præditi, indefessi Christũ nostrum prosequuntur. Huius ergo viæ & eligendus nobis, & muniendus accessus est: quia sicut est arduus, ita & peruius. facilè autem se volentibus præstat, si non aut vanitas impediat, aut fallax huius mundi ornatus obsistat. Liberum autem & exutum omnibus impedimentis illum esse conuenit, qui iter ardui montis adgreditur. Sicut autem videmus iniusto fasce vacillare vestigia; ita multis lapsibus subiacet anima, si fuerit iniquis actibus occupata. Vnde exonerandum corpus est sæcularibus desideriis impeditum: ne per ardua & excelsa tendentibus, aut periculũ mortis incumbat, aut desperatio la-

borisadcrescat. Quis igitur sapiens animal suum impeditum sarcinâ per angustum iter dirigat, cuius vnũ latus excelsi mõtis moles premat, aliud rupes præceps adstituat; vbi si temeritas præualuerit, aut reuertendum est, aut euadendum? Similis est & hominis illius causa, qui viam religionis ingressus est. Opus est ergo, vt semper resecet quæcunque aut inhonesta videantur, aut turpia, qui animã suam ad cœlestem gloriam desiderat peruenire. Non sine causa autem
Matt.19 dicit Dominus, *relinque bona tua, & sequere me.* Bona ista, dilectissimi, mala nostra sunt, terrenis actibus enutrita: quibus dum aliquanti nimium adtentè seruiunt, cœlestia perdiderunt. Si vultis itaque vt vobis pateat cœlestis ianua, remouenda sunt omnia, & pœnitentiæ deputanda sunt, quæcunque in excidium vitæ negligenter & incõuenienter vsitata sunt.

Difficile autem eſt, vt ad ea, quæ prę-
parauit Dominus credentibus in ſe,
tibi perueniendi ſit aditus, niſi onu-
ſtum vitijs pectus exoneres, atque
omnes iniuſtitiæ culpas religioſæ di-
ſciplinæ auctoritate compeſcas. Su-
perfluè autem te putas ardui itineris
& viæ aſperæ ſemitas tenere, ſi animę
impediaris errore. Ponite vobis de-
nique, ſi videtur, ante oculos duos ad
ſuperiora tendentes; quorum vnus
graui pondere onuſtus pergat, alter
leui tantùm baculo nixus incedat: &
videbitis quis facilius ad ſuperiora
perueniat. Reſpicite prius ad illum
qui grauatur onere: & videbitis ho-
minis illius pendētia retrorſum feſti-
nare veſtigia, atque ita flexo genu in-
cedere, vt putetur redire. Modò de-
ſcēdēti, mòdò cadēti ſimilis ita in di-
uerſam partē pēduli itineris toto cor-
pore per ſingula momenta iactatur,
vt ipſa neceſſitas ambulādi pene plus

desperationis habeat, quàm laboris. Conuertite modò oculos vestros ad illum, cuius ceruicibus nihil ponderis imminet: & videtis quàm liber incedit. quàm facile illi est per ardua exutis ire plantis, & in locis scrupeis pendulis hærere vestigijs. Nunc leui cursu procerus attollitur: nunc per diuersa tota animi alacritate portatur: vt ostendat difficultatem locorũ liberis nõ impedire corporibus; nec laboriosa esse cuiquam itinera, quãuis sint ardua, si exoneretur mens iniustis ponderibus occupata. Similis est, dilectissimi, ratio siue his, quos iniqui actus onerant; siue illis, quos veteri exutos culpa pœnitentiæ lacrymæ commendant. Debet itaque quæ sunt onerosa deponere, qui vult ad iudicium securus venire: & terrena contemnere, cui est animus cœlestia possidere. Sanè, dilectissimi, quo faciliùs illius ardui itineris exupere-

mus anguſtias, ſyncerę mentis adhibenda ſunt ſtudia: & remouendũ ſi quid litium aut infelix ſermo ſeruit, aut in opprobrium domus alienæ iniuriæ fortè veneni lingua commouit. Æſtimari autem non poteſt, quantum impediant viam vitæ vitia indiſciplinatæ linguæ: quæ dum nimium loquendo organum ſui oris exercet, odia aduerſum ſe etiam de otioſis ſermonibus excitauit. Nam dicit Dominus etiam de otioſis ſermonibus rationem eſſe reddendam. Videte ergo quid illi futurum ſit, quem cauſa culpæ principalis impugnat: cùm non ſit ſine periculo animæ ad iudicium etiam leuia quæcũque portare. *Arcta & anguſta eſt via, quæ ducit ad vitam.* Quicunque ergo eſt ſapiens, primo loco iactet à ſe impedimenta mundi, & muniat iter ſuum ſtudio diſciplinæ. remoueat intercedente pœnitentia quæcunq. Matt. 12

per negligentiã videntur imposita: nec secum portandũ putet, quicquid gloria sæcularis imposuit: quia licet sint per se grauia, fiunt tamẽ itineris difficultate grauiora. Fortè aliquãtis in hoc sęculo nimiũ delicatis angusti & ardui itineris necessitas desperationẽ parit. Et verè habet hoc ratio, vt aspera quæq. & difficilia rudis animus expauescat. Sed quid facimus, quòd nulla deliciosis militib. virtutũ patet ianua? Quis autem fructus laboris esset, si per plana discurreres? aut quando te ad locum paratum venisse gauderes, si sine iniuria corporis peruenires? Quis vnquam otiosus trophæa composuit? aut quis circunstantibus vndique hostium legionibus ad victoriam dormitando peruenit? Parum laudis habet virtutum corona, quæ ex labore nõ descendit. Potest quidem habere palmam, sed non habet gloriam. Quando fuit vt

agricola horrea ſua otioſus impleret? aut quis vnquam legitimo tempore agri ſui fructum recepit, niſi priùs multiplicato rudem terram ſulco confecerit? Hæc eſt autem magnarũ ratio virtutum, vt quãto plus homo laborat, tanto plus mercedis adquirat. Videamus tamen, qualis iſta via mortis ſit, quam Euangeliſta dicit amplam, & ſpatioſam, & fluctibus plená: quæ quamuis referta ſit mortibus, nunquam tamen deſinit ſuſcipere crimino ſos. Eſt enim huius naturæ, vt citò ad ſe perituros inuitet. facilé autem ſe illis præbet, quos diſciplina deſtituit. In comparatione autem plani & anguſti itineris, nihil viatori periculoſius ſpatioſis itineribus: quia ſine diſciplina curritur, vbi equorum habenæ laxantur. atque ita fit vt multos porta mortis recipiat: quia vbi liberiùs pergitur,

faciliùs peruenitur. Audite Dominũ
Matt.16 dicentem, *Tolle crucem tuam, & sequere me.* Facilem profectò homo illius ardui itineris non expauescit accessum. Quare autem illum labor conturbet, cui alter manum porrigit? Quisque igitur per ardua alterius latere regitur, necessitatem cœptæ rei diuiso itineris labore hortatur. Et ideo potest fieri, vt ad promissa regni præmia non dubiè perueniat, qui ad superiora Domino comitante festinat. Sed deponendum est prius, dilectissimi, sicut superiùs diximus, quicquid humanis corporibus infelix sęculi error imposuit: ne fortè nos peccatorum mole obiecta ad illa remunerationis tempora aut non patiatur peruenire; aut si peruenerimus, cœlestis regni portas non permittat intrare. Sed dicis, Non possumus peruenire. certis experimentis agitur: videmus enim frequenter

multos inſalutato patre familias ianua teſte diſcedere. quos tamen nequitia, aut malitia, aut perfidia, aut luxuria, aut ſuperbia facit exoſos. Contempletur vnuſquiſq. veſtrûm diabolicæ præſumptionis offenſam: & intelliget quantum ſuperbia grauet hominem ad ſuperiora tendentem; vel in quo ſtatu ſit poſitus, cui elationis ſpiritus dominatur. Audite de hoc Dominum dicentem: *Humilibus Deus dat gratiam, ſuperbis reſiſtit.* Iacob 4.
Sed nec minus impeditur neceſſitas huius itineris vitio cupiditatis: quæ dum vult nimia pecuniæ mole gaudere, diuitem in regnũ cœlorum nõ permittit intrare, ita Domino dicẽte, *Amen dico vobis, quia difficile eſt diuitem intrare in regnum cœlorum.* Matt.19 Hinc ebrietas, luxuriæ malis conſcia, non parum humanis corporibus oneris indicit: quæ dum impudicis actibus ſeruit, infelicem hominem à conſor-

tio regni cœleſtis excluſit. Obſidet etiam anguſti itineris ſecretum crudelitas cum impietate coniuncta: quæ dum cruentis legib. mortis inſtituit, cœleſtis gloriæ clauſit viam: ita Apo-
1. Cor. 6 ſtolo dicente, *Non fures, non auari, nō ebrioſi, non maledici, non rapaces regnum Dei poßidebunt.* Ad hæc ergo quæ diximus, pugnandum nobis eſt ſtudio diſciplinæ, vt perueniamus ad locū vitæ. Adhibenda magis eſt itineri noſtro pietas, miſericordia, humilitas, integritas, caſtitas, ſobrietas, pax, fides, caritas. Non autem priùs ad locum promiſſę hæreditatis peruenies, niſi ſub hoc vitæ ſtudio onuſtū prius vitijs corpus exueris.

S. VALERIANI EPISCOPI CEMELIENSIS

Homilia III.

ITEM DE ARCTA ET angusta via.

OMNIS homo, cui est cura Deũ videre, & cœlestia regna contingere, facilè potest intelligere, angusti & ardui itineris necessitates ad vitæ compendium pertinere; & spé obtinendæ gloriæ in labore consistere. Nihil est enim quod nó labor exsuperet: si tamen in alteram parté, vt assolet, animus non declinet. Cóstat auté illi omnes difficultates occurrere, qui illius spatiosæ viæ delectatur errore. Audite Euangelistam dicentem, *Quàm ampla via & spatiosa est quæ ducit ad mortem, & multi sunt, qui intrant per eam! quàm arcta & angusta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam!*

Nó dubito quòd aliquãtis in ordine cœleſtis militię cõſtitutis deſperationem faciat, quòd cœleſtis militiæ ardui itineris artatur acceſſus. Et verè, dilectiſſimi, non ſolùm arduum, ſed etiam difficile & pluſquam laborioſum eſt ad celſiora tendentibus. Sed inuitis deſidioſis, & occupatis negligentibus, ſine dubio etiam per plana neceſſitas laboris adcreſcit. Quãuis autem ſint aſpera & difficilia, quæcunque ſunt in excelſis poſita; non dubiè fit vt in apertum campum veniant, ſi itinerantibus nihil deſperationis occurrat. Omne igitur opus, dilectiſſimi, in quo ſtudium humanæ conuerſationis inuigilat, voluntarium requirit officium. Nã inæſtimabile eſt, quantum difficultatis adcreſcat, ſi hominem voluntas in maxima rerum neceſsitate decipiat. Nũquam ille bene iter ardui montis adgreditur, cui deſperatio dominatur.

Quando autem poteſt fieri, vt corpus adſueſcat labori, niſi voluntas obtemperet laboranti? Reſpice & vide, quàm citò ad terram reſilit, qui equum trepidus adſcendit: vel quãtis laboret anguſtijs, qui inuitus altũ mare nauigaturus ingreditur. Religio Chriſtiani nominis, in qua vocati ſumus, liberi arbitrij ſuſcepit officium. ad quam ſi quis inuitus venerit, oneri onus addit, & exutis antiqua lege corporibus deſperatæ vitæ pondus imponit. Inde eſt quòd multos porta mortis recipit: quia perituris ſemper vitæ difficultas occurrit. Neceſſarium itaque, vt qui ad libertatis viá peruenit, ſi quid in ſe eſt infidelitatis, reſecet, & cœleſte teſtimonium ſtudio voluntariæ ſeruitutis adcumulet: ne homo tantis Deo beneficijs obnoxius, in paruis officijs inueniatur ingratus. A negligentib. & imperitis ſeruitium Deo debitum

fortè iudicetur onerosum, ex hoc quòd nullum tempus vacationis excipiat. Omnem hominem Deus, nó solùm ad libertatem vocauit, sed etiam in summa rerum dignitate cóstituit. Ipse autem sibi seruitium indicit, qui inuitus seruit. Nam si volútati seruitiũ accommodes, nó te famulum Dei inuenies esse, sed filium. Ná ita dicit Propheta voce Domini:
2.Cor.6 *Ego ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus omnipotens.* Conditionis nostræ, dilectissimi, talis est seruitus, vt laudemus semper Dominum nostrum in operibus suis, & extollamus eum in claritate maiestatis suæ voce continua. Quid autem præter hoc humanum indiget inuisibilis, incomprehensibilis, inæstimabilis gloriæ potestas? aut in quo corporale requirat officium, cui chorus obsequitur Angelorũ? Illa est seruitus intolerabilis,
quam

quam indicit tyrannicæ hoc est diabolicæ dominationis superbia, impiæ captiuitatis iniuria. ad officiú verò, non ad seruitium pertinet voluntariè superiori personæ exhibere famulatum. Audite Prophetam dicentem: *Voluntariè sacrificabo tibi Domine.* Psal. 53. Discite quantum distet inter addictam & voluntariam seruitutem. Nunquam potest fieri, vt sine offensa diem transigat, quem negligentia addictæ seruitutis accusat. Qui ex voto Domino suo paret, adquirit gratiam: inuitus, adcumulauit iniuriam. ita Propheta dicente: *Maledictus homo, qui facit opera Domini negligenter.* Ier. 48. Si consideret vnusquisq. vestrú gratiam adhibitæ libertatis, quam Christus noster fidelibus populis per regenerationem vitalis lauacri & Spiritus sancti effusionem concessit: intelligit non otiosè Domino seruiendum; cui quámuis quodlibet

per negligentiã videntur impoſita: nec ſecum portandũ putet, quicquid gloria ſæcularis impoſuit: quia licet ſint per ſe grauia, fiunt tamẽ itineris difficultate grauiora. Fortè aliquãtis in hoc ſęculo nimiũ delicatis anguſti & ardui itineris neceſſitas deſperationẽ parit. Et verè habet hoc ratio, vt aſpera quæq. & difficilia rudis animus expaueſcat. Sed quid facimus, quòd nulla delicioſis militib. virtutũ patet ianua? Quis autem fructus laboris eſſet, ſi per plana diſcurreres? aut quando te ad locum paratum veniſſe gauderes, ſi ſine iniuria corporis peruenires? Quis vnquam otioſus trophæa compoſuit? aut quis circunſtantibus vndique hoſtium legionibus ad victoriam dormitando peruenit? Parum laudis habet virtutum corona, quæ ex labore nõ deſcendit. Poteſt quidem habere palmam, ſed non habet gloriam. Quando fuit vt

agricola horrea sua otiosus impleret? aut quis vnquam legitimo tempore agri sui fructum recepit, nisi priùs multiplicato rudem terram sulco confecerit? Hæc est autem magnarũ ratio virtutum, vt quãto plus homo laborat, tanto plus mercedis adquirat. Videamus tamen, qualis ista via mortis sit, quam Euangelista dicit amplam, & spatiosam, & fluctibus plená: quæ quamuis referta sit mortibus, nunquam tamen desinit suscipere criminosos. Est enim huius naturæ, vt citò ad se perituros inuitet. facilé autem se illis præbet, quos disciplina destituit. In comparatione autem plani & angusti itineris, nihil viatori periculosius spatiosis itineribus: quia sine disciplina curritur, vbi equorum habenæ laxantur. atque ita fit vt multos porta mortis recipiat: quia vbi liberiùs pergitur,

faciliùs peruenitur. Audite Dominũ
Matt.16 dicentem, *Tolle crucem tuam, & sequere me.* Facilem profectò homo illius ardui itineris non expauescit accessum. Quare autem illum labor conturbet, cui alter manum porrigit? Quisque igitur per ardua alterius latere regitur, necessitatem cœptæ rei diuiso itineris labore hortatur. Et ideo potest fieri, vt ad promissa regni præmia non dubiè perueniat, qui ad superiora Domino comitante festinat. Sed deponendum est prius, dilectissimi, sicut superiùs diximus, quicquid humanis corporibus infelix sęculi error imposuit: ne fortè nos peccatorum mole obiecta ad illa remunerationis tempora aut non patiatur peruenire; aut si peruenerimus, cœlestis regni portas non permittat intrare. Sed dicis, Non possumus peruenire. certis experimentis agitur: videmus enim frequenter

multos insalutato patre familias ianua teste discedere. quos tamen nequitia, aut malitia, aut perfidia, aut luxuria, aut superbia facit exosos. Contempletur vnusquisq. vestrûm diabolicæ præsumptionis offensam: & intelliget quantum superbia grauet hominem ad superiora tendentem; vel in quo statu sit positus, cui elationis spiritus dominatur. Audite de hoc Dominum dicentem: *Humilibus Deus dat gratiam, superbis resistit.* Iacob 4. Sed nec minus impeditur necessitas huius itineris vitio cupiditatis: quæ dum vult nimia pecuniæ mole gaudere, diuitem in regnũ cœlorum nõ permittit intrare, ita Domino dicẽte, *Amen dico vobis, quia difficile est diuitem intrare in regnum cælorum.* Matt.19 Hinc ebrietas, luxuriæ malis conscia, non parum humanis corporibus oneris indicit: quæ dum impudicis actibus seruit, infelicem hominem à consor-

tio regni cœleſtis excluſit. Obſidet etiam anguſti itineris ſecretum crudelitas cum impietate coniuncta: quæ dum cruentis legib. mortis inſtituit, cœleſtis gloriæ clauſit viam: ita Apo-
1. Cor. 6 ſtolo dicente, *Non fures, non auari, nõ ebrioſi, non maledici, non rapaces regnum Dei poßidebunt.* Ad hæc ergo quæ diximus, pugnandum nobis eſt ſtudio diſciplinæ, vt perueniamus ad locũ vitæ. Adhibenda magis eſt itineri noſtro pietas, miſericordia, humilitas, integritas, caſtitas, ſobrietas, pax, fides, caritas. Non autem priùs ad locum promiſſę hæreditatis peruenies, niſi ſub hoc vitæ ſtudio onuſtũ prius vitijs corpus exueris.

S. VALERIANI EPISCOPI CEMELIENSIS

Homilia III.

ITEM DE ARCTA ET angusta via.

OMNIS homo, cui est cura Deũ videre, & cœlestia regna contingere, facilè potest intelligere, angusti & ardui itineris necessitates ad vitæ compendium pertinere; & spé obtinendæ gloriæ in labore consistere. Nihil est enim quod nó labor exsuperet: si tamen in alteram parté, vt assolet, animus non declinet. Cóstat auté illi omnes difficultates occurrere, qui illius spatiosæ viæ delectatur errore. Audite Euangelistam dicentem, *Quàm ampla via & spatiosa est quæ ducit ad mortem, & multi sunt, qui intrant per eam! quàm arcta & angusta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam!*

Nó dubito quòd aliquãtis in ordine cœleſtis militię cóſtitutis deſperationem faciat, quòd cœleſtis militiæ ardui itineris artatur acceſſus. Et verè, dilectiſſimi, non ſolùm arduum, ſed etiam difficile & pluſquam laborioſum eſt ad celſiora tendentibus. Sed inuitis deſidioſis, & occupatis negligentibus, ſine dubio etiam per plana neceſſitas laboris adcreſcit. Quãuis autem ſint aſpera & difficilia, quæcunque ſunt in excelſis poſita; non dubiè fit vt in apertum campum veniant, ſi itinerantibus nihil deſperationis occurrat. Omne igitur opus, dilectiſſimi, in quo ſtudium humanæ conuerſationis inuigilat, voluntarium requirit officium. Nã inæſtimabile eſt, quantum difficultatis adcreſcat, ſi hominem voluntas in maxima rerum neceſsitate decipiat. Nũquam ille bene iter ardui montis adgreditur, cui deſperatio dominatur.

Quando autem poteſt fieri, vt corpus adſueſcat labori, niſi voluntas obtemperet laboranti? Reſpice & vide, quàm citò ad terram reſilit, qui equum trepidus adſcendit: vel quátis laboret anguſtijs, qui inuitus altú mare nauigaturus ingreditur. Religio Chriſtiani nominis, in qua vocati ſumus, liberi arbitrij ſuſcepit officium. ad quam ſi quis inuitus venerit, oneri onus addit, & exutis antiqua lege corporibus deſperatæ vitæ pondus imponit. Inde eſt quòd multos porta mortis recipit: quia perituris ſemper vitæ difficultas occurrit. Neceſſarium itaque, vt qui ad libertatis viá peruenit, ſi quid in ſe eſt infidelitatis, reſecet, & cœleſte teſtimonium ſtudio voluntariæ ſeruitutis adcumulet: ne homo tantis Deo beneficijs obnoxius, in paruis officijs inueniatur ingratus. A negligentib. & imperitis ſeruitium Deo debitum

quam indicit tyrannicæ hoc eſt diabolicæ dominationis ſuperbia, impiæ captiuitatis iniuria. ad officiũ verò, non ad ſeruitium pertinet voluntariè ſuperiori perſonæ exhibere famulatum. Audite Prophetam dicentem: *Voluntariè ſacrificabo tibi Domine.* Pſal. 53. Diſcite quantum diſtet inter addictam & voluntariam ſeruitutem. Nunquam poteſt fieri, vt ſine offenſa diem tranſigat, quem negligentia addictæ ſeruitutis accuſat. Qui ex voto Domino ſuo paret, adquirit gratiam: inuitus, adcumulauit iniuriam. ita Propheta dicente: *Maledictus homo, qui facit opera Domini negligenter.* Ier. 48. Si conſideret vnuſquiſq. veſtrũ gratiam adhibitæ libertatis, quam Chriſtus noſter fidelibus populis per regenerationem vitalis lauacri & Spiritus ſancti effuſionem conceſſit: intelligit non otioſè Domino ſeruiendum; cui quámuis quodlibet

quotidie honoris aut muneris exhibeamus, nunquam tamen persoluimus quod debemus. Quando autem est, vt ille persoluat debitum, quem constat vicario pœnæ munere comparatum, nisi fortè pro amore redéptoris se simili sententia aut mortis, aut damnationis excipiat? Sed dum ista fortissimis quibusq. proueniunt, nos vel quod solum possumus, Christo nostro quotidie gratiarū hostias immolemus: vt si alios commendát virtutum merita, nobis saltē locum gratiæ faciant voluntariæ seruitutis officia. Exoneremus ante omnia corda nostra impia contagione, vt fructus possimus nutrire iustitiæ. debet enim ex integro terrenis actibus abrenunciare, qui vult cœlestibus mandatis satisfacere. Nam sicut homo nunquam inuitus bene seruit: ita nec occupatus bene commendata custodit. *Voluntariè sacrificabo tibi.* Nó

ſine cauſa Propheta hac ſe Domino voce commẽdat. Sciebat neceſſariò multos dubio corde ſeruire; & aliud ore promittere, aliud pectorum ſecreto diſponere. *Voluntariè ſacrificabo tibi.* Quamuis parua, ex voto offerentis magna fiunt munera. conſumũt verò auctorem ſuum beneficia, quæ conſtiterint extorta. ſic deniq. ſemper plangit quod erogauit, qui conuiuium inuitus inſtituit. *Voluntariè ſacrificabo tibi.* hoc eſt volũtario ſacrificio. Vt auctori tuo oris munuſcula quotidie lætus exhibeas, eiús ſacrificium laudis verborum ſuauitate componas; atque ad officium operis deputati deuotus occurras. Audite Prophetam dicentem: *Voluntaria oris mei fac beneplacita Domine.* Cùm *Pſal.118* ergo conuenimus ad Eccleſiam, dilectiſſimi, ante omnia ſecreta pectoris noſtri fides veritatis auxilio munita poſſideat; vt enim purum & im-

maculatum Deus diligit, non falsitate obsessum, non periuriis occupatum, non fictum, non dubium. leuitatis enim perfectæ hæc sunt indicia, aut sanctitatis amor, aut studia disciplinæ. hoc est immaculatam hostiam sacrificijs exhibere, tota Domino fideliter mente seruisse. Seruitij autem nostri hæc est ratio, vt beneficia Christi nostri semper recolas: & in quo religiosæ fidei labore profeceris, auctori tuæ libertatis adsignes. Inter omnia custodias præcepta iustitiæ, vni Deo seruias, Trinitatis tamen honore seruato. Vnam fidē, vnum baptisma credas. Patris, ac Filij, vel Spiritus sancti vnam claritatis confitearis essentiam: nec diuisa voluntate cuiusquam aut præcedere, aut regnare personam. sed Patrem & Filium, & Spiritum sanctum vnius potestatis, vnius credas esse virtutis. Ita igitur fit, vt illud ar-

duum & anguſtum iter in æternum victurus exſuperes: atque ea quæ iuſtis laboribus in cœleſti parte promiſſa ſunt, non dubiè conſequaris, ſi per hos diſciplinæ gradus excurras, & vitæ tuæ tempora ſub hac viuendi lege diſponas.

HOMILIA. IV.

De promiſsis & non redditis.

SI homo obnoxius beneficijs, dilectiſſimi, promiſſioni ſuæ ſatisfaceret, & ſtudio deuotionis implédæ fidem placitis exhiberet, neminé vnquam repetitio debiti ingrata cófunderet: nec eſſet cuiquam imputandi locus, ſi mox promiſſi muneris votũ ſequeretur effectus. Sed inde eſt quòd interdum amicitiarũ fides læſa ſuſpirat; quia neceſſe eſt aliquotiens homini aut redibitionis increpare

morã, aut debitoris exprobrare perfidiã. Inimicitias enim dixisse est promissa denegasse, quia ad litem pertinet, si quid aut hic inuitus reddit, aut ille per moras exacerbatus exigit. Audistis Prophetam dicentem, *Sic psallã*
Psal. 60 *nomini tuo Deus in sęculum sęculi, vt reddam vota mea de die in diem.* Infinitũ est, dilectissimi, quid beneficia gratiæ capiant, si ante diem creditorem suũ debitor solutione præueniat. Quicũque autem commodatam pecuniã vltro reddiderit, sibi reponit. Non difficile enim homo cùm opus fuerit quodlibet impetrat, si fœneratori suo celeri satisfactione respondeat. Ille verò quem perfidia arguit, semper creditoris sui ianuam clausam inuenit: & quamuis frequenter pulset ac supplicet, tristis & vacuus cum increpatione recedit. Si ergo homo homini mentiẽdo aduersum se odia excitat; quanto magis si Deo fallat,

& cœleſtis maieſtatis Dominum lubrica promiſſione decipiat?Ideo hęc propoſuimus, dilectiſſimi, quia ſolent aliquanti imminentibus periculis ita animorum vota componere, vt accedente tempore obliuiſcantur ſe aliquid Domino promiſiſſe. Hic hoſtiam corporis ſui offert: ille pœnitentiæ lacrymas repromittit. alius in amore Eccleſiarum, alius in honore Sanctorũ voti reus extitit. Sed iſta tam facilè eſt promittere, quàm negare. circa quos tamdiu durat ſpes deuotionis implendæ, quádiu dolor ſentitur in capite. Ita paulatim conſueſcit promiſſa denegare, poſtquã mortem cœperit non timere. Et miramur quare aliquotiens Dominus vndantib. lacrymis tam tardè reſpódeat, nec exaudiat ſupplicantium voces iuſtis doloribus ſeruientes? Miramur quare non ſollicito agricolæ lętior ſe ſolito cultura cóponat? quare

nó fœcundo ceſpite multiplex ſpica parturiat? quare non pingues oleæ exhibeant pretioſa commercia? quare non plenis torcularibus ſudet copioſa vindemia? Nemo hîc terræ imputet. nemo intemperiem aëris accuſet. manus arida nihil colligit: aut ſi collegerit, mox amittit. Infructuoſi agricolæ ſẽper vacua & otioſa ſunt horrea. Nam & inde deſcendit, quòd aliquotiens non inuenit medicina quos ſanet. Difficile eſt vt medicus manũ fideliter accommodet, quem frequenter languentis promiſſio vana deſtituit. Ecce hic filij ſui infirmitate ſuſpirat, & Sanctorum ianuas die noctúque precibus inquietat. Hæc mariti, ille vxoris ſuæ valetudine afflictus, ſecretum pectoris ſui pulſat, & flebili oratione auxilium cœleſtis miſerationis implorat, ſe ſuumque munus Deo offerens. Sed iſta ſuccedentib. votis videmus

aliquotiens vniuersa subitò animum excedere, vt æstimes miseros obliuionis magis bibisse poculum, non salutis. Ita non semper fallacibus vocis profutura respondent. Quando autem est, vt beneficium inueniat qui debitũ non reportat? Nó potest fieri ne aliquãdo suæ perfidiæ pœnas luat, qui inanibus verbis patientiam iudicis frequenter inluserit. Inde est quòd otiosis Dei auribus hominum preces euanescunt, nec habet effectũ intercessio lacrymarũ: quia difficile est vt exaudiantur, qui Deo suo frequenter vana promissione blandiuntur. Beati apud quos manet fides placiti, & nullum studium mentiendi. Melius est profectò non promittere, quàm promissa fraudare. vbi quamuis homo inhumanitatis notetur culpa, nulla tamen subdolæ circumuentionis grauatur iniuria. Recurrite denique

ad actus Apostolorum; & inuenietis ad damnum animæ pertinere promissis fidem frangere. Legimus igitur Ananiam & Saphiram vxorem suam vendito patrimonio suo partem dispensandæ pecuniæ ad Apostolos detulisse, partem domi reconditam reseruasse. quibus ait sanctus Petrus: *Impleuit,*
Act. 5. *Anania, iniquitas cor vestrum mentiri Spiritui sancto, cùm esset fundus in vestra potestate. non hominibus mentiti estis, sed Deo.* Ita dum operantur fraudem, mercati sunt mortem: & dum cupiditati seruiunt, æterna munera perdiderunt. Ecce dicit Pro-
Psal. 115 pheta: *Vota mea Domino reddam in atrijs domus Domini.* Obligatus legitima debiti est sine dubio pactione, qui conuincitur Domino aliquid promisisse. qui autem redditurum se loquitur, necessariò debitum confitetur. Tandiu enim iuris tui est pa-

trimonium tuum, quãdiu chirographi fide alteri non fuerit obligatum. In omni itaque placito, siue quod amicitia obtulerit, siue quod voluntas adscripserit, non lentanda redibitio. Nã omnis oblati muneris gratia perit, vbi causa repetitionis incumbit. Ita nihil votis suis præstitit, qui necesse est inuito reddere quod promisit. Nã legimus in Salomone: *Si voueris votum Domino tuo, ne moram feceris reddere illud. quærens enim quæret illud Dominus tuus à te: & erunt in peccatum quę egrediuntur per labia tua, nisi reddideris illud.* Ergo, dilectissimi, moneo vt quicumque se Domino votũ promisisse nouit, statim reddat. Certè qui soluendo non sufficit, nõ promittat. Non hîc vt aliquanti putant, humanitatis vitia exggeramus: sed de fide dicimus, quã videmus apud aliquantos periclitari pestilentia vanitatis. Nam multi sunt, quod peius Deut. 23

est, qui subtracto libertatis suæ pretio, non integram pecuniam, hoc est semiplenam religionis fidem ad Dominum detulerunt. Audite Prophetam dicentem, *Vouete & reddite Deo vestro munera. Vouete*, his dat consilium conuersionis. *Reddite*, ab istis debitum promissæ repetit sanctitatis. Parum autem ille habet de religione, quem studere vides sæculo, & plus præsenti vitæ fauere quàm æternæ gloriæ. Tunc probas nihil te Domino de tua oblatione fraudasse, si iustitiæ partes colas, integritatem diligas, sanctitatem quam promisisti exhibeas. Debet autem expauescere Ananiæ vel vxoris eius exitum, qui intelligit se Domino fuisse mentitum. *Vouete & reddite Deo vestro munera.* In hoc loco causam munificentiæ non importunè prosequitur, quia testimoniis competentibus ad-

Psal. 75.

nonemur. Si quidem infructuo-
is hominibus, adquiescamus, vt
sta vox affectum indicet postu-
antis. Numquid à te Deus ideo
liquid requirit, quia illi desit?
quid autem non habet, qui to-
um possidet? Numquid quia in
ribulationibus tuis promittis au-
um, aut in doloribus pollice-
is argentum, Dei vsibus ne-
essarium est? aut ideo aliquis
retiosos lapides, aut vestes of-
ert, quia his Deus indiget. Ob
oc à te tuum munus quæritur,
t ipse fulgeas tuo auro, ipse
io niteas argento, ipse tuis
emmis orneris, ipse tuo seri-
o vestiaris. Tuis donis tuam
ult Dominus animam compo-
, quam videt aut superbiæ,
ut nequitiæ, aut auaritiæ, aut
xuriæ vitio deprauatam. *Vo-*

uete & reddite Domino Deo vestro munera. Sed dicis forte, Non indiget Deus nostra munera. Non quidem munera indiget: sed fructum requirit, quem propter redemptionem animæ tuæ misericordiæ deputauit. Nam præter illam hostiam corporis tui, quam incorruptã & inuiolatam altaribus conuenit exhibere, nec non vocis officia, quæ nostro debemus artifici; hoc est apud Dominum acceptabile sacrificium, vt bonitati & misericordiæ studeas, vt iustitiæ partes foueas, & fide intemerata iugiter Domino placere cõtendas: vt nudũ non inuitus vestias, vt inopem non inuitus pascas, vt captiuos voluntariè redimas, vt in vinculo constitutũ memor tuæ redemptionis absoluas. Ad hęc fortè respõdeas, Quid pauperi faciam, quid filio derelinquo? Audi Dominum dicen-
Matt.10 tem: *Qui plus amauerit filium aut filiã,*

uàm me, non est me dignus. Videtis ergò
ihil præferendum Deo, nec plus
ilium cogitandum esse quàm Deũ.
)icis, quid filio derelinquo? Si cùm
num filium habeas, alium tibi de-
)eranti vxoris partus exhibeat, nõ-
e vtrumque tibi vno successionis
radu pietas paterna commendat, &
t superuenienti locum facias, etiam
stamenti iura rescindis? Ita hære-
itátem, cui solet vnus inhæredita-
, frequenter videmus inter multos
ımero accrescente sufficere. Qui
go habet vnicum filium, cogitet
hristum sibi natũ; atq. inter duos,
t tres, vel plures ita opes suas diui-
t, ne Christus noster exhæredatus
scedat. Quod si tantùm gaudes
ımero filiorum, moneo vt admisso
.consortiũ hæreditatis redempto-
tuo, ita patrimonij tui diuisionem
npeces, quasi aut vnum minus na-
n tibi iudices, aut vnum plus ac-

creuisse gratuleris. Fac ergo locum Christo tuo inter filios sibi dilectos. Quare autem illos nó vna patrimonij in terra diuisio maneat, quos in cœlo eadem portio promissæ hæreditatis expectat? Quicunque autem indigentib. & miseris quę sunt vitæ necessaria subtraxerit, primogenito & quidem meliori inter omnes filios portionem subditam denegauit. Audite in hoc loco scripturam dicenté;
Prou.19 *Qui pauperi miseretur, Deo fœnerat.* Multi sunt, qui miserorum necessitatem ita illudendam putant, vt in dies promittendo decipiant. & hoc ad illa vota pertinet, quæ superiùs diximus obliuione consumi. Quid iuuat differri miserum, si abundantia suppetit facultatum? Vbi vides hominem statim posse benefacere, & eleemosynam procrastinata humanitate differre, solam ibi voluntatem intelligis defuisse. Audite ad hunc

locum

locum Psalmistam dicentē: *Sic psallam nomini tuo Deus in sæculum seculi, ut reddam vota mea de die in diem.* Psal. 60 Nunquid dixit de anno in annum? sed dixit de die in diem. Omni ergo die operandum nobis est, dilectissimi. debitum autem Deo, & promissum munus non est tempore prolongandum. Nihil futuro iudicio debet, qui quotidie vota persoluerit. nec est unde rationem in posterum præstet, qui de die in diem Domino bonorum operum fructus iusto labore ditatus obtulerit. Ecce dicit, *Quæcunque feceritis uni ex minimis istis, mihi fecistis.* Matt. 25 Siue ergo bonum, siue malum quis fecerit, ad Domini maiestatem nouerit pertinere. vtriusque enim partis retributio hominem expectat. Vnde studendum nobis est misericordiæ & eleemosynis: ne cùm venerit Dominus cæli ac terræ, inter cæteros ani-

mæ errores pauperum nobis nuditates opponat, & oculis noſtris infelicitates ingerat miſerorum. Nemo ergo deſpiciat nudum, nemo conturbet aſpero ore mendicum. Hæc eſt inter omnia placita Deo hoſtia, hic ordo ſalutarium ſacrificiorum, vt miſeris in neceſſitate ſubuenias, & ne in infidelitatis notá incidas, compos voti fidem tuæ promiſſionis abſoluas.

HOMILIA V.

De oris inſolentia.

NON otioſum eſt, dilectiſſimi, quòd inter omnia vitia, quæ vitam humanæ conditionis impugnant, ſpecialiter linguæ inſolentiá Propheta caſtigat. Sciebat neceſſariò amari oris ſtudio aliquotiens venena componi, & nimia facilitate labiorum frequenter odia compa-

ari.Et verè dilectiſſimi,ita eſt.Nam
nquieta naturaliter lingua non par-
um mortalibus affert vitæ detrimé-
um, vt cùm bene compoſita diſſi-
at, aut diu pacata conturbat. Quá-
lo autem eſt, vt ſe rixa moueat, ſi ſe
ngua compeſcat? aut quis ibi locus
ſt inimicitiarum, vbi ceſſant vene-
a verborum? Nam hoc habet ſem-
er lingua malitioſa commercium,
t lites ſerat, odia moueat, mortes
lquirat: ita in hoc loco Salomone
cente: *Lingua multos conturbauit pa-
n habentes, ciuitates deſtruxit, & do-* Eccl. ſ. 53
os effodit. Fallũtur profectò, qui pu-
nt nihil eſſe ferro fortius, nihil ve-
:no violentius.quamuis autem iſta
perficiendis mortibus habeant
culiare naturæ beneficium, cedũt
men in contentione verborum.
ihil enim eſt tam noxium, aut ma-
oſum,quod non virib. ſuis minus
, ſi ſe incitata ſemel lingua com-

mouerit. Multa ſunt quidem humani corporis vitia, & ſatis grauia: ſed parum poſſunt conſilijs, virtutibuſque ſuis, niſi ſceleribus armentur alienis. ſicut eſt crudelitas, quæ impietati ſeruit, & portas inferi cruenta mortis lege cuſtodit. quid autem falſitas poſſet, ſi cupiditas otioſa dormiret? nam & ipſe mortis exitus minor eſſet, ſi aut ferrum deficeret, aut venena ceſſarent. Singulare autem malum eſt lingua, in qua tantũ malitiæ robur exultat, vt in perficiendo opere ſuo alterius auxilium non requirat. Cohibenda ergò nobis eſt, ſicut Propheta admonet: ne fortè cùm proruperit, aut excitata lædat, aut incitata percutiat. Solet enim nõ impune recedere, cùm ſe in verborũ procacitate iactauerit. Nã commota flammas euomit; & cùm alium nocere quærit, totum intrinſecùs malè conſcium pectus incendit. Audite

Prophetam dicentem, *De multiloquio non effugies peccatum*. Faciliùs, si necesse est, quilibet potest ferre armatas ferro acies, & instructas rebus bellicis legiones. quis autem sustineat labiorum tela infixa pectoribus? Faciliùs sine dubio recipiunt sanitatem corpora ferro lacerata. aut quare aliquis tantum gladio occisorum morti crudelitatis pondus imponat, cùm aliquotiens minora ibi sint pericula, vbi maior est cruoris inuidia? Difficiliùs autem semper sanatur quidquid extrinsecus collisionis includitur. Nó difficile est profectò medico vlcera quáuis tumentia in oculis posita herbarú beneficio castigata mollire. habet & vis veneni remediú suú: quod haustú quáuis in vltima viscerú sedę dominetur, salutaris tamé poculi vnda perquiritur: in tantum vt miretur aliquotiens artifex scelerú, superueniente medicina nihil oris sui incáta- Prou. 1.

tioné valiſſe. linguæ verò inſanabilis plaga eſt: quæ quamuis leuiter percutiat, alta tamen ſemper mouet pe-
Pſ. 140. ctoris dolore ſuſpiria. Sciebat ſine dubio Propheta quantum malum eſſet linguæ, cùm clamaret: *pone, Domine, cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis, vt non declines cor meum in verba mala.* Si quis ergo eſt ſapiens, ponat cuſtodiam ori ſuo, & det labia vinculo taciturnitatis. Sed nec vnius tantùm partis ſtudia procacis linguæ pulſat inuidia. Agendú quidem eſt huic, ne aliquid iniurioſum proferat: ſed nec minus illi prouidendum, vt inſanientis hominis dicta rationabili verborum reſponſione ſupplodat. Magnum autem ſtudium eſt ſeruandæ pacis, ſi amaritudinem alienæ linguæ blando proſequaris alloquio. citò auté iniquorum labia amicus ſermo confundit. Sed quod peius eſt, faciliùs inuenies,

qui aut malè ſemper dicere, aut libenter mala velit audire. Nihil eſt ſæuius, nihil violentius amaris aſperiſque ſermonibus: quorum vulnera tanto difficiliùs curantur, quanto faciliùs proferuntur. Ferri ſpicula per cœlum volantis facilè ſcuti obiectione contemnis: verborum verò iactus nec reuocari poteſt, nec prohiberi: multò enim velociores ſagittis ſunt. Quæ autem ibi propugnacula ſubueniant, aut quæ munitio tam parata ſuccurrat, vbi emiſſum telum penè antè percutit, quàm procedit? Enumerari non poteſt, quantis ſit lingua iaculis accincta verborum, quibus ſatis promptum eſt etiam quæ ſunt animæ ſecretiora percutere. Quamcunque autem aures iniuriam ſuſcipiũt, ilico ad cordis ſecreta trãſmittunt: vbi ſi ſemel introierit, ſine mortis exitu non recedit. Res autem quæ nullis medicinę beneficiis inda-

gata excluditur, in perpetuo dolores operatur. Vnde castigãdus est linguæ sonus, ne de facilitate verborum faciat venenum. Si respiciamus, dilectissimi, ad omnes qui corporibus dominantur dolores, nihil inuenies quod non possit aut ferro sanari, aut blanda medicaminis confectione molliri. Latere autem neminem potest, quàm graues sint luporum morsus, quàm periculosum serpentium virus. sed his facilè obsisti potest aut herbarum succo, aut arte medicorũ. Verborum verò intolerabile vulnus est. difficile autẽ sanare potest alius doloris causá, quæ semel pectori infixa sedem animæ latenter inuaserit.
Prou.18 Audite Prophetam dicentem: *Mors & vita in manibus linguę.* Verè, dilectissime, si ad interiora respicias, & tumorẽ exasperati cordis diligenter inquiras, inuenies verborum vulnera mortes operari. Quid mihi autem ali-

quis in comparatione malitiosæ linguæ artificium veneficij increpet, & noxias poculorū cōpositiones accuset? Excessit illa res omne genus veneni, quæ nō potest nisi morte cōpesci. Omnis quidem malitia ex corde descendit. sed hæc ipsa, quáuis sit noxia, facilè potest tolerari, si res iniquo nutrita consilio non prouocetur in litē; sed aut tacita doleat, aut in suis volutata sedib. cōquiescat. Tamdiu enim sanari potest iniquarū valitudo cogitationū, quādiu id quod corde cōcipitur; ore tacito continetur. Verùm vbi semel lingua rotante proruperit, frustrà medicū quærit. sine remedio est enim culpa verborum: quia deleri nō potest quicquid lacrymarū inserta per aures propagauit iniuria. Audite Dominū dicentem, *Facito ori tuo ostia & seras, & verbis tuis facito staterā.* Eccl. 25.
Ad hęc forte respondeas, Quis possit in tantū oris sui labiā cōtinere, vt ta-

citus dié transeat? nõ hęc sentẽtia honestæ linguæ vinculũ taciturnitatis indicit. Vult planè loqui hominé; sed honesta proferentem, ac pacifica cogitantem. Multum autem verbis honoris adcrescit, si dulcisonos organi cantus nulla mentis amaritudo confundat. Hæc ideo proposuimus, dilectissimi, quia inuenimus multos aliquotiens vno atque eodem sermone dulcibus verbis venena miscere; & fictis pacis blanditijs litium pugnas introire. Quid istis infelicius, quid periculosius esse potest, qui fallacis linguæ studio vitæ insidiantur alienæ? Quare isti non respiciunt ad illũ
Psal. 11. propheticũ Psalmum, qui dicit, *disperdat Dominus labia dolosa*? Videtis sub quali maledictione viuit, qui aliud in corde serit, aliud in lingua disponit? Bene profectò nouerat Dominus cœli ac terræ, aliquotiens malos Sanctorum studia ficta humili-

tate decipere: quio re Euangelico dicit, *Veniunt ad vos in vestimentis ouium, ab intus autem sunt lupi rapaces.* Inextricabile profectò malum est, dolosa consilia miscere blanditijs. Nolo suspectas munerum suauitates. Quis autem libenter habeat acidos lactes, & tristi herbarum sapore conditos? Difficile igitur potest fieri, vt ille cuiquam placere possit, qui simul dulcé & salsam aquam profert. Quando autem est, vt gustus non offendat, si fauo mellis quæcunque amaritudo se misceat? Cor ipsum hominis, quáuis sit viuum & sapiens, integra prudentia caret, quod amaritudo fellis infecerit. Omnia itaque subdolæ mentis compescenda sunt vitia: ne dum cœperint aliqua extrinsecùs amara conficere, etiam ea quæ sunt in ore nostro dulcia incipiant displicere. Audite Prophetam dicentem, *pone Domine custodiam ori meo.* Hęc est Matt. 7.

vtilis custodia oris nostri, vt non facilè declinet cor nostrum in verba, quæcunq. ad expugnanda pacis studia aut turpis sermo profert, aut vilis actus personæ cófingit. Inter confusos autem linguæ sonos neminé pœnituit tacuisse. Ná videmus frequenter etiam verborum facta in crimen venire, & nimia facilitate verborum amicitijs odia succedere. Quádo autem potest fieri, vt homo aut magniloquus, aut maliloquus nó habeatur ingratus? Quod tamen vitiú si requiras, superabúdat in aliquantis fœminis: quę sicut non dubitant quæ sunt turpia dicere, ita nec ea quæ sunt pudenda confundútur audire. Sed nec nos ista dicimus, vt aliquis semper vocem suá presso ore cótineat, & linguæ sonum obductis labijs perpetua taciturnitas includat. Vt nimiú malos loqui ingratum est, ita inutile est bonos séper tacere. Cùm opus ergò

fuerit, proferamus verba iustitiæ. sit os nostrũ condîtum. Sed dicis fortè, Non potest non aliquãdo respondere prouocatus. Tacendum est planè, cùm improb. sermo labia quieta sollicitat: & loquendum, cùm os amicũ pacis studia commẽdat. Ita & loqui & tacere perfectio est. Est autem vtriusque partis causa, verborum tenuisse mensurã. Magnum est tacere: magnum est & loqui. sed sapientis est vtrumq. moderari. Nam aliquotiens nimia taciturnitas stultitiæ adscribitur, sicut & verborum nimietas ad furorem refertur. De qua re si nostri sententiã requiras arbitrij, iam malo aliquis tacendo stultus, quàm nimium loquẽdo iudicetur insanus. Loquamur ergo, sed cum timore & tremore, cogitãtes de omnib. verbis rationem esse reddendã: ita vt nihil de corde nostro iniquum exeat, nihil de ore blasphemum procedat, nihil

resideat in cogitatione quod lædat. Nam prҿter illa quib. auditus offenditur, quorundam interiorem conscientiam Propheta castigat: *Labia dolosa in ore & corde locuti sunt mala.* Inter illas ergò insolentis linguæ culpas, cogitationes. Nam quicquid in corde loqueris, Domino confiteris; quia Deus scrutator est cordis. Videte ergò si possit fieri, vt illi occultum aut excusatum possit esse quod clamas, quem non potest latere quod cogitas. Omni itaque studio, dilectissimi, æquali vinculo ora nostra moderentur. Nihil ingratum lingua proferat, nihil iniuriosum improbus sermo confingat, nihil subdolum, nihil dolosum in corde nostro sit, nihil asperum, nihil otiosum. Nam Dominus dixit etiam de verbis otiosis rationem esse reddendam. Quamuis autem aliquis vitam fide muniat, scientia regat, castitate & sobrietate

Psal. 11. (margin note beside "ditur, quorundam interiorem con-")

cõponat, nihil eſt quod in homine placeat, ſi in toto corpore ſola lingua diſpliceat.

HOMILIA VI.

De otioſis verbis.

QVotieſcunque, dilectiſſimi, pro ſtudio neceſſitatis nobis creditę cauſam tractauimus diſciplinæ, dũ grauiora perſequi voluimus, aliquanta neglex imus; quæ licet aliquantis videantur facilia, ſi diligentiùs requiras, multis criminibus inueniuntur obnoxia. Quibus nunc porrigenda manus eſt, & elaborandum ſtudio medicinæ, vt vna quæq. res culpas ſuæ infirmitatis agnoſcat. Currite ergo per ſingula, ſi videtur, quæ aut pœnæ ſeruiunt, aut lætitiæ blandiuntur: & inuenietis non ſolùm in ſæuis draconibus regnare no-

xium virus ; ſed etiam in exiguis apum venena latere corporibus. Frequenter diximus, dilectiſſimi, ebrietatem & cupiditatem quoſdā fontes eſſe vitiorum. ex quibus quidam torrentes præcipitati peccatorum naſcuntur, qui ſecum maximam partem humani generis in profundum trahunt: cùm hinc ebrietas gulæ gurgitem fouet, inde cupiditas furorem improbæ peruaſionis accendit. hæc enim mater eſt ſuperbiæ, illa luxuriæ: quarum vna falſitatis, altera deformitatis eſt ſocia. quibus ſtudij eſt homicidia exercere, adulteria fabricare, amicitiarum fundamenta deſtruere: cùm quodam commercio fœditatis furtiuo amori mercedem ſuggerit cupiditas, occaſionem præſtat ebrietas. Sed hæc, dilectiſſimi, ſicut aliquotiens diximus, paruo poteris labore cohibere, ſi illa prius, quæ peccandi fomitem præſtant,

volueris reſecare. nec planè difficile tibi erit compeſcere quæ ſequuntur, ſi ea quæ ſunt in capite vitia caſtigata damnentur. Citò enim vniuerſa corporis iunctura deficiet, ſi non ſit qui ventri improbo pabulum ſubminiſtret. Vnde ante omnia ebrietatis, ſiue cupiditatis caſtiganda ſunt vitia, quæ ſibi inter cetera vindicant principatum: vt illa quæ his obſequũtur ſuo periclitentur officio. Facile eſt enim quamuis profundi gurgitis vndam ſiccari, ſi ortus aquæ poſſit excludi. Multa quidem, dilectiſſimi, adhuc de his quæ recolimus memoriæ ſuggeruntur. Sed quia aliquotiens in earundem caſtigatione ſatisfecimus diſciplinæ: putamus pro commemoratione rerum hodie dicta poſſe ſufficere. Vnde ex his, quæ præſenti materiæ videntur inſerta, interim temperamus, donec illarum partium crimina, quæ

aliquantis facilia videntur, exponamus. Audistis, dilectissimi, Euangelistam dicentem de otiosis verbis Domino rationem reddendam. Si respiciatis, dilectissimi, ad hæc quæ proposuimus, & illa quæ in castigatione indisciplinatæ linguæ aliquotiens diximus; intelligitis hanc sententiam ad oris insolentiam pertinere. cuius dicta licet otiosa dicátur, non tamen otiosè tractanda sunt. Nemo autem credat leuem esse culpam, quam tantopere cœlestis sententia districtionis impugnat. Hinc denique exsequitur quicquid fama mentitur. Otiosa sunt enim semper infructuosa colloquia ficti rumoris exposita. Qui autem putandus est otiosus esse sermo, nisi ignarus rationis & nuntius falsitatis; cui id studij est, aut ridenda confingere, aut de incertis quasi certa sentire? Est auté hoc genus hominum, quod dum

Matt 12

fabulas pascit, nescit cauere mendaciũ. Audiant isti Dominum dicentem, *Os quod mentitur, occidit animam.* *Sap. 1.* Otiosa verba sunt figurata conuitia, stulta fatigatione composita, dulcibus vt aliqui putant, sed multis accincta plagis, ac mortiferis insuper armata supplicijs. Nam quamuis lætitiam excitent, odia tamen frequenter incidunt. Multa sunt, dilectissimi, his similia, quæ fortè non sint prætermittenda, licet inter omnia verborum vitia videantur extrema. Si verbi gratia hominem fusci coloris appellas argenteum, otiosum verbum iniuriã facis. quia si verum dixeris, accusasti: si falsum detuleris, irrisisti. Cùm hominem proceræ staturæ & antiquæ infantem vocas, nóne iniuriã facis; si veritate suppressa puerili studio mentiaris? Ad contumeliam enim pertinet, si verbis tuis humano corpori aut aliquid addas,

aut detrahas. Sed dicis fortè, ſatis leuia eſſe iſta, & facilè portanda. Verú eſt. Nam talia ſunt iſta genera vocabulorum, ac ſi alienis crinibus leues plumas inſeras, vel ſi per totú verticem iuuentutis primæ honore fulgentem, liquentes cineres aut puluerulenti aliquid candoris aſperſeris. non quidem caput oneras, ſed deformas. Similiter & detracta per iocos coma, quãuis nihil operetur doloris, multú tamen exhibet fœditatis. Cauendum eſt ergo, dilectiſſimi, ne ſcenico ſermone alter alterum lædat, & theatralibus verbis verecundiam fratri læſæ æſtimationis incutiat. Solet igitur nimia oris facetia excitare motus animorum, & ſermo lætitia accinctus reciprocum parare conuitium. Sic denique ſcintilla quamuis parua flammas euomit, & ex nihilo exorta magna frequenter mouet incendia. Otioſus

ſermo ſatis otioſo nutritur auctore. Vnde quia theatralium verborum fecimus mentionem, fortè pro ſtudio diſciplinæ nec illa debeam reticere, quæ otioſis verbis curioſas aures capiunt, atque alti pectoris ſecreta concutiunt, dum plagis modulantibus blandiuntur. Hæc ſunt illa vitia, quæ ſuperiùs commemorauimus quadam mellis ſuauitate componi. hoc illud opus, quo diximus admixta dulcedine triſtes vulnerum dolores inſtitui. In hoc loco fortè aliquis pro amore diſciplinæ interrogandum putet, quæ ſint iſtæ otioſæ voces, quæ iniuriam excitent, & periculum audientibus parent. Bene requiris, ne per ignorantiam periclitetur auditus. Inuenimus igitur frequenter, ita impudicitiæ viam muniri, atquè ex hoc fomenta adulterijs miniſtrari: cùm hic agili plectro tinnientis

citharæ ſonos expedit, ille docili digito laborantis organi blandimenta componit. Iſti ſunt laquei, quibus famulantibus inter cætera vulnera diabolus hominũ mortes operatur. Nam quotieſcunq. dulci voce mulcetur auditus, ad turpe facinus inuitatur aſpectus. Nemo inſidioſis cátibus credat, nec ad illa libidinoſæ vocis incitamenta reſpiciat: quę cùm oblectant, ſæuiunt; cùm blandiuntur, occidũt. Sic frequenter videmus blandis ſibilis aues decipi, & hebetes feras in laqueum mortis dulcedine vocis impelli. Similis eſt, dilectiſſimi, cauſa mortalium, quos dulciſoni cantus cura ſollicitat. In hoc autem proficiunt varietates vocum, & producta ſine ſyllabis verba, vt homo aut capiatur, aut capiat. Explicari nó poteſt, dilectiſſimi, quàm periculoſos laqueos exhibeant mimicæ ſtudia voluptatis. Nam ſi aliquis poſſet

humani pectoris secreta perquirere, inueniret ad singulos sonos fistulæ corda infelicium suspirare. Intelligite ergo, quid inter viros ac mulieres nimium familiaris ac secretus sermo faciat, quid iuncta vicinia, quid iocis mixta colloquia: quid gula delicijs inuitata, quid auri fames ad omne facinus prostitutionis exposita; si alienum furorem etiam mutæ vocis blandimenta decipiant. Refugiendus est ergo error iste vocis sonus, qui humanis pectoribus dulcedine sua amaritudinem fecit: & persuasione quadam melliflui cantus frequenter mortifera ægris venena commiscuit. In quo loco primùm obturandæ aures sunt, opponentes scutum fidei: quo faciliùs omnis lenocinantis vocis excludatur auditus. Adhibenda etiam disciplina, quæ oculorum desideria repellat, & tabescentis cordis incitamenta com-

pescat. Nam ita docet Euangelista dicens, *Si te scandalizat oculus tuus, erue eum.* Nemo, dilectissimi, in hoc credat huius sententiæ stare ratione, quasi Dominus humanum corpus deformare velit, quod ad similitudinem suã plasmauit, & ad speciẽ suæ dignationis instituit. Hoc est oculos eruere, quæ sunt in homine turpia resecare, & viles actus emendatione cõpescere. castigatis illecebris truncare luxuriam, & bono consciẽtiæ manus improbæ cupiditatis abscindere. Ille autem manus suas incidit, qui in se infidelitatis tela confregerit, & iusto iudicio infidelitatis calamos amputarit. Ad salutem igitur animæ pertinet, si debilitentur vitia iniquis actibus enutrita, & radicitus vellatur impiorum aspectus oculorum: quibus citò mortis stimulus adquiescit, si hæc quæ superiùs dixi, integra & inlæsa permiseris domina-

Matt. 5.

i. Sed quò facilius iſta operemur, audiendus eſt Chriſtus, qui dicit, *Relinque omnia bona tua & ſequere me.* Scio Matt.19
quidem, dilectiſſimi, quòd laborioſè ſuſcipiunt iſta, qui ſæculi actibus occupantur; quibus dulcis eſt iſtius vitæ vſus. Sed ſi diligenter requiras, vanitate plenus, & quodammodo tenui vmbra veſtitus, ad tempus mundus obſequitur, & hæc quã videtis fallax diuitiarũ põpa blanditur. Bene iſta nouerat ſanctus Dauid, qui dicit, *Auerte Domine oculos meos, ne videant vanitatẽ.* Psal.118
Quę eſt iſta vanitas, niſi cultus diuitiarum, & ſæculariũ ſtudia voluptatum? Confirmat hoc in Salomone qui dicit, *Vanitas vanitatũ omnis homo diues.* Eccl.1.
Nemo ergo, dilectiſſimi, in huius mũdi vanitate confidat, quã videt infirmis ſtare veſtigijs; cuius cultus temporalis atq. inanis eſt, & ornatus fumo, ventoque ſimilis. Talis eſt autem decor vultus eius, ac ſi

ſpeciem illius vitis aſpicias, quæ ſolſtitiali flore compoſita, promiſſæ fructum neſcit exhibere vindemiæ. quæ dum nimium parturit, maculá perpetuæ ſterilitatis incurrit. Longè alium nobis, dilectiſſimi, æternæ vitæ tempus promittit ornatum, ſi tamen homo peccatis pauper incedat. Ille autem ad Chriſtum diues vadit, qui miſericordiæ fructus congregat, & ſtultæ ſtudia cupiditatis impugnat. Ille ad cœlos opulentiſſimus pergit, qui à ſe pompam temporariæ vanitatis excludit. Ille ſecum magnas opes ad paradiſum portat, qui onuſtum vitijs pectus ſtudio religionis exonerat. Ille poſtremò omnem penuriam mendicitatis euaſit, qui quotidie in corde ſuo Chriſti noſtri mandata ſerit, & peruigili fide horrea pectoris ſui ſeminibus diuinæ inſtitutionis impleuerit. Ita vt ante omnia illius otioſi ſermonis compeſ-

eas libertatem, quæ ſi inter illa religioſæ vitæ ſtudia mixta conſederit, non dubiè in examinatione futuri iudicij præiudicat ſanctitati. Citò autem quæ ſunt in homine optima reuileſcunt, niſi inter cætera quæ emendationem requirũt, ſtudiosè ea quę ſuperiùs commemorauimus linguæ vitia reſecentur.

HOMILIA VII.

De miſericordia.

SI reſpiciamus, dilectiſſimi, omnes iuſtitię gradus, per quos opus religionis inſtruitur, non inuenies cui nó apud Dominum gratioſa ſeruitus locũ comparet dignitatis. Sed hæc ipſa, fides quæ in nobis operatur, quamuis humano labore proficiant, ad Dominum referenda ſunt: per quem, & in quo ſi qua ſunt bene

gesta consistunt, & in posterum quibusque profutura seruantur. Vnde nemo sapiens Dei beneficia suis virtutibus æstimet adplicãda; ne audiat illam Apostoli sententiam dicentis,
1.Cor.4 *Quid habes quod non accepisti? aut si accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* Scimus quidem, dilectissimi, quòd iuxta Euangeliorũ fidem, quæ beatitudinis promissa commemorat, homini iustitia in cœlestibus locum fecit. id est promissionem paradisi, & terram repromissionis, gratia mansuetudinis & humilitatis obtinuit: cordis puritas Christum videre meruit: misericordia consimilé mercedem retributionis accepit: pacis iocunditas multis inter filios Dei locum parauit: pœna sanctorum victoriæ coronam, & cœlestis regni gloriam ex virtutum meritis adquisiuit. Sed hæc omnia vna atque eadem Patris, & Filij, & Spiritus sancti in

nobis virtus operatur, quæ perfectionem iustis laboribus præstat, ac bonæ voluntati quæcunque sunt optima subministrat. Vnum est sanè & pernimium, quod ex illa misericordiæ sede descendit, in quo sibi quotidie iustè possit mortalis homo gloriari: hoc est refectio pauperum, & redemptio captiuorum: si tamen ipsam non aut iactantia dissipet, aut tristitia ingrata conturbet. Audistis ecce Euangelistam dicentem, *Venite benedicti patris mei, possidete mecum regnum cælorum promissum vobis à constitutione mundi. Esuriui & dedistis mihi manducare: sitiui & dedistis mihi bibere: nudus eram & vestistis me.* Videtis ergo quòd si gloriari cuiquam oportet, non nisi in hoc opere conuenit gloriari, in quo pasci ac vestiri se Dominus præcipit; & in dies famem suam portiuncula panis fracti postulat saturari. Si vultis ergo, vt non sit inanis

Matt. 25

noſtra gloriatio, primo loco abundantibus eleemoſynis ſummi regis redimamus amicitias: & vt nobis pateat cœleſte regnum, omne miſericordiæ ſtudium conuertamus ad Dominũ. In cuius amore non otioſè aut negligenter pauperum tractādæ ſunt lacrymæ: ne ille qui totum orbem ſolet paſcere, ad noſtram cōfuſionem inter mendicos videatur eſurire. Contemplare denique ſingulorum neceſſitates, & noſtri erga miſeros ſollicitudinem Saluatoris: & intelliges ibi eſſe Chriſtum noſtrum, vbi abundantiam videris lacrymarũ. Nec enim longè tibi quærendus eſt Dominus, ſi non ſis auarus. Expectat nos ecce foris, cum illa ſuorum turba famulorum. Nō enim tibi errandum eſt oculo, vt dubites circa quem potiſſimum opus miſerandæ erogationis impendas. Ipſum ſcias eſſe Chriſtum noſtrum, quem

videris nudum, quem aſpexeris cæcum, quem offenderis claudicanté, quem pannis inuolutum, quem videris ſordida veſte contectum. In hac denique veſte, cum à Magis quęreretur, inuentus eſt: & cùm in præſepi poſitus iaceret, ſub hoc habitu apertis theſauris munera oblata ſuſcepit. Ad hæc reſpondet illa Euangelica ſententia, quæ dicit: *Theſaurizate vobis theſauros in cælo, vbi neque tinea corrumpit, neque fures effodiunt.* Hi ſunt illi theſauri, qui cœleſtibus meritis deputantur, quos nulla res aduerſa contaminat: hoc eſt, facultatũ per miſeros diſpenſata ſubſtantia. Audi itaque primo in hoc loco conſilium meum, quicunque diuitiarũ abundantia gloriaris. Si times tineã, commenda: ſi furem metuis, in ſuperiore parte commenda. Ecce habes idoneum cuſtodem, qui opes tuas ſeruet tibi, in æternum & in ſæ- *Matt. 6.*

culum ſæculi profuturas. Addit ad hæc, *nolite vobis theſaurizare theſauros in terra.* Non ab re eſt, dilectiſſimi, quod admonet Dominus, ne quis theſaurum ſuum terræ commendet. Frequenter enim videmus congeſta terræ vitio periclitari; & opes nimiũ defoſſas quadam limi tabe conſumi. Vnde vtilius iudico eſſe commodare quam abſcondere, & fœnori magis credere, quàm terræ deputare. Stultitiæ autem genus eſt, clauſum tenere, quod poteſt multiplici labore proficere, & ad vſum æternæ vitæ fructum exhibere iuſtitiæ. Moneo ergo, ne quis in terra abſcondat theſaurum ſuum: hoc eſt ne quis terrenis actibus cœleſtis animæ dignitatẽ deputandam putet. Illius autem theſauros tinea comedit, qui vanitati ſeruit, & vitam ſuam in huius mundi pompa conſtituit. Tinea igitur, dilectiſſimi, vermis eſt inuidię & auaritiæ

tiæ: qui ſecreta cordis ſolus poſſidet, ſolus quæ ſunt in abditis congeſta conſumit. Furem verò diabolũ credite: qui vt bonis operibus inſidietur, obiecta ſæculi pompa blanditur: & vt hominem à conſortio regni cœleſtis excludat, aurum manibus ingerit, argentum oculis opponit, gemmas collo inſerit. Ita ſuperbiam nutrit, & deſideria carnis ſtimulo cupiditatis accendit: quæ ſicut ſcriptura dicit, mergunt hominem in interitum. Non dubiè autem ille pœnis exonerat profundũ, qui theſauros ſuos præmittit ad cœlum. Audite quid Dominus offerat. *Venite benedicti patris mei, poßidete mecum regnum promiſſum vobis à conſtitutione mũdi. Eſuriui, & dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere: nudus erã, & veſtiſtis me.* Quis dubitet poſt hãc vocem de hoc ſæculo cum tota patrimonij ſui põpa migrare? Stultitiæ 1.Tim. 6 Matt. 25

profectò vanitas eſt, vitium in electione meritorum, plus mundum eligere, quàm cœleſte regnum; magis ſæculo placere, quàm Chriſto. Si quis itaque vult locum inuenire in cœleſti ſede, non deſinat indigentibus neceſſaria miniſtrare. Sed fortè dicat aliquis, tenues ſunt facultates meæ: non patiuntur tantas erogationis expenſas. Si tibi aliquis domum præclaram huius temporariæ poſſeſſionis offerret, nónne pretio collato vndique nummos aggereres; & ſi fortè ſacculi tui pondus non ſufficeret, rem tibi neceſſariam mutuata pecunia comparares; donec ampliata nouo ceſpite poſſeſſione gauderes? Ecce poſſeſſio tibi regni cœleſtis offertur, & quidẽ parua pretij mercede taxata; quæ poſſit etiam ab illo facilè emi, qui non ſolet de paupertate cauſari. Videamus tamen quid ſit, quod à te pretij nomine poſtula-

tur. cibus, potus, & veſtitus. Ad hæc non inuenio cui erogatio non quotidiana ſuppetat. Si requiras, fortè horreis tuis annonæ ſpecies exuberat, & nouas vini cellulas antiqui guſtus fama commendat. Quid tibi prodeſt ſeruare iſta, ſi neſcias lucratiuis ſtudere commerciis? Sed dicis, pauper ſum. Nunquid ſub hac voce illis excuſare te poteris, quibus pretia ſpecierum pro temporum ſterilitate deponis? Sine cauſa exiguitatem tuæ facultatis accuſas. potes habere quod vendas: non potes habere quod dones. Non ſine cauſa dictum eſt, *frange eſurienti panem tuum*. Ad inhumanos puto pertinere iſtam ſententiam: quorum panes reconditos & incontaminatos ſolet caries exeſa conſumere. Frange ergo eſurienti panem tuum, ne pereat, & te à conſortio regni cœleſtis excludat. Addit ad hæc, *& domeſticos ſeminis tui ne de-*

spexeris. Qui sunt domestici nostri? necessariò omnes, qui nobis sunt nascẽdi lege cõiuncti. Quid est quòd in faciendis eleemosynis non est cuiusquã excipienda persona, nec habendum electionis iudicium? quia res quæ necessitati seruit, erogationis ordinem non requirit. Quid autem tibi est opus quærere, vtrum Christianus an Iudæus, vtrum hæreticus an Gentilis, vtrum Romanus an Barbarus, vtrum liber an seruus sit ille qui postulat? Vbi incumbit necessitas, non opus est vt personam discutias: ne cùm indignos misericordia segregas, Dei filium pariter amittas. Vnde autẽ scire possumus, in qua parte terrarum habitet Christus? Vbique credendus est esse, qui totum noscitur possidere. Sequitur superiora: *Tunc erumpet temporaneum lumen tuum, & vestimenta tua ante orientur, & præibit te iustitia, &*

claritas Dei circundabit te. Tunc clamabis ad Dominum, & Dominus exaudiet te. Adhuc te loquente dicet, Ecce adſum. Et hoc propter fracti panis particulam. quàm plus putas adquires, ſi maiora præſtaueris? Audite Euangeliſtam dicentem, *beati miſericordes, quoniam ipſis miſerebitur Deus.* Matt. 5. Multi quidem gradus ſunt miſericordiæ: ſed requirendum eſt, qui potiſſimum exiſtant. Principatus miſericordiæ eſt quidem, lapſo manum porrigere, erranti viam ſalutis oſtendere, infirmos viſitare, in tribulatione poſito ſolatiis inhærere. ſed illa eſt præcipuè expectanda miſericordia, eſurientem paſcere, nudum veſtire, captiuum redimerè, ad tempus non habenti neceſſaria commodare. Inuenimus aliquotiens præterea multa genera miſericordiæ, quib. ſe vulgo ſtudia humana commendant: quæ

cùm nullum exhibeant misericordię fructum, misericordiæ tamen mentiuntur affectum. De his enim dicit
Iac. 2. Iacobus in epistola sua: *Si frater aut soror nudi sint, & indigeant victu quotidiano, dicat aliquis vestrum, Ite in pace, calefícimini & saturamini, non dederitis eis quæ necessaria sunt corpori, nihil vobis proderit.* Quis non oderit tale genus misericordiæ, vbi oris elegantia infirmo pietas otiosa blanditur, & infructuosæ cœlo lacrymæ porriguntur? Quid iuuat alienum flere naufragium, si negligas corpus expositum? aut prodest animum excruciare dolorę alieni vulneris, si deneges poculum sanitatis? Non pascunt esurientem blanda colloquia, nec vestiunt alienam nuditaté infructuosa consilia. Quid iuuat fomentis mollibus palpasse mendicum, si non reficias fame moriturum? Quod istud genus est misericordiæ, vt ho-

minem velis viuere, & nolis in necessitate seruare? Crudelis est profectò pietas, quæ scit dolere miseris, & nescit subuenire perituris. Quid amplius quæritis, dilectissimi, pro erogatione fracti panis? etiãsi non fuisset vobis cœlestis regni portio repromissa, sufficere peccatoribus deberet illa sententia, quæ mortalibus spem futuræ salutis, & lætitiam perpetuæ detulit securitatis. Nam si respiciatis ad vestri laboris fructus, & cœlestis indulgentiá pietatis, multo plus recipitis quàm datis. Ecce pro pastu pauperis in Euangelijs cœlorũ vobis regnum promittitur: pro erogatione fracti panis, & hospitij receptaculo, vel nudati corporis vestimento, opem suam vobis inuocantibus per Prophetas Dominus pollicetur: in Psalmis iustitia misericordiæ vestræ in sæculum sæculi collocatur. Si comparemus terrenis cœle-

ſtia, ſatis paruo conſtat res tam pretioſa commercio. aut qúanta pars eſt eleemoſynæ veſtræ ad illa quæ videtur mortalibus Dominus præſtitiſſe? Ecce nos damus terrena, ille cœleſtia: à nobis temporanea offeruntur, ille ſempiterna largitur. Vultis ſcire quantum diſtent à cœleſtibus donis veſtri cenſus? In comparatione beneficiorum, non eſt eadem ratio, diuitias accipere perpetuas, & dare quæ erant peritura. Ante omnia illis lacrymis conſulendum eſt, quas nuper furor cruentæ hoſtilitatis indixit. Nec enim deeſt in quo ſe opere bona voluntas exerceat. Nã quod peius eſt, multos videmus de ſua, ſuorumque redemptione ſollicitos: quibus manus porrigenda eſt. Sed dicis, pauper ſum. nec nos quemquam ſuademus dare quod non habet. ſed cuius facultas tam tenuis eſt, vt nõ poſſit redimere captiuum, ſal-

tem illud quod eſt minimum addat ad pretium; vt vel paruo nummo videatur ſatisfeciſſe mandato.

HOMILIA VIII.

Item De miſericordia.

MVLTAE cauſæ, dilectiſſimi, ex Euangelica lectione venientes in diuerſam partem animum trahũt. quas ſi voluerimus ſub vnius materię propoſitione diſponere: neceſſe eſt vt cauſa cauſæ impediat, alterius negotij intellectum alter excludat. Quando autem poteſt fieri, vt non confuſione multarum rerum aut dicentis, aut audientis impediatur ingenium? Inter cætera ergo, dilectiſſimi, quibus pro meritis ſuis beatitudinis gratiam Euangeliſta commemorat fuiſſe col-

latam, interim causam misericordiæ apud vos putauimus exponendam, quæ quotidiani operis fructum requirit. cætera temporibus suis, cùm vsus fuerit, exsequemur: vt vnaquæque res cùm proprijs viribus fixa constiterit, alterius causæ materiam non requirat. Ecce dicit Dominus, *Beati misericordes, quoniam ipsis miserebitur Deus.* Matt. 5.
Miror si post hanc vocem dubitet aliquis nummum suum expendere; cùm viderit iustis lucra respondere beneficij. Quid autem prodest congestam auri massam sacculo custodire, cùm possis quotidie & bene facere, & expensæ fœnus pecuniæ reportare? *Beati misericordes, quoniam ipsis miserebitur Deus.* Gaudete, dilectissimi; & securi donate, atque indubitanter expendite. Quis autem non certatim opes suas larga per miseros erogatione dispenset, cùm multi-

plices fructus,& duplicia dona se intelligat recepturum? Ecce denique beatos illos Dominus in hac vita iudicauit, quibus in futuro misericordiam repromisit. Audite in alio loco Dominum dicentem, *Omni petenti te tribue.* Non est otiosum, dilectissimi, quòd omnibus petentibus eleemosynam Dominus dare iubet. Sciebat necessariò aliquotiens inter malos etiam bonos latere: atque ideo bonos, malosque commiscuit, ne cùm indignos erogatio nimium cauta præteriret, etiã dignus misericordia indonatus abscederet. Nulla est discretio postulantis; nec est necessitas exploranda pauperis. dantis, non accipientis fructus quæruntur. Non interest cui petenti eroges. nó enim requirit Dominus, vtrum mereatur ille qui postulat: sed quærit quantũ præstet qui donat. Audite ad hunc locum Apostolum dicentem, *Qui*

Luc. 6.

2. Cor. 9

2.Cor.9 *parcè seminat, parcè & metet.* Profe-
ctò nobis præstamus, quotienscun-
que miseris subuenimus : lucrum
nostrum est, nostrarum erogatio fa-
cultatum. Nam si respicias ad spem
futuræ retributionis, fœnori tradi-
tur, quicquid esurientibus ministra-
Psal.40 tur : ita dicente Propheta, *Beatus qui
intelligit super egenum & pauperem: in
die mala liberabit eum Dominus.* His
omnibus fideiussor est Christus, qui
Matt.19 dicit, Ego vobis in centuplum red-
dam. Insuper & vita æterna promit-
titur : impietati & auaritiæ iudicij
districtio reseruatur. ita Euangelista
Matt.25 dicente, *Cùm venerit filius hominis in
maiestate sua, & omnes Angeli cum eo,
tunc segregabit omnes ab inuicem, oues
à dextris, & hædos à sinistris: dicens il-
lis qui à dextris sunt, Venite filij mei,
poßidete mecum regnum cœlorum. Esu-
riui, & dedistis mihi manducare: siti-
ui & dedistis mihi bibere: hospes eram*

*& collegiſtis me: nudus eram, & ve-
ſtiſtis me. Dicet illis qui à ſiniſtris ſunt,
Recedite à me maledicti in ignem æter-
num. Eſuriui, & non dediſtis mihi
manducare: ſitiui, & non dediſtis mi-
hi bibere.* Cogitemus ergo, dilectiſ-
ſimi, & prouideamus ne nos retri-
butio impietatis inueniat. Nam ſi-
cut in paſcendis, veſtiendiſque pau-
peribus placatur Dominus: ita læ-
ditur in contemptu miſerorum:
cui tanta eſt cura infelicium, vt ſi-
bi datum iudicet, quicquid ino-
pem aut veſtit, aut reficit. Audite
Salomonem dicentem, *Fili, benefac* Eccl. 29.
*tecum: conclude eleemoſynam in ſinu pau-
peris.* Quiſque ergo vtilitatibus ſuis
conſulere deſiderat, non inuitus
pauperem paſcat. Non deeſt autem,
in quo quotidie poſsis lucrum face-
re, ſi ad neceſsitatem reſpicias pau-
pertatis alienæ. Nam dicit ſcriptura,
Eleemoſyna & fide peccata purgantur. Prou. 15.

Ecce hic ieiunis faucibus pastum requirit: ille miserabile vestimentum deesse sibi in nuditate testatur. Satis crudelis est & nimium durus, quem non tangit dolor, cùm partem corporis sui aut debilitas, aut nuditas, aut paupertas stimulat. Parum profectò sibi prospicit, qui non causæ alienæ necessitatis intendit. Nil tibi prosunt diuitiæ tuæ, si diuitiarum beneficijs non vtaris. Nam pars mẽdicitatis est, congestam secretò pecuniam possidere. Nescis quòd non recipit fructum quicunque non seminat? iuxta illam sententiam, quam
2. Cor. 9 superiùs commemorauimus, *qui parcè seminat, parcè & metet?* Hæc est igitur exercendæ culturæ ratio, vt quãto plus homo seminum terræ commendat, tanto futuris messibus spes maior adcrescat. Qui non seminat, otiosis manibus alios metentes spectat. Nam qui inter ceteros agricolas

plus laborauerit, plus reponet. Quãdo autem potest fieri, vt horrea sua vacua respiciat, qui semina multiplicato iugiter sulco terræ commiserit? Quid tibi prodest congestis incubare diuitiis, si de his nullum lucrũ capias? Videmus denique frequenter inueteratam frugum massam vetustate consumi, & vitiata temporibus vina nullis in posterum vsibus profutura iactari. Illud solũ aliquoties Domino magis intelligimus profuisse, quod renouandi gratia solet agricola indigentibus commodare. Quicquid autem auaritia seruauerit, aut æstas nimia decipit, aut vetustas ingrata consumit, aut tinea damnosa corrumpit. Hoc solum sibi homo reponit, quicquid causa miserationis expenderit. Nam ita dicit Dominus, *Thesaurizate vobis thesauros in cælo, vbi neque tinea consumit, nec fures effodiunt & furantur.* Prouideamus Matt. 6.

ergo, dilectiſſimi, ne facultates noſtras vermis auaritiæ extermiṇet. Pręmittamus illuc opes noſtras, vbi nullus fur inruat, nullus inſidiator incédat. Commendemus diuitias noſtras Domino dicenti, *Nolite vobis theſaurizare theſauros in terra.* Quiſquis enim facultates ſuas in opere Dei fideliter erogauerit, in parte cæli reconditas ac repoſitas ſub iuſto fideiuſſore cuſtodit. Nemo ſapiens ad huius ſæculi ornamenta reſpiciat: quę dum temporaliter voluntatibus hominum ſeruiunt, animis poſſidétis illudunt. Duo ſunt genera diuitiarum. Vnum quod ſuadet ad mortem: aliud quod ducit ad vitam. Diuitiæ mortis ſunt, incubare facultatibus alienis, & coaceruatam pecuniam infelicium lacrymis comparatam in diem adnumerare ſæculi hæreditatibus profuturam. Illæ integrę & incorruptæ diuitiæ, quibus animæ redi-

muntur, quibus peccata purgantur. Illius diuitiæ acceptabiles Deo ſunt, cuius largitate pauper alitur, nudus veſtitur, captiuus redimitur, vinctus abſoluitur, cœleſtis regni hæreditas comparatur. Nolo illas diuitias, quæ quotidie augmento ſuo famem faciunt: & in poſterum dignitatis ſuæ flore nudatæ, amatores ſuos eſurire patiuntur. Recurramus denique ad ſcripturas, & intelligetis in comparatione diuitiarum ſub meliore ſorte ſtare pauperiem. In caſtigatione enim auaritiæ Dominus quendam diuitem apud inferos Abrahæ patri noſtro ita ſupplicaſſe adſignat, vt mendicum Lazarum in ſublimiori loco reſidentem mitteret, qui refrigeraret os eius, & æſtuantia ſiti labia reſtingueret. Cui ita traditur fuiſſe reſponſum, *Fili, recordare quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala:* Luc. 16.

G

nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris. Videtis quod quædam vices ſtudia bonorum ac malorum hominum manent: quas ſtudio miſericordiæ conuenit præueniri; ne infructuoſæ diuitiæ aduerſum ſe vltrices criminum flammas accendant? Paremus itaque nobis, dilectiſſimi, apud Dominum locum gratiæ, & viam vitę noſtræ munificentia & largitate muniamus. Affectuũ noſtrorum labem apud Dominum præmiſſa ſatisfactione purgemus, reſpicientes ad illam propheticam ſenté-
Pſal. 125 tiam quæ dicit, *Qui ſeminant in lacrymis, in gaudio metent.* Si quis ergo conſcientiam ſuam diligenter interrogat, non otioſis auribus iſta ſuſcipienda putet. Non enim poteris in illa die futuri iudicij aliter inuenire refrigerium, niſi vulnera tua aut curaueris refectione pauperum, aut laueris inundatione lacrymarũ. Pro-

fusiùs autem ipsi flete, & facultates vestras flentibus erogate: vt futuris temporibus inter ceteros gaudia metentes fructus misericordiæ colligatis.

HOMILIA. IX.

De eadem misericordia.

QVotiescunque, dilectissimi, caritatem vestram pro studio religionis admonere opus est, toties nobis illa sententia Euangelicæ lectionis occurrit, quæ futuro iudicio inter bonos malosq. discernit. Quá si quis neglexerit, lacrymas metet: si quis excoluerit, abundantissimos lætitiæ fructus adquiret. ita Euangelista dicente: *Cùm venerit Dominus in maiestate sua, & segregauerit malos à bonis, dicet ad illos qui à dextris sunt, Venite, possidete mecum regnum cœlorum.* *Matt. 25*

Esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere. Dicet & ad illos qui à sinistris sunt: Recedite à me maledicti in ignem æternum. Esuriui, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis bibere. Quicunque ergo, dilectissimi, vestrûm ad illud cœlestis regni consortium venire desiderat, primo loco paupertati manum porrigat, nec alienas lacrymas otiosè respiciat: quia vnumquemq. siue boni operis, siue mali sententia retributionis expectat: ita Domino dicẽte,
Galat. 6 *Quæcunq. seminauerit homo, illa & metet.* Inter cætera ergo, dilectissimi, quib. religiosæ vitæ studio opera adponimus, non prætermittamus necessitatem pauperũ, ne perdamus infeliciũ commercia lacrymarũ. In hoc enim stat apud Dominũ ratio pecuniæ per miseros dispensata, vt quãto plus homo erogat, tãto fœnoris plus reponat. Sic multis seminib. multa

parturiunt, ac multis parturientibus multiplicata consurgunt. Audite de hôc quoque Dominum dicentem, *Qui parcè seminat, parcè & metet.* Si ergo videtis, quòd qui parum serit parum metet; ita & qui parũ erogauerit parũ recipiet: qui nihil serit nihil reponit: ita fit vt qui parum recondit, inuitus sæpe ieiunet. Quando autem potest fieri, vt homo horrea sua plena magnis frugibus videat, qui nihil seminis terræ commendat? Si vultis ergo, vt fructus lætitiæ colligamus, largiùs in lacrymis seminemus, *Qui parcè seminat, parcè & metet.* Inuenimus frequenter hominem, qui cùm esurienti semel eleemosynam dederit, mandatum se persoluisse credit. Non igitur deficientes fame artus vnius diei pastu refecisse sufficiet. sine causa autem vna die bonus est, qui altera descendit ingratus. Nam

2.Cor.9

præcedentis misericordiæ benefi-
cium perdidit, qui putat esurien-
ti semel sufficere quod donauit. Ille
autem ad Dominum integros mise-
ricordiæ fructus præmittit, à quo
pauper nunquam tristis abscedit.
Iugi medicamine opus est medico,
vt gemitus alieni doloris excludat:
quia infirmitas quæ in diem crescit,
medicinam in diem requirit. Sed
nec minore cura nobis prouidendú
est, vt abundantibus eleemosynis
curemus, si quid in nobis cruentum,
si quid est sordidum. Non enim sta-
tim sanantur vulnera, quæ semel la-
ueris. Sæpe excisi corporis medicina
repetenda est. Si vultis itaque, dile-
ctissimi, vt dies vitæ nostrę nulla aua-
ritiæ culpa contaminet: non clau-
damus aures nostras ad clamorem
infelicium, nec auertamus oculos
nostros à nuditate miserorum. Ne-
mo autem sibi putet perire, quod

pauperibus donauerit. Nam ſicut mendicitas inhumanitatem ſequitur, ita opulentia humanitatis ſtudio comparatur: ita Propheta dicente, *Qui dat pauperibus, nunquam egebit; qui verò auertit faciem ſuam, in maxima penuria erit.* Prou. 3. Ecce aures veſtras clamor eſurientis increpat, & ieiunis faucibus ianuam tuam ſonus vocis deficientis accuſat. Quare tibi non occurrit illa ſententia, *Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus?* Pſal. 4. Satis illum negotiatorem conſtat ſtultum, qui reconditum ſacculo tenet nummũ, de quo inde poteſt habere commercium. Sed quod peius eſt, auaritiæ multa conſentiunt. Hic ne miſereatur pauperi, obſtrepit vocem poſtulantium conturbatione ſermonum: ille ne audiat, aliud audiſſe ſimulat. Satis miſera eſt iſta viuẽdi conditio, vt homo dum ſtudet auaritiæ aurib.

ſuis grauitatem conetur imponere. Reſpice ad illam ſententiam quæ di-
Prou.19 cit, *Qui pauperi miſeretur, Deo fœnerat.* Quare ergo dubitet aliquis indigentem paſcere, cùm videat ſe iſta Chriſto noſtro in pauperis refectione cõferre? Sunt aliqui, qui miſerabilem mendicitatem ſpe procraſtinatæ humanitatis inludunt. qui cùm excuſare poſtulantibus erubeſcunt, miſeros promittendo decipiunt. Ecce hic dicit, clauis deeſt, cuſtos abſentat: cùm primùm fueris reuerſus, accipies. Non cogitas illam ſententiam
Prou. 3. Salomonis, quæ dicit, *Ne dixeris, abi & reuertere, cras ego dabo: cùm poßis ſtatim benefacere.* Vnde ſcis quid contingat ſequenti die? Dicis, cùm primùm fueris reuerſus accipies. Quando eſt illud, eſurienti vt vilicus tuus redeat, qui fortè te volente frequenter abſentat? quando eſt, vt ad clamantem illa faſtidioſa ſecretorum tuorum

claustra dissiliant, quæ dum tuæ seruiunt voluntati, nesciunt aperiri? Dicis, cùm fueris reuersus, accipies. Quid si nudum grauior solito tempestas cædat? quid si deficientes fame artus exitus vicinæ mortis excipiat? Quis non iudicet tuo iudicio deputatum morti, quem videt tuo beneficio potuisse seruari? Cùm fueris reuersus, accipies. Cuius fide redit, quem virtus tota destituit? aut qua spe domum repetit, qui pridie confusus abscessit? Deponamus quòd promissioni tuæ redeundo satisfaciat; fortè sub hac qua pridie conditione venturus. Satis iustius planè est, eleemosynam statim negasse, quam esurientem spe promissa decipere. Audite Dominum dicentem, *Frange esurienti panem tuum.* Requiramus si vultis, dilectissimi, qua fractus panis mercede pensetur. Ecce dicit Dominus,

Esai. 58. *Frange esurienti panem: si videris nudum, vesti eum: & domesticos seminis tui ne despexeris. Tunc erumpet temporaneum lumen tuum, & vestimenta tua citò orientur: & præibit ante te iustitia: & claritas Dei circundabit te. Tunc exclamabis, & Deus exaudiet te: & dum adhuc loqueris dicet, ecce adsum.* Videte, dilectissimi, quantum nobis constet erogatio tenuis expensæ, vt ad petitionem nostram tantæ maiestatis Dominus dignetur occurrere. Nam &

Matt. 10 alibi dicit, *Qui dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ, amen dico vobis, quia non peribit merces eius.* In hoc loco voluntas requiritur, non facultas. In maximis enim affectum integræ deuotionis ostendit, qui in minimis votum miserationis exhibuit. Vnusquisq. ergo, dilectissimi, prout habet, vt potest, erogет, largiatur, expendat. Nemo claudum refugiat, nemo surdum non audisse se fingat:

nemo debili manus ſubtrahat. quia omnia iſta in retributione conſiſtũt. Veſtire enim pauperem, corporis ſui eſt operuiſſe nuditatem. lucrum autem magnum eſt refeciſſe mendicũ. Sic enim dicit Dominus, *Quęcunque feceritis vni ex minimis iſtis, mihi feciſtis.* Matt. 25
Tanta eſt enim apud Dominum noſtrum cura miſerorum, vt ſibi præſtitum putet, quicquid egentibus erogatio miſerãda contulerit. Videmus igitur aliquoties inter abundantis vini, frumentique commercia egentes viduas, quas ſexus & ſenectus decepit: quibus nec laborãdi, nec prouidendi virtus ſuppetit. Satis ille impius eſt, quem non ad miſericordiã prouocat aut infelicitas deſolationis, aut infirmitas ſenectutis. Videmus & quod peius eſt, frequenter multitudinem captiuorum nudis errare corporibus. Quid tibi prodeſt abundantia diuitiarum tuarum, ſi in

conſpectu tuo vnus algeat, alter eſuriat? Ecce imminet tempus, dilectiſſimi, iuſtæ retributionis, & promiſſæ in cœleſtibus munus hæreditatis. Erogemus ergo, & expendamus in hoc ſæculo, ſi vultis partem diuitiarum obtineamus in cœlo. Audite Dominum dicentem, *The-*
Matt. 6. *ſaurizate vobis theſauros in cælo*: & ali-
Luc. 12. bi, *Facite vobis ſacculos, qui non vetereſcant.* Bene, dilectiſſimi, Chriſtus noſter boni operis fructum penſata facultatum qualitate diſpoſuit: vt in faciendis eleemoſynis nec diues, nec pauper excuſare ſe poſſit. ita vt huic qui plurimum poſſidebat, theſauros iuberet erogare: illum quem nouerat paupertatis ſqualore ſordere, eſurienti panem iuberet frangere. Quæ autem tam vacua horrea, quæ ſuſtinere non poſſint tam tenuẽ erogationis expenſam? aut qui tam miſeri cenſus, quos poſſit conturbare

mendicus? Facilè ſanè & ſine difficultate poteſt implere mandatum, cui vltra poſsibilitatem nihil conſtat impoſitum. Scio quidem cenſus tenues frequenter bonæ voluntati obſiſtere: ita vt non ſit in quo ſe opera pretioſæ cogitationis extendant. Sed ſi illa quæ maiora ſunt, implere non poſſumus; vel hæc quæ parua & facilia ſunt, non prætermittamus. *Frange eſurienti panem.* Ad hæc quis non deuota mente reſpondeat, quamuis paupertatę oppreſſus ſit, & tota victus mendicitate ſuſpiret? Alioquin aut nimium mendicus, aut ſatis vanus eſt, qui in facienda eleemoſyna non eſt fracti panis erogatione contentus. Sed dicis, multa minutatim diſpenſata maſſam faciunt. Verum eſt. ſed quantum eſt iſtud ad illud quod dicit Dominus, *Ego vobis reddam in centuplum, inſuper &* *Matt. 19*

vitam æternam? Tu tamen, qui tam inuitus fracti panis portiunculam porrigis, quid faceres, si à te auri pondus, si argenti pretiosum talentum, aut aliquid integrum peteretur? Nescio si tu aliquãdo dato magno pretio captiuum redimas, qui de re tam parua suspiras. Qui pauperi miseretur, Deo fœneratur. Vnde, dilectissimi, moneo vt nemo partem diuitiarum Deo subtrahat: qui iustis laboribus non difficilem boni operis fructum reportat, cùm misericordiæ mercedem multiplici miseratione compensat. Non dubitemus itaque erogare: non dissimulemus expendere. Maxima enim sẽper fuit apud cultores terræ spes alendæ vitæ, ex abundantia seminasse.

HOMILIA X.

De parasitis.

QVotienscumque, dilectissimi, pro studio disciplinæ, ad confusionem malorum, opus fuit bonarum partium virtutes exponere, multum amicitijs honoris exhibuimus, cùm singula quæque pro suis meritis laudaremus: præferendo fraternæ coniunctionis studia, quæ pacis & caritatis iuncta consortio, vitã perfectæ religionis instituunt. Sed dum assiduè singularum rerum causas curiosus inquiro, & honestis actibus officiũ sermonis accommodo, multùm in ipsis amicitijs quod mihi displiceret inueni. Vnde nequid in adulatione bonarum partium subtraxisse videar disciplinæ, ausus sum inter illas inimicitiarum culpas etiã

amicitias caſtigare: ſi tamen amicitiæ dicendæ ſunt, vbi operatur iniuria multis acta vulneribus. In quo loco ad excuſandam exſecrabilis erroris inuidiam, aliquanti fortè luſum prætendant, & pœnalibus cauſis lætitiæ nomen imponant. Ferat hoc quo libet animo, qui huiuſmodi cõtumeliis ſubiacere cõſueuit. Ego ibi amicitias exceſſiſſe omne genus captiuitatis puto, vbi nec læſo iraſci, nec irato conuenit vindicari. In quo loco, dilectiſſimi, quem ex duobus infeliciorem iudicem, neſcio: vtrum illum qui aliena deformatione viuit, an iſtum qui corpus ſuum ludibrio proſtituit, & inluſionibus tradidit. Nemo mihi in talibus cauſis patientiæ nomen imponat. ad luxuriam profectò pertinet pœna, quam iraſcentis inimici non extorquet iniuria. Sed fortè iſtis danda venia ſit, quos ad omnem contumeliam paupertas trahit,

trahit, & infelix penuria luxuriantibus plagis ſubiacere compellit: qui dum neceſſitati ſeruiunt, contumeliis adquieſcunt. Eſto vt his patientiam cauſa improbæ paupertatis indicat. quid de illis iudicamus, quos aliena paſcit contumelia? Qualis iſte gradus eſt amicitiarum, quem vinxit pœna, aſperauit iniuria? aut quæ illi poteſt eſſe gratia familiaritatis, vbi eſt quotidie pœna venalis? Erubeſco quidem, dilectiſſimi, in confuſione miſerorum, quos fames improbæ cupiditatis inlexit: ſed multo plus illorum actu & conuerſatione ſuſpiro, apud quos pœnalis amicitia triſtitiam remouit, & lætitiam cruentus amor familiaritatis exegit. Infelices quidem illos iudico, quos ad iugem contumeliam venter inuitat, & ad omnem iniuriam gula nunquam poculis exſatiatura ſollicitat. Sed iſtos multo

infeliciores puto, qui amica instigatione pugnas instituunt, & inter fluentes mero calices alieno sanguine satiantur. Ecce hic conuiuium instituit, & votiuo quodá apparatu vndique greges adulantium congregauit. Inter quos procedit parasitorum gula: cui consuetudinis est iniuriam mero vendere, & poculis scissa plagis vestimenta sarcire. Videte ergo, quomodo isti ferant odiorum causas, apud quos cruentas esse placet amicitias. Quid non inuenit infelix ac damnosa luxuria! Ecce fit spectaculo homo homini: & ad excitandam lætitiam aut sermo turpis, aut vultus exigitur fœditatis. Huic deniq. manducanti barba vellitur: illi bibenti sedilia subtrahuntur: hic ligno scissili, ille fragili vitro pascitur. Tanta est igitur libido ridendi, vt putent miseri nullum sine lætitia transire conuiuium, nisi in cibos

verterint aut veſtimenta corporum, aut miniſteria poculorum. Quantis autem putatis miſeriis iſta conſtare? Ecce quicquid detrimenti menſa fecerit, inſatiabilis venter adquirit. Nam qui huiuſmodi voluptatibus ſeruit, etiam mercedem laboris ſui aut bibendo conterit, aut vapulando conſumit. Sed hæc ante omnia illis imputanda ſunt, qui lætitiæ cauſa ad tam fœdum miniſterium gradum amicitiæ & familiaritatis inclinant. In meliore profecto ſtatu eſt apud Dominum ſeruitus, quæ ſtandi lege deputato patet officio. Eſt illi inter accumbentes locus ridendi, & nulla tamen inter expectantes tenetur culpa peccati. Ecce inſtruitur acies poculorum telis armata. Expectatur primum in contentione verborum victoria. nec finis ponitur, donec abundantib. lacrymis aſpera quæque poculorum temperentur.

Polluere est magis, quàm exornare conuiuium, expectare infelicium pugnas amicorum: si tamen amici dicendi sunt, qui captiuorum lege seruiunt, & gladiatorum more pascuntur. Datur misero inter ciborum nouitates, vini liquores, quicquid vilius, quicquid asperius: vt in tanta rerum abundantia incertum sit, vtrum esurire, aut sitire sit melius. Minus planè ludibrio subiacet tenebrosis sedibus deputata captiuitas: vbi quamuis sustineat homo durum dominationis imperium, accipit tamen ex ipsa rerum necessitate solatia. Non enim habet, in quo possit erubescere, cui necesse est inuito seruire. Velim tamen scire, dilectissimi, in quo reficiat expectantis animũ iniuria deformitatis alienæ. Adserant forte huius rei amatores iocis ista præstari: quasi reuera desit, vnde homo non requirat. Ostendã vobis,

ſi placet, oblectamenta non incommoda: quæ facilè omnem tabeſcentis animi poſſint mœſtitiã remouere. Ecce infantib. quàm ſunt verborum admirãda principia: vbi primùm informis litera vocabulum matris operatur, & diſtantis ſyllabæ gemitus patris nomẽ orditur? Quis autem ibi lætus non ſit, cùm inter illa ſermonũ dura rudimenta, luctantes labiorum ſonos rudis lingua decipit, & os trepidũ ſtillantia verba deſtituit? Quod ſi fortè ſpectaculis delectaris, habes equorũ, licet aliquotiens periculoſa, ſatis tamẽ grata certamina; cùm plagis gradu concito vẽtos aut timeãt, aut rapiunt. Nec parũ lætitiæ conferunt illa ſtudia venationũ, & canib. acta certamina; quæ nec periculis, nec damnis conſtat expoſita: cùm hic in conflictu æmulis curſibus aurito lepori imminet, ille argutis naribus cerui veſtigia latentis inquirit. *

Quæ tamen dimittenda sunt sæculo, in quo antiquo æstuat errore luxuria. Nos verò aliter decet, quos Christus noster suis legibus vinxit, & ab illa superstitiosæ gentilitatis stultitia segregauit. Licet nec nobis desint spectacula, quæ tristitiam releuent, & anxium curis animum sufficienter oblectent. Ponamus nobis ante oculos illas pugnas Martyrum, & intueamur admirabilium exempla virtutum: & videbitis subitò adcrescente lætitia cedere omnes infelicium æstus animorum. Cui autem non lætitiam paret pugna, iustis partibus succedente victoria, quam ferus hostis admotis tormentorum stimulis in Sanctorũ persecutione cõposuit? Quis igitur non rideat, quis non lætus sit, cùm videat militem Christi nostri supplicijs exultantem? erubescente persecutionis auctore, victum plagis cessisse tortorem? Si

quis fortè dulcisoni cantus delectatur auditu, ad psallentium Prophetarum choros sollicita latiùs corda conuertat. Impleatur os nostrum cœlestium exultatione psalmorum, referente Christo nostro gratias, qui spe redditæ salutis in honore nominis sui iugiter exultare nos voluit. Hæc sit exultatio cordis nostri, vt die noctuque lætemur in Domino. Hoc est autem exultare, mandatis Domini tota mente seruisse. Mandatis autem Domini seruit, qui vitā suam ab omni vitiorum contagione custodit. Ille vitam suam custodit, qui fidem proximis suis exhibet, pacem diligit, amicitias colit. Hoc est igitur amicitias colere, alienam iracundiam moderationis studio sustinere, & feruentes fratris animos patientia temperare. Ita est vt futuro iudicio inter cæteros inculpatus incedas, si de Christo nostro in his

omnibus quæ diximus, te probatum castigatius exhibeas.

HOMILIA XI.

Qui gloriatur in Domino glorietur.

NON rectè sentiunt, dilectissimi, qui putant vitæ ornamenta proprio labore componi, & sine adiutorio omnipotentis Dei virtutum posse merita comparari. Si ergo nostrum est tantùm quod boni sumus, quare vitijs subiacemus? aut si ex nobis descendit omne, quicquid potest hominem aut ornare, aut saluum facere, quare pereundi lege côcludimur? Omnem profectò modũ sacrilegæ superstitionis excessit, qui in laboribus iustis partem Deo subtrahit, à quo sapientiæ spiritum accepimus: qui totum hominem regit, & ad omne opus bonum mortaliũ

nentes accendit. cuius est quicquid
x illa iustitiæ sede descendit. Omnia
taque laborum insignia ad Deum
eferenda sunt: ne sancti Spiritus do-
a rescindat. Nimiæ autem præsum-
tionis est vitium, imperatore pu-
gnante militem solum palmam vel-
e reportare victoriæ. Sanè si vultis
oteстis agnoscere, cui mala, cui
ona debeant imputari, Prophe-
a dicente, *Bonitatem fecisti cum ser-* Psal.118
o tuo Domine. Item alibi; *Dixit* Psal.113
nsipiens in corde suo, non est Deus.
Videtis ergo, quòd bona nostra
liuinitati debemus adscribere; ma-
a autem humanis moribus impu-
are: quia vt bona procurante Do-
mino creantur, ita mala diabolo
uctore nascuntur. Sed vt intel-
igatis vitam Dei munus esse, mor-
em diabolo subiacere, audite E-
angelistam dicentem, *Venite fi-* Matt.25
ij, possidete mecum regnum promissum

vobis à constitutione mundi. Esuriui, & dedistis mihi manducare. Aliis verò dicit, *Recedite à me maledicti in ignem æternum, quia non dedistis mihi manducare.* Videte ergo quòd boni actus cœlo seruiunt, mali inferni sedibus deputantur. Diuisio autem actuum nostrorum est. cùm benè facimus, Christi sumus: cùm mala operamur, in diaboli potestatem transimus. Nunquam enim deserit Dominus voluntatem religionis studio florentem: nec desunt solatia diuinitatis, vbi sunt actus bonæ conuersationis. Tunc sanè nos bona deserunt, cùm deteriora succedunt: quia non dubiè diuino auxilio destituimur, postquam iniquitatis desideriis occupamur. Adsistente igitur Deo ac Saluatore nostro, sine dubio dominatio diabolicæ potestatis absentat. Vbi autem virtutum Dominus discesserit, facilè hostis aulam

vacuæ possessionis inuadit. Vna est itaque spes salutis nostræ, vt malorũ actuum ordinem nobis imputemus, bonorum Dei virtutibus adscribamus. Citò autem ille ád se imperium diabolicæ potestatis admittit, qui diuinæ maiestatis solatia non meruerit obtinere. Sperandum ergò in Domino, vt boni simus: & cùm boni fuerimus, in Domino gloriandum. Audite Apostolum dicentem. *Quid habes quòd non accepisti? Si accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* Hæc actuũ nostrorum perfecta gloriatio est, si gloriemur in Domino, apud quem victoribus virtutum corona componitur. Ibi sanè de se hominẽ gloriari oportet, vbi pro nomine Domini voluntaria crucis pœna succedit. quæ tamen gloriatio hunc habet fructum, si auxiliante Christo mereatur effectum? Nam Propheta in hoc loco dicit, *Nisi Dominus*

1. Cor. 4

Ps. 126.

ædificauerit domum, in vanum laborant qui ædificant eam: in vanum vigilant qui custodiunt eam. Videtis ergo, quòd nec sine Domino quod bonum est ædificari, nec ædificatum sine Domino poterit custodiri. Ædificatio diuinæ huius domus ædificatio est vitæ nostræ, quam oportet diuinæ maiestatis auxilio communiri. Rogandus itaque semper est Christus noster, vt in nobis bona nutriat: & exorandus, vt nutrita custodiat: atque ita intelligentiæ nostræ corda componat, vt omnia quæ bona sunt gloriæ cælestis potestatis adsignet. Stultitiæ verò genus est, vt homo suum esse iudicet quod laborauit, qui in alterius potestate consistit. Ecce hic modò diuitiis exultat, modò paupertate suspirat. si in manu nostra sunt bona nostra, quare non cùm volumus aut penuria cessat, aut diuitiæ perseuerant?

Hic modò ſanitatis vigore attolli-
tur, modò infirmitatis dolore ve-
xatur. ſi in poteſtate hominis eſſet
vitæ noſtræ ſalus, nunquam pe-
riclitaretur mendicus, nec more-
retur infirmus. Requirat denique
vnuſquiſque initia vitæ ſuæ, & au-
ctorem quærat generis humani:
quis corpus formauerit, quis mem-
bra compoſuerit, quis terrenam
materiam in humanum vſum fece-
rit vegetare. Nonne hæc omnia
Dominus ſapientia procurante con-
ſtituit? Cùm ergo non ſit no-
ſtrum quod ſumus, quomodo no-
ſtrum eſt quod habemus? Stulti-
tiæ genus eſt, vt cùm alij debeas
vitæ beneficium, tibi adſcribas or-
namenta virtutum. Ecce hic ho-
nore extollitur, ille ſibi de corpo-
ris integritate blanditur: hic di-
uitias labori ſuo imputat, ille ſcien-
tiam doctrinæ vigilijs adſignat.

Nec nos negare possumus, ornamenta religiosæ vitæ vigilantiæ studio comparari. Sed ibi Deus est, vbi integræ religionis est animus. ita Apostolo dicente, *Exemplum*
Rom. 7. *eius quæritis qui in me loquitur Christus?* Satis ibi vacillat humanum studium, vbi non requiritur Dei auxilium. Nam non dubiè periclitatur fides, si non muniatur patrocinio diuinitatis. Nostrum est igitur bonum velle, Christi verò perficere.
Psal. 13. Nam ita Apostolus loquitur: *Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio.* Vides ergo boni operis voluntatem ex nobis debere descendere, perfectionem verò in Dei potestate pendere. Quare autem aliquis mortalium fieri bona suo tantùm studio adsignet, cùm dicat Prophe-
Psal. 13. tà, *Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum*: & Euangelista itidem doceat non esse bonum, nisi solum

Deum? Ergo videtis, quòd si quãdo
boni videmur, bonitatem Dei ope-
ramur. Audite Apostolum dicenté,
Vos estis templum Dei, si tamen Spiritus 1.Cor.3.
Dei habitet in vobis. Templum profe-
ctò Dei sumus: sed cùm bene faci-
mus. Si ergo templum Dei est ho-
mo, necessariò Dei est quod habe-
mus in templo. Sed hæc bonis dixi-
mus. Verùm non est Dei templum,
vbi conuenit multitudo vitiorum.
Nam vbicunque crimina porrigun-
tur, ibi diabolus dominatur. Ad il-
lum scilicet respicit pompa diuitia-
rum, qui sibi in magna domo vin-
dicat principatum. Nos procuratoris
loco fungimur. si aliquid lucri fece-
rimus, referetur ad Dominum: si
damni, referetur ad procuratoris exi-
tium. Quicquid enim seruus in Do-
mini positus potestate laborauerit,
necessariò Domini est. Habet quidé
seruus gratiam laboris sui, sed Do-

mino debet fructum operis impleri. Deniquè vtili seruo ad hoc pecunia creditur, vt domino duplicati fœcnoris lucra numerentur. Respicite itaque ad consuetudinem conuersationis humanæ, & intelligetis vtili seruo ad hoc pecuniam credi, vt domino duplicati fœnoris lucra numerentur. Nam ita in hoc loco Euangelista dicit, ad eum qui lucrũ quadruplicatæ pecuniæ reuerso de peregre
Matt. 25 domino portauit, *Euge serue bone, quia in pauca fuisti fidelis, in multa te constituam: intra in gaudium domini tui.* Ita dominus laudatur in seruo bono: seruus bonus prædicatur in domino. Vnde cauendum est, ne quando quod ad gloriam boni operis pertinet, nostris virtutib. adscribamus: scientes quòd non per iactantiá victoriæ corona componitur: sed per fidem & confessionem Dominicæ passionis, quibus respondent bonorum

um operum ſtudia. Hæc eſt illa pe-
unia, cui diximus cœleſtis regni
eſpondere beneficia. Hoc illud ne-
otium iuſto fœnore duplicatum.
Iæc eſt illa retributio meritis debi-
ā, ac beatis laboribus repromiſſa.
Multiplicetur ergo in nobis pietas,
ides, miſericordia, bonitas: vt cùm
enerit Dominus facere rationem
um ſeruis ſuis; intremus in gaudiū
Domini Dei noſtri. Quod facilè ob-
inere poſſumus, ſi vſque in finem
œleſtia mandata ſeruemus. Sed non
tiosè nobis laborandum eſt, vt
nercede digni iudicemur. Iuſtis au-
ēm actibus facilè honeſta ſucce-
unt, ſi tamen non occupent ani-
num prauæ voluptates: quæ non
ifficilè in ventos euaneſcunt, ſi non
iuinæ maieſtatis ſolatia requiran-
ur. Quiſquis ergo eſt in hoc, quò
at ſalus homini, religionis ordine
onſtitutus; non extollatur gloria

ſanctitatis: ſed magis fructum laboris ſui Domino reſeruet, qui vnicuique pro meritis cœleſtia dona componit. Qui gloriatur itaque, in Domino glorietur. Omni ergo ſtudio agendum eſt, dilectiſſimi, vt vitam noſtram Domino ita fides pura cõmendet, ne quid extollentia humana ſibi vindicet, aut ſuis laboribus donet. Totum autem perdidit quod laborauit, qui propriis virtutib. fructum ſanctitatis adſcripſerit.

HOMILIA XII.

De bono conſeruandæ pacis.

SOLLICITI ſint fortè aliqui maliuolis exprobare verbis ſtudiũ bonæ voluntatis, & timori aut ignauiæ adſcribere, ſi quando homo litibus cedit, & exulceratus iniurijs ad omnem patientiam quietis amore

confugerit. Ad confutanda tam prauæ mentis iudicia, sufficere quidem deberet Euangelicę lectionis admonitio. Sed quod ex nobis est, fidem rerum etsi exiguo sermone prosequimur: atque ea quæ plenitudo religionis postulat, pro affectu quo caritati studemus, votis competentib. adiuuamus. Licet sciam antiquis legibus ita multos deuicto amore seruire, vt odijs semper impugnét quicquid seruandæ pacis cura suggesserit. Siquidem id ipsum quod dicturi sumus multis diuinarum scripturarũ testimonijs adprobemus: ita in hoc loco Domino dicente, *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos oderunt.* *Matt.5.* Non dubito quòd aliquantis satis otiosum, & impossibile videatur pro inimicitijs amorem deferre, pro contumelijs gratiam retulisse. Et verè, dilectissimi, difficile est, vt accepta iniuria dolor non in quacunque

parte corporis deſæuiat. Sed ſapientis eſt ſuperuenientem dolorem aut patienter ferre, aut fomentis mollioribus temperare. Infinita autem virtus eſt, odia viciſſe beneficiis. Nã ille inter cæteros palmam perfectæ virtutis obtinet, qui ad vicem veneni pocula dulci melle componit. Primus itaq. dilectionis gradus eſt, caritatis affectum amicitijs nutrire: integræ autem dilectionis eſt cumulus, odium amore repenſare. Illud beneficijs adſcribitur: hoc virtutibus deputatur. Additur præterea ad cumulum perfectæ dilectionis
Rom.12 illa ſententia, quæ ait, *Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, potum da illi. hoc enim faciens carbones ignis congeres ſuper caput eius.* Quicunque ergo tu es, quem alienæ inſolentiæ inquietat iniuria, & dolor contumelijs excitatus ſtimulat: ſi vis perfectus eſſe, animorum ira-

cundiam moderatione compesce, & à te patientiæ bono odia improbæ indignationis exclude. aut certè, si tantùm vindicare desideras, miserere ab his qui ignorant salutem animæ in hac dilectionis perfectione pendere. Fortè odijs odia compensentur, & ad compensandum facinus vicaria iniuria. Prouocasse quidem ad iracundiam fratrem, crimen est: sed prouocatum non cessasse, deforme est. Ita enim odiorum semina abundantissimos iniquitatis fructus reddunt, & scelerum pœnas operantur: & cùm auctor litis erubescit fratri satisfacere; & læsus iusto, quantùm ipse putat, iudicio vindictam inlatæ requirit iniuriæ. Audistis ecce, dilectissimi, quibus pacis studia fructibus gratulentur: nunc discite, quantis odia criminibus incusentur. Sic enim proponit Euange-

lista Domino dicente, *Qui odit fratrem suum, homicida est.* Videte vtriusq. partis retributionem. Huic pro odio fratris homicidij macula adscribitur: illi vindicta pro parua eleemosyna præparatur. Respice denique & vide, quanto te amicitia quietis & pacis honore circundet: quantum tibi fauoris exhibeat, si aduersus inimicitias amore contendas.
Matt. 5. *Diligite inimicos vestros.* Longè autem minor fructus est, si amantem te diligas. Alienis enim morib. seruit, qui non amantem diligit: suis autem moribus seruit, qui amantem diligit. Ad illum necessariò caritatis gratia pertinet, qui inter duos prior affectũ amoris exhibuit: qui amantem diligit, debitum reddit. Nam non est nouum meritum, vbi alterius præcedit officium: nec perfectioni adscribendum est, vbi muneribus munera, præmissis officijs reddũtur officia.

i esurierit inimicus tuus, ciba illum. Rom. 12
Nunquid dixit, si esurierit amicus
uus, ciba illum? Tu inimicum tuũ
asce. nam amicus ipse sibi præstat,
t non esuriat. quid autem ibi ope-
atur tua eleemosyna, vbi amicum
ascit amicitia? Videamus tamen,
quid intersit inter eum qui indigen-
em amicum pascit, & eum qui esu-
ientem inimicum reficit. Ille gratiæ
eddit debitum: hic exhibet misera-
ionis & virtutis exemplum. Glorio-
um est quidem indigentem fratrem
ascere: sed fortius est inimico in ne-
essitate posito subuenire. *Diligite
nimicos vestros.* Fortè illi quem recẽs
ulsat iniuria, videantur ista non cõ-
enire rationi. Sed respiciat, quicun-
que est, ad vitæ suæ quietem: & intel-
liget quia inimicum dilexisse, vicisse
est. Infinitum autem est, quantum
periculi homini incũbat, cùm duos
æmulo furore consimiles ad pugnã

ille diabolus magister litis armauerit: cuius est consuetudinis ad instiganda odia amaros portare ac reportare sermones. Quando est autem, vt ille dié sine tribulatione trásigat; vel quando est, vt ab illo nox sine impia cogitatione discedat, qué ira indignatione stimulat? Nunquá profectò sine suspicione vitam ducet, cui est semper necesse cogitare & timere quem læserit. Summa itaque cura sunt dolores asperi blando verborum medicamine temperandi: quatenus & duritia cordis pacis studio castigata mollescat. In quo loco beatos illos iudico, qui verba labiorum suorum tacito ore custodiunt: & memores cœlestium mandatorum alienæ vocis contumeliam non requirunt. Cessant enim odia, vbi non reputatur iniuria: nec habet vllam virtuté iracundia, si desit vnius in contentione persona. Ita duplex

patientiam manet victoria, hominem viciſſe proprios animorum motus, & temperaſſe mores alienos. Scimus quidem, dilectiſſimi, quòd aliquoties in contentione verborũ laceratis auribus corda ſuſpirant. Sed ipſe ſibi iniuriam facit, qui litigioſi hominis verba cuſtodit: ipſe ſe maculat, qui alterius dicta queritur in ſe fuiſſe collata. Plena victoria eſt, ad clamantem tacere, & non reſpondere prouocanti. Habes enim mercedẽ & de tua patientia, & de fratris medela, ſi obliuioni deputetur iniuria. vbi enim verbis verba ſuccedunt, incẽdio fomenta præſtãtur. Sicut nihil eſt deformius reſpõdere furioſis: ita nihil vtilius tacere prouocatis. Nã ſic adcreſcũt inimicitiæ, ſi cùm alter ſe verbis defendit, alterius dicta alter accuſet. nullus autẽ eſt finis inimicitijs, niſi ad tẽpus obtẽperemus iratis. Dicis fortè, nõ eſt culpa, ſi illud quod

Ps. 140. dicit Propheta, feceris: *Pone, Domine, custodiam ori meo, & ostiũ circunstantiæ labiis meis.* Si non vis iniuriam pati, religa plectrum oris tui, & obtura aures tuas, ne ad te irascentis fratris verba perueniant: aut certè si peruenerint silentio deputentur. Sic fit vt cóceptus furor virtutem perdat, si vno tacente alter solus insaniat. Audite Apostolum dicentem, *Dilectio proxi-*
Rom. 13. *mi malum non operatur.* Vultis scire quod sit istud malum, quod gratiam fraternæ dilectionis excludit? odia, rixæ, simultates, lites, æmulationes: quæ omnem cursum vitæ præsentis infamant. Hoc ergo malo absolutus est, qui caritati seruit: nec habet in eo locum ruina vitiorum, qui calcatis odijs integrum caritatis custodit affectum. Addit ecce dilectionis augmentum Euangelista dicens, *Dili-*
Matt. 5. *ge proximum tuum, sicut temetipsum.* Videamus qui sit iste proximus, quẽ

tanto studio Euangelista commendat. Non ita Propheta gradum parentelæ, aut necessitudinem consanguinitatis exposuit, vt extraneos à gratia fraternæ dilectionis excluderet. Proximus tuus est omnis homo, qui eadem tibi est Christianitatis lege coniunctus. proximus tibi est, qui ab Ecclesiæ consortio non videtur alienus. proximus tibi, quicunque est proximus Christi. Qui ergo proximum diligit, Deum diligit. Ita qui Deum diligit, oportet vt Christi sui proximum veneretur. Propheta laudans coniunctionem fraternam dicit, *Ecce quàm bonum & quàm iocundum habitare fratres in vnum.* Psal. 132. Quid in vita hominis est bonum nisi pax, sub qua omnia quæ sunt honesta proficiunt, ac religiosa nutriuntur? Quid est iocundius, quàm vt omnes gẽtes vni Deo in pace seruiant, atque in vnius Domini laudem omnium po-

pulorum vota conueniant? Habitare in vnum hoc est, in vnum Deum credere, & in vno Dei filio fideliter permanere. Hæc est mortalibus vtilis & iocunda coniunctio, vt non diuidamus, sicut hæretici faciunt, patrem à filio, nec filium à patre, nec Spiritũ sanctum ab vtroque: sed credamus hæc tria nomina per personas diuisa vnius deitatis gaudere consortio. Ita fit vt cùm in vnum conuenerit, nullum sit in ecclesia discidiũ caritatis. Vitemus ergo semper, dilectissimi, odia. sed vt odia vitare possimus, ante omnia causas vitemus odiorum. Primo loco cesset inuidia, quæ ad omnem litem animos humanæ mẽtis accendit. Nemo in comparatione personæ alterius natales infamet; & non est qué insolentia sui oris accuset. Cauendum ante omnia est, ne quid per concertationem simultatis adcrescat. Solet enim insanabilis ini-

micitia ex contentione descendere. In quo loco patientia opus est, cui non sine fructu propriæ salutis obsequeris. Nam sicut illum qui iniuriam fratri infert, grauis peccati manet culpa: ita te maxima protegit virtutis corona, si accepta nō irasceris iniuria. Ille enim dilectionis plenus affectus est, si obliteratis cōtumelijs infirmitatib. miserearis alienis. Scimus quòd gloriosum est aliquantis, expectare benignis oculis pœnas corporū, aut damna miserabilium facultatū. Sed si qui sunt isti, audiant Dominum dicentem, *Orate pro calumniantib. vobis.* *Matt. 5.*
Multi accepta iniuria vicariam contumeliam parant, & vindictæ locum animo latrocinanti expectant. & vbi est illud quod Dominus dicit, *Nemini malū pro malo reddētes?* Ac ne aliquid sibi vindicaret iracundia, potestatis etiā spem abstulit vltionis, cùm dicit, *Mihi vindictā, ego retribuā, dicit Domin⁹.* *Rom. 12.* *Ibidem.*

Dimittat ergo vnusquisq. fratri suo ex toto corde. Nullus recolat iniuriá:nemo quærat irá perseuerẽte vindictá. Sint tibi cùm inimico tuo semper bláda, sed pura colloquia. cessent obtrectationes, & cessant lites. Sic est vt à te diligatur inimicus, si non addas causas, quibus semper inflammetur iratus.

Homilia XIIII.

Item De bono pacis conseruandæ.

ALiquanti fortè æstimant, dilectissimi, ab antiquis legis iustitiam, quam criminosi satis duram iudicant, nimię bonitatis præiudicio fuisse calcatam: ex hoc quod dicat Matt. 5. Dominus in Euangelio, *Diligite inimicos vestros: benefacite his qui vos oderunt, & orate pro calumniantibus vobis.* Satis crudelis est, dilectissimi, qui

putat iuſtitiæ non conuenire bonitatem: cùm vna atque eadem ſit ratio prouidentiæ, malos bonitate cópeſcere, bonos legis vinculo cuſtodiſſe. Denique currite ad ſanctum Dauid, & inuenietis fontem iuſtitiæ ac bonitatis vnius eſſe virtutis. qui ita in parte pſalmorum loquitur, *Bonus es tu, Domine, & in bonitate tua doce me iuſtificationes tuas.* Nemo ergo, dilectiſſimi, legis deſcriptioné aliud putet eſſe, quàm bonitatis, pietatiſq. conſortium. quæ cùm diſciplinæ ſtudet, honeſtis actibus mores inſtituit; & concitata iniquis cogitationibus corda ſeueritate compeſcit. Nam vt ſciatis nihil de antiquo iure fuiſſe ſubtractum, audite Dominum dicentem, *Non veni legem ſoluere, ſed adimplere.* Non ſine cauſa, dilectiſſimi, Chriſtus noſter præſentis ac veteris teſtamenti præcepta vnum corpus eſſe voluit. Sciebat alteram parté

Pſal. 118

Matt. 5.

ſine alterius adiutorio ſtare non poſſe. & verè ita eſt. Nam vbi eſt diſtrictio iudicantis, temperamentũ ſemper opus eſt bonitatis. Omne denique poculum, dilectiſſimi, cuius auxilio medicina ſpem humanæ ſalutis operatur, ex amaris ſpeciebus & dulcibus conſtat. Quod ſi quis medicus rationis ignarus nequeat temperare, dum remedium quærit, mortifera ægris venena componit: que ita omnes extrinſecùs dolores accendit, ſi triſtes herbarum ſuccos æquis neſciat miſcere ponderibus. Ita & lex, dilectiſſimi, quæ Chriſtiana iura moderatur, ex amaris & dulcibus, hoc eſt ex antiquis & præſentibus inſtitutis eſt condita. Nam vt eſt peccatoribus ingrata, ita & iuſtis tota eſt verborum ſuauitate compoſita. in tantum vt his cœleſte promittat regnum, illis gehennæ minetur incendium. In qua ſi quis ſapiens

piens nouerit humilitatis & pacis
adiectione confectionis seruare mē-
suram, nullam exinde districtioris iu-
ris patietur iniuriam. Nam vt est fa-
cile aspera quæque pocula mellis
suauitate mollire: ita non est diffi-
cile, honestis actibus antiqui iu-
ris amaritudinem temperasse. Si
quis itaque vestrûm iustitiam amat,
vtriusque Testamenti mandata stu-
deat: atque ita nouellis legibus ser-
uiat, vt illa quæ sunt antiquitus con-
stituta non prætermittat. Sic ergo
implebis legem Christi, si nihil de
antiquis aut præsentibus institutis
subtraxeris veritati. Quis autem sa-
piens opus iustitiæ fructũ neget esse
bonitatis, cùm audiat Prophetam
dicentem, *Bonum mihi quòd humiliasti* Psal. 118
me, vt discerem iustificationes tuas? Non
dubito esse aliquos, dilectissimi,
qui sub hac sententia perfectam
putent stare iustitiam, quæ dicit,

Leu.24. *Oculum pro oculo, dentem pro dēte.* Dominabatur quidem iſta dudum apud ſæculi homines: ſed ideò, quia necdum auctor venerat bonitatis. Qualem autem illam putatis fuiſſe iuſtitiam, quæ ſolam mortis operabatur iniuriam? Et nullus profectò adhuc pœnæ finis eſſet, niſi Chriſtus noſter cruentis legibus oleum miſericordiæ miſcuiſſet: hoc eſt, verè ſine dolo impleſſet iuſtitiam, bonitatis exhibuiſſet doctrinam. His ergò, dilectiſſimi, eruditionibus inſtituti, antiquæ legis amaritudinem dilectionis ſtudio temperemus: ne videatur ille perfectæ mòdum exceſſiſſe iuſtitiæ, qui inlatæ vicem reportat iniuriæ. Ecce dicit Euangeliſta, *Diligite* Matt.5. *inimicos veſtros*. Fortè aliquantis videtur abſurdum, contumeliam amorē repenſare. Non eſt impoſſibile inimicum diligere, ſi partium tuarum vtilitatem cogites. *Diligite inimicos*

vestros. Nemo ſub hoc mandati titulo, æſtimet ſe aliquod inimico præſtare beneficium. Qui inimicum diligit, ſe diligit. Sibi enim pepercit, qui latrocinantis dexteram magni muneris præda compeſcuit: & ſuum corpus texit, qui armato hoſti precibus obuiauit, negotio quodam conatus ſeruare reuerentiam pugnatori. Nam partem conſtat eſſe victoriæ, prælium oblato auri pondere redemiſſe. *Diligite inimicos veſtros.* *Ibidem.* Hoc eſt inimicos diligere, odijs non reſpondere, accepta contumelia patienter ferre, donare iniuriam, aut manu factam, aut verborum ſtimulis excitatam. Nam ita dicit Dominus, *Qui te percuſſerit in dexteram maxillam, præbe illi & ſiniſtram.* *Ibidem.* Iſtud *præbere* ſcio quòd aliquantis ingratú eſt, qui neſciunt lites cauere, & imminentes ſuppliciorum pœnas moderatione compeſcere. Infinitum eſt

autem, quantum vni patientia sua præstet, si alter solus insaniat. Nam sicut duplicatas in se plagas excitat, qui repugnat: ita maioris rixæ lucrum facit, qui manus suas alio
Ibidem. feriente continuit. *Benefacite his qui vos oderunt*. Primus gradus est ille quèm diximus, vt inimicum tuum diligas: secundus verò, vt inimico benefacias. nam ibi affectus docetur, hîc opus miserationis exigitur. Aliud est enim inimicum diligere, aliud misero subuenisse. Parum igitur apud inimicum tuum proficit gratia dilectionis tuæ, si eum, quem diligere te asseris, esurire patiaris. Audite Paulum dicen-
Rom. 12. tem, *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi. hoc enim faciendo, carbones ignis congeres super caput eius.* Hîc quantum video misericordia crudelitati famulatur. Quare ergo non ille circa inimi-

cos ſuos pecuniam ſecurus expendat, quem promiſſæ tempus vltionis expectat? Neſcit ſine dubio iraſci, qui dubitat miſereri. Vltra felicitatem autem conſtat eſſe victoriæ, inimicum ſaluum feciſſe, & iniuriam vindicaſſe. Sequitur in hoc ipſo loco, *Orate pro calumniantibus vobis*. M.att.5. *Sine dubio hîc Dominus conſcientiam ficti cordis admonuit. Sciebat enim dilectionem verbis compoſitam, ac licet largam erogationis expenſam, fieri frequenter ingratam. Ita ergò te oſtendis non inuitum illam vindicem tui eleemoſynam feciſſe, ſi inimici tui plagas cœleſti medico ſupplici oratione commendes, & profuſis lacrymis auxilium ſalutis implores. *Diligite inimicos veſtros*. Si inimicos diligere iubemur; in quo ſtatu putatis eſſe illũ, qui fratrem nullis excitatus

iniurijs impia insectatione insequitur? De hoc mihi videtur Apostolus
1. Ioan. 3 dixisse, *Qui odit fratrem suum sine causa, homicida est.* Et verè ita est ac si occiderit hominem, qui odijs persequitur innocentem. Sed videamus tamen qui sunt isti, quos propter odia fraterna sanctus Ioannes damnandos credidit. Puto illos esse, de quibus Propheta dicit, *Inuidia percussum est cor eorum.* Isti sunt, qui aduersus se pugnas instituunt, & domos suas proprio igne incendunt. in quorum sinu clauso flamma tenetur incendio. Nam non est hîc quod alteri debeat imputari, vbi nullus est cum aduersa parte conflictus; cúm omnes pene causæ, & omnia odia inter personas in acie prouocatas desæuiant. Si credibile est, ecce inuenimus reum, qui aduersarium non habet. habemus itaque qui possit puniri, & non inuenimus qui debeat

vindicari. Felicem planè illum iudico, cuius gloriosam vitam toruis oculis alter aspexit. Nam satis bono loco est] illius causa, qui aliena laborat inuidia. quia non liuet homo nisi melioribus: nec inuidiæ subiacet, nisi quem ad celsiora melior vitæ profectus euexerit. Illos verò plusquam miseros puto, quos lucra alienæ felicitatis exagitant; & iracundia impia æmulatione concepta occultis cordis iaculis inquietat. Bene istos sua tela puniunt. vt videatur mihi ipsa inuidia aliquid habere discretionis, cùm auctoris sui cor repercutit, & malè conscium pectus cruéto iugiter liuore consumit. Primò ergo castiganda inuidia est: quæ semel animo concepta dolores operatur. Sanè vbi occurrit oculis nostris alienæ gloria felicitatis, æmulationis nos magis studium teneat, non liuoris. iuxta illud quod dicit Apostolus,

Aemulamini meliora. Ille profectò nihil ſubtrahit veris amicitijs, qui ſine inuidia bonis æmulatur alienis: nec alteri iniuriam facit, qui exemplis ad meliora contendit. Si quis ergo eſt ſapiens, imitetur fructus iuſtitiæ, ſequatur actus continentiæ, apprehendat humilitatis gratiam, & cum bonis æmulo amore currat, vt ad meliora perueniat. reſpicientes ad illam Apoſtolicam ſententiam quæ
1.Cor.9. dicit, *Sic currite vt apprehendatis*. Quicunque ergo mouetur aliena gloria, currat poſt bonos, & elaboret vt apprehendat: & adquieſco vt præcedat. tantùm vt ſine animi liuore contendat. Hoc eſt verè immaculatam exercuiſſe virtutem, ſine iniuria viciſſe meliorem. Superbis ſanè locum demus. tantùm vt nos in humilitate vincamus. Non nos ad æmulationé prouocet lucrum militiæ ſæcularis. Maneat illos pompa diuitiarũ, quos

admonet cura filiorum. licet multo plús lucrifaciat, ac ſibi reponat, qui culturam miſerationis exercet. Nihil eſt autem tutius, quàm in ore pauperum partem recondere facultatum. Nam ita dicit ſcriptura, Domino dicente, *Qui parcè ſeminat, parcè & metet.* 2. Cor. 9 Tibi fraudas quicquid reſeruas. Erogemus ergo, dilectiſſimi, multũ, vt multiplices colligamus fructus miſericordiæ. Sine lucro eſt autem pecunia, quæ ſacculo tenetur incluſa. quæ ſi negotio deputata fuerit, non multo poſt tempore quadruplicata reſpondet. Quicquid pauperibus dederitis, ſine dubio fœnori deputatis, reddituro vobis in poſterũ, cùm vniuſcuiuſque labores multiplicato honore cenſentur. Expectat enim ſingulos retributio operis ſui, ſiue quos religioſa fides ornat, ſiue quos manus larga commendat. Nam ita Euangeliſta dicit,

Beati misericordes, quoniam ipsis miserebitur Deus. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Sit ergo nobis, dilectissimi, primo loco cura pacis: secundò miserationis. Nihil fictum labijs corda nostra suggerant: nihil dubij ora respondeant. respiciétés ante omnia ad illam sententiam,
Tob. 4. quæ dicit. *Quod tibi non vis, alio ne facias.* Hæc illa, quam diximus, perfecta dilectio, quæ affectum integri amoris instituit. Ita est ergo, vt in te antiqui iuris districtio nihil habeat potestatis, si ea quæ legis plenitudo postulat, obedienter obserues.

HOMILIA XIV.

De bono humilitatis.

NON sine iniuria partis alterius, dilectissimi, est, quotiescunq.

opus eſt vocis præconia virtutum
neritis exhibere: quia cùm homo
neliora laudat, deteriora caſtigat.
Non enim dubiè ſtultus notari ſe
eſtimat, ſi bonorum iudicio ſapiens
audatus abſcedat. Sed quid facturi
umus, qui non poſſumus nec bona
ine malorum increpatione diſpo-
ere, nec mala ſine bonorum com-
nemoratione damnare? Dabit ergo
eniam, qui ſe in hoc opere iniuriam
ſtimat accepiſſe. Melius eſt enim, vt
ala conſcio pudore cõfuſa diſce-
ant: tantùm vt ea quæ ſunt lauda-
one digna non lateant. Duæ igitur
auſæ in vnum veniunt, humilitas
 ſuperbia: quarum exponi alteram
ne alterius verecundia rerum natu-
 non patitur. quia vna ſuis actibus,
tera erubeſcit alienis. Dicendum
itur eſt, quantum humilitas vtili-
tis habeat: vt poſſitis intellige-
, quantum ſuperbiæ infelicitatis

incumbat: & exponendum, quantum superbia odiorum pariat, vt discatis quantum amoris gratia humilitatis adquirat. quo facilius vnusquisque agnoscat vestrûm, quid in se debeat emendare, vel quid possit eligere. Non ita superbiæ castiganda dominatio est, vt humilitatis prætermittenda sit gratia: nec in tantum humilitas præferenda, vt superbiæ tacenda sint vitia. Quid enim prodest scire valetudinis causam, si nescias medicinã? aut quid iuuat nosse auxilium sanitatis, si nulla sit compescendi cura languoris? Audite de
Iac. 4. his scripturam dicentem, *Humilibus Deus dat gratiam: superbis autem resistit.* Discite nunc, dilectissimi, vtriusque partis retributionem: & intelligetis quid diligere, quid odisse debeatis. Ecce hic pro amore humilitatis inuitatur ad gratiã: ille pro superbiæ crimine deputatur ad pœnam. Castiget

ergo vnusquisque in se, si cui adcreuerit tumor animorũ: ne aduersum se cælestis iustitiæ arma commoueat. Difficile autem sine periculo vitę suæ transigit, cui aduersus sublimiorem potestaté causa dimicationis incũbit. Inclinandus est itaque ad omné humilitatem animus; vt sit apud Dominum obtinendæ locus gratiæ. Potestis autem intelligere, quàm grauis sit culpa tumentis supercilij, quam necesse est tanto diuinitatis labore compesci. Bene humilitas semper inæsa est: nescit enim vinci, cui nõ est causa pugnandi. Superbia verò non solùm odijs, sed etiã periculis subiacet. Difficile enim potest fieri, vt non sustineat pugnã, qui iniuriã indicit. Sed facilè à nobis omne periculum huius necessitatis excludimus, si aduersus superbiæ vitia humilitate pugnemus. Humilibus Deus dat gratiam: superbis autem resistit. Si

diligenter requiritis, dilectissimi, vniuersa, quibus ab initio mundi Domino cœpimus displicere: inuenietis omnium vitiorum principem fuisse superbiam: & cognoscetis facilè, in quo aut humilitas meruerit cœlestem gratiam, aut superbia inciderit diuinitatis offensam. Periclitari denique superbia hominem diaboli exitus docuit: qui in subliniori constitutus loco, humiliora despexit; ac propter vitium præsumptiosæ mẽtis Angelica dignitate depulsus, tyrannicæ sententiam damnationis excepit. Videtis itaque, quòd superbiæ partes agit qui superbiæ studet. Quid autem superest illi, nisi damnationis sententia, cui arrogantia dominatur? Comparemus, si placet, bonis mala, & deteriora melioribus: & intelligetis quã-ta homo in diem superbiæ vitio laboret inuidia. Sed nec longè quæ-

enda persona est. Tu assume offi-
ium libertatis, & statim animum
uperbientis agnosces. Quæ, rogo,
lis est vita, quibus quotidiana sunt
dia? Nunquam profectò ille aut
ne suo, aut sine alterius peccato
iem transigit, qui supercilio elatus
icedit: quia inter superiores infe-
oresq. personas, semper aut despi-
itur, aut timetur. Superbia vilita-
s est vitium, & indicium ignobili-
tis. nescit autem extolli nobilitas
ientis. Semper adcrescit apud in-
gnos mores cum potestate super-
lium. verùm vbi est vitæ splendor,
ımilitas otiosa blanditur. Humili-
tem illam veram & sanctam dico,
ıam religionis & Dei amor suadet,
on timor dominationis extorquet.
ius humilitatis facimus mentio-
m, quæ caritatis est iuncta con-
rtio: quæ non auctoritate extor-
ıetur imperij, sed nutritur lege

viuendi. Nemò profectò mores naturæ tantùm vitijs æstimet imputandos. cum facultate nutritur supercilium; cum potestate crescit imperium. Quando igitur infirmis corporibus sufficeret medicina, si cum homine nascerentur & vulnera? Nutritur superbia, dum hic se verbis sapientiorem, natalibus iudicat ille meliorem. hic dum non vult loco moueri, ille dum putat se posse contemni. Ita videmus vitio superbiæ odia crescere in comparatione personæ: dum hic adulantium oculis auri, argentique pondus ingerit: ille ambitum honoris opponit: hic dum in se pręfert abundantiam opũ, ille sermonum: hic dum se vult propter consilium expeti, ille propter conuiuium desiderat salutari. Enumerari vix possunt vitia superbiæ, quæ si homo vincere aut cauere posset, nullum laqueum diabolicæ damna-

lamnationis incurreret. Ecce hic vt
empernouus eſſe videatur, excuſa-
ionem ſalutatoribus mandat: ille
t quotidie ſalutetur, ægrotat. hic vt
nueniat imputandi locum, fingit ſe
le omnibus eſſe ſollicitũ; non quòd
bſentem deſideret, ſed vt reum in-
fficioſitatis accuſet. Quærit enim
uàm ex matutinis horis ianuam ſa-
ıtator obſederit, vt imputet quare
micorum pompa defuerit. Ita cùm
d ſalutationem nó admittatur ille,
ui præſto eſt, reus ſtatuitur ille qui
eeſt: ac ſic cùm huic qui occurrit
auditur ianua, illi qui deeſt paratur
ffenſa. Nolo illos dicere faſtus ani-
ıorũ, cùm egreditur diu meditato
ıpercilio, ac ſuis locis ſuiſq. meritis
rdinationes inſtituit: ita vt cùm hic
ſcula porrigat, ille pectus opponat.
ullus illi ſermo gratus, nullus con-
bulationis ſeruatur affectus: alios
culis præterit, alios ſermone deſpi-

cit: alteram, vt alteri se ostendat iratum. Quæ rogo ibi est spes viuendi, vbi vnus sub specie amicitiarum præsumit dominationem, alter dum nimium obsequitur, sustinet seruitutem? Videamus autẽ qualis sit hic superbus, cùm inter æquales in iudicio sententiam daturus fortè consederit. Videor mihi videre pugnas verborum eructatione compositas, cùm vnus misericordiæ studeat, alter iustitiæ fauere se fingat; non vt recto iudicio fidem seruet, sed vt studia personæ superioris expectet. Aliud enim sensisse se simulat, vt alterius disceptatione dissentiat. Non putat in consilijs rectum, nisi quod solus senserit: non putat iustum, nisi quod sibi ipse persuaserit. Vult solus audiri, ac solus omnium ore laudari. nec deest, quod peius est, ex hac parte qui faueat. Citò enim superbia adulationi dat locum, dum aut hic

quęrit gratiam, aut ille veretur offensam. Nec parua est in ipsis conuiuijs superbia, cùm altior toro locus paratùr; atque in tantum sublimior lectus sternitur, vt magis pendere, quàm iacere videatur. Ita superbia adquiescit iniuriæ, ne pati videatur iniuriam. Quæritur quis adsurgenti manum porrigat, quis humerum regat, quis latus fulciat. Nemo mihi excusare potest hoc vitium non esse tyrannicæ dominationis. Officium enim, quod homo homini exhibet, si non ad hoc solùm deferatur, vt tueatur infirmum, constat esse seruitium. In quo loco laudo paupertatis patientiam, quæ cùm proprijs virtutibus deseritur, alienis moribus famulatur. Sed quid solis diuitibus tãtum superbiæ pondus imponimus, cùm videamus frequenter homines in summa penuria constitutos simili animorum infelicitate sordere? De

quibus dicit ille ſapientiſſimus Salomon, *Tres odit anima mea. pauperem* Eccl. 29. *ſuperbum*, & cetera quæ ſequuntur. Excedit ſine dubio ille ſuperbiæ modum, cui nulla eſt conſcientia facultatum. In maximis, & in ſublimioribus humilitas præferenda eſt: humilem verò pauperem nemo miratur. inuitus enim ſe humiliat, qué neceſſitas paupertatis inclinat. Humilitas in paupere grata eſt, in diuite glorioſa. humilitas inter inimicos blanda: ſuperbia verò etiam inter amicos ingrata. Requiramus è contrario, dilectiſſimi, quæ ſint bona humilitatis. Blanda eſt & officioſa ſemper humilitas: in amicitijs grata, in contumelijs otioſa: non extollitur proſperis, non mutatur aduerſis: non indicit ſeruitium, non extorquet: officio prior ad ſalutandum, tardior ad ſedendum: non ſe adulantium grege expectat deduci: non

ſe ambitioſè deſiderat ſalutari: non laudis ſtudia poſtulat, non fauorem vocis expectat: odit adclamantium choros, quia non ſine verecundia laudatur bona conſcientia. Non requirit voces adulantium, niſi qui ſe laudatione nouit indignum. verecundiùs autẽ ſemper laudatur amicorum ſtudijs, qui meretur. Verùm vbi indignitas dominatur, notari actus ſuos æſtimat, ſi inlaudatus abſcedat. Circumſepta eſt humilitas bonitate. Vt facere iniuriam neſcit, ita à contumelia non requirit. Vir humilis in contentionibus magis vult tacere, quàm vincere: in iudicijs adquieſcit imperitus videri, quàm impudens iudicari: non in verbis promptus, non ad reſpondendum paratus. Citatus verò, & facilis eſt ſuperborum ſermo: plenus contumelijs, & refertus iniurijs: nunquam

ſine vulnere miſſus, nunquam ſine dolore iaculatus: cuius inſanabilis plaga eſt, & inremediabilis macula. Vbi autem præuenerit verborum culpa, mox per ſatisfactionem ſequitur medicina. Hanc ergo amare, dilectiſſimi, hanc quærere, hanc eligere, hanc tenere nos conuenit, vt non perdamus gratiam mercedis munere promiſſam. Audite Euangeliſtam dicentem: *Qui ſe humiliat, exaltabitur, & qui ſe exaltat, humiliabitur.* Exaltatio iſta damnatio eſt: quæ circa arrogantes & ſuperbos futuri iudicij exerit poteſtatem. Inclinandus itaque nobis eſt animus, quatinus ſupploſa omni nota ſuperbiæ, odiorum ſtudia conquieſcant. Sic erit vt homo de humiliori loco ad celſiora perueniat, & remuneratus honore condigno cœleſtis gratiam poteſtatis adquirat.

Luc. 14. & 18.

Homilia XV.

De bono Martyrij.

Mvlta mihi loquendi apud vos fiducia eſt, dilectiſſimi, quotieſcunque opus eſt in amore beati Martyris ad memoriam præconia reuocare martyrij, quæ animoſa fides peperit lucratiuis incitata ſupplicijs. licet non tantum lingua ſufficiat, quantum martyria poſtulant. Quando autem omnia humani oris officium poterit expedire, quæcunque in paratum belli cœlitus virtus operata eſt? Itaque quod ſolum poſſumus, fauorem labiorum meritis exhibemus. ſiquidem nullius ſenſum latere poſſent facta certaminis, quod nobis per annos ſingulos reparat documenta virtutum. Audiſtis Pſalmiſtam dicentem, *Pretioſa* *Pſal.115*

in conſpectu Domini mors ſanctorum eius. Quid pretioſius eſſe poteſt illa morte, quæ in conflictu pugnæ hoſtilibus telis neſcit cedere? Maximam profectò illam animam conſtat palmam reportare victoriæ, quæ non adquieſcit impijs legibus decepta ſeruire. Hoc eſt verè eximiæ virtutis indicium, perſecutionis tempore plus morti fauere quàm vitæ. Licet æternæ vitæ locum faciat, quem in confeſſione Chriſti noſtri voluntaria crucis pœna commendat. ita Do-
Ioan.12. mino dicente, *Qui amat animam ſuam, perdet illam: & qui odit animam ſuam, in vita æterna inueniet eam.* Quis non ſapiens contempta huius lucis vſura, ſi ita vſus venerit, ad martyrium ambitioſè feſtinet, cùm videat ad lucrũ vitæ pertinere morti animam deputaſſe? Quare autem non homo ad tam pretioſum opus deuotus occurrat, àc ſe in impiorũ manus audacter

obiiciat, quem cœlestis gratia remunerationis expectat? iuxta illud quod Dominus in illa beatitudinis descriptione commemorat, *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiã: quia ipsorum est regnum cœlorum.* Matt. 5. Videtis quantos fructus humanis fides supplicijs probata contulerit: vel in quo loco sit posita contemptu corporis adquisita victoria. Quis autem posset de hac quam commemorauimus mercede dubitare, cùm videat ecce in amore Sanctorũ totius orbis studia conuenire, & passim vndiq. ad deuotionẽ annuæ sollẽnitatis occurrere? Facilè profectò intelligimus, quis illis in cœlesti sede locus paretur, quorũ memoriã tanta officiorũ cura prosequitur. Aptemus itaq. animos ad futurã gloriam, quæ reposita est nobis, & præponamus terrenis cœlestia, vt possimus illa æternæ vitæ promissa contingere. Nemo

autem ſibi de huius mundi ambitione blandiatur, quem videt in diem deficere acceſſu ætatis & temporis. Si comparemus deniq. æternis præſentia, ſatis vilia & inutilia conſtat eſſe quæ temporaliter poſſidemus. Require denique gratiam debitæ hæreditatis, & intelligis huius mundi diuitias diſplicere; ac iudicas nihil auro obſcurius, nihil argenti ſplẽdore ſordidius. In comparatione autem paradiſi, vitro ſimilis eſt gemma pretioſior. Ita eſt enim huius lucis & futuri temporis dignitas, ac ſi ſtante in cœlo luna oculis hominum radius ſe matutinalis infuderit. Tandiu enim placet lunare commercium, quandiu tenebroſæ nocti conſtitutis legibus præſtat officium. quæ quamuis placeat candore nocturni luminis, obſcuratur tamen ſuperuenientis ſideris claritate melioris. Hoc eſt ſolũ quod tempora præſentis vitæ com-

mendet, si ea agimus, quæ futuro iudicio non subiaceant accusationi, nec possint accusata conuinci. Sed vt nulla in posterum anima apud Deum iniustitiæ laboret inuidia, amplectendus est ille profecto Psalmus qui dicit, *Qui seminant in lacrymis, in gaudio metent*. Psal 125 Hoc est in lacrymis seminare & gaudia metere, præcedentes vitæ actus proprio confutare iudicio, & lasciuientem animam iusto subdidisse supplicio. Citò enim tristitia lætitiam consequitur, si districtionem iudicis satisfactione præuenias, & admissi criminis culpas assidua castigatione confundas. Sed ne minorem ex hoc gratiam comparasse puteris, afflictis & mœrore confectis subuenias, & causam tuam apud pauperes larga erogatione componas. Nam ita dicit Dominus, *Beati misericordes, quoniam ipsis miserebitur Deus. Beati qui lugent, quoniam ipsi con-* Matt. 5.

solabuntur. Si quis itaque vestrûm, dilèctissimi, studiosè Christi consolationem requirit, alienos dolores eleemosynis resecet, ac studiosè lacrymas suas huic, in cuius honore conuenimus, patrono commendet: ac se frequentibus patrocinijs insinuet, quo faciliùs possit impetrare quæcunque Domino pro sua vtilitate suggesserit. Occurrendum est semper Dei amicis, ac seruiendum est proximis, & incessabiliter supplicãdum, vt sanctæ intercessionis possimus obtinere suffragium. Quis autem apud iustum iudicem locus erit veniæ, si amicis regis nescias supplicare? Denique respicite ad sæcularis ordinem disciplinæ: & intelligetis quæ circa Sanctorum obsequia cura manere vos debeat. Sine dubio nisi priùs placátus fuerit illius animus, qui sécreta domus prætoriæ obseruat, non facilè peruenitur ad

ſublimioris amicitiam poteſtatis. Studioſè profectò expetenda ſunt ſuffragia patronorum, quibus ſolis datum eſt iraſcentis Domini animos noſſe mollire, & iracundiam temperare. In magna igitur domo poſt dominum ſecundus eſt ſemper gradus amicorum. Soli ſunt per quos apud dominum & ſuggerendi liber locus, & impetrandi facilis præbeatur acceſſus. Peculiari itaque veneratione excolenda nobis eſt memoria Sanctorum, vt ianuam ſalutis aperiant, & in notitiam Domini deſideria noſtræ peruenire faciant ſeruitutis. Magna enim ſecuritatis eſt portio, in rebus aſperis de domo regis habuiſſe ſuffragium. Nam decreſcit quodammodo inuidia criminis, vbi reus ad amicitias regalis familiæ cœperit pertinere. Ita ſine periculo homo

vitam tranſigit, ſi ſit qui apud Dominum negligentiam peccatoris excuſet. Nemo autem eſt, cui non opus ſit potentioris, etiam in maxima ſecuritate, ſuffragium. Nam quamuis aliquantos in hoc numero fides probata ſanctificet, opus tamen eſt vt ſit qui ipſam fidem Domino ſupplici interceſſione commendet. Nec enim tam fortem inuenias, vt non egeat auxilium fortioris. Sicut bene ſub ſcuto militatur, ita tutò teſtibus ſub patrono res agitur, vbi quamuis immineat pœna, ſi ſit qui intercedat, non dubiè obnoxia legibus donatur iniuria. Quis autem modus eſſe poteſt mortis, ſi cùm iudex ſententia feriat, non ſit qui reo ſupplici interceſſione ſubueniat? Si cogitaremus, dilectiſſimi, quantum nobis ciuis Martyris virtus præſtitit, à laudibus Dei noſtri nunquam linguæ ſtudium, nunquam oris ceſſaret offi-

cium. Respicite ad illorum studia, qui peregrinas aquas bibunt, & fontes longè positos sitientes inquirũt: & videtis quantum gratiæ habeat suis aquis inundata possessio. Æstimari autem non potest, quantum patrimonio vtilitatis adcrescat, si quando quod alibi ambitiosè quæritur, in propria possessione nascatur. Vobis ecce Dominus virtutum, de quo quotidie præsumeretis, dedit fontem viuum habere, non deficientem, non asperum, non amarũ: de quo si quis voluerit bibere, semper iustitiam sitiet, nec vnquam ab illa cœlestium mandatorum lege discedet. Si vultis ergo, dilectissimi, vt sit nobis in cœlesti sede portio, quam victoribus Dominus repromisit: imitemur primo loco sancti Martyris fidem in confessione, & sequamur viam eius in virtute. nec dubitemus in amore Domini cruen-

tis lictoris manibus pectus opponere. Voluntarium autem militem in cóflictu pugnæ citò protegit corona victoriæ. Sed dum ista beatis superueniunt, & felicium meritis conferuntur; nos interim, quod ad præsentem animæ salutem pertinet, resistamus aduersis. Non deest auté in quo possis quotidie vincere, si volueris carnis desiderijs repugnare. Respice, & vides quanta circa te sæuiant certamina criminum, vel quàm multa sit acies instructa vitiorum. Hinc superbia, inde fidem nostram impugnat inuidia: modò ebrietas luxuriæ materiam suggerit: modò cupiditas animum ad omne genus falsitatis incendit: cuius studium est inter cætera rixas serere, lites mouere, odia comparare. Aduersus istas ergo legiones nobis est armis spiritalibus dimicandum, & die noctuq. in acie standum, donec aut vitia cedant, aut ad

ad pœnitentiam inclinata confugiant. Quibus superatis, non dubiè etiam illum qui summam martyrij palmam requirit, possumus inire conflictum. Quis autem ibi nollet pugnare, aut quis non conetur vincere, vbi non solùm homo præcedentibus laborum meritis, sed etiam præsentibus virtutum docetur exéplis?

HOMILIA XVI.

Item De bono Martyrij.

SATIS necessaria fuit, dilectissimi, huic mundo; quantum res docet, ad excitandam virtutum gloriam victoriæ tam præclaræ cognitio. Qui adhuc sine dubio iaceret in tenebris vinculis, si non inclitis Sanctorum illuminaretur exemplis: & circa deuia & incerta pugnaret, nisi

incredulas hominum mentes diffusa per totum orbem martyrij corona confunderet. Ob quam rem Deo agendæ ſunt gratiæ; qui ad tantam patientiam mortalium mentes armauit, nec otioſus operis magni labores adſpexit: ita vt cùm amatoribus ſuis indiceret pugnæ neceſſitaté, victoribus pararet iuſta retributione mercedem. Ita Euangeliſta dicente, *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Matt. 5. Quiſque ergo ſapiens ſtudio religionis ad ſuperiora contendit, diſcat priùs vnde magis veniat corona virtutibus. Nec enim longè nobis quærendus, quem ſequamur. Ecce ante oculos noſtros eſt, qui quotidie exemplis ſalutaribus prouocat, & paterna affectione ad conſortium ſanctitatis inuitat. Facilè ergo, ſi vultis, ea quæ ſunt cœleſti regno digna adprehéditis, cùm

habeatis quotidie quem possitis sequi, & quem debeatis imitari. Respicite, dilectissimi, ad aliarum regionũ studia, quæ videmus in amore Sanctorum peregrinis latius florere commercijs: & intelligetis quantum nobis Dominus præstiterit, vel quantum circa nos sollicitudinis aut amoris impenderit, qui inter ceteras nationes, quas saluandi studio respexit, etiam loca nostra martyrij cruore perfudit. Requirite, & inuenietis quàm ambitiosè totus pene orbis expetat patrocinia sanctitatis: ita vt tantarum virtutum merita certantibus votis ac frequentibus iugiter prosequantur officiis. Facilè ergo agnoscitis, quàm specialis circa vicem Martyrum officiorum cura nos maneat, cùm videatis huc etiam extraneas nationes deuotæ mẽtis amore concurrere; & prout causa exigit, sancti Martyris solatia postulare. Ha-

betis planè, quod peculiariùs gratulari. Nam ex vestro fonte oritur, quicquid religionis vbique bibitur: & ex vobis nascitur, quicquid alibi sitientibus ministratur. Discite ergo ex hoc, dilectissimi, Deum diligere, qui se quotidie cœlesti imperio sanguinis sui effusione commendat: & agnoscite quantum amatorib. Christi nostri patientia, quantum religionis actibus conferat in persecutione tristitia. Ecce sicut lectio docet, victorem possessio regni cœlestis excipit. Tanti est planè sustinuisse carnificem, cui paret pœna mercedem. Quis igitur sapiens, si ita vsus venerit, tantæ virtutis operam bene sibi conscius non requirat, ac se hostibus audaciter obiiciat? Quare autem ille flammas non securus adspiciat, aut quare tortoris vngulas expauescat, quem tam pretiosa gratia remunerationis expectat?

Perfectæ fidei eſt lucratiuis locum dare ſuppliciis: præſertim cùm tantis præcedentium virtutum docearis exemplis. Perfacilè profectò poteſtis intelligere, quid proſit fortiſſimis quibuſque in perſecutione viciſſe: cùm videatis quotidie aduerſus nequitiam diabolicæ præſumptionis per ſingula Sanctorum loca ſpiritalis iudicij ſæuire ſententiam. Non autem otioſa res eſt, dilectiſsimi, quòd videmus frequenter in caſtigatione immundi ſpiritus corpora humana vexari, & inuocatis Sanctorum nominib. actus ſuos auctoré ſcelerum confiteri. Quãdo incredulis mentibus lectio ſola ſufficeret? quando humanis ſenſib. antiqua cognitio integrã fidé veritatis inſereret? aut quando ad credulitaté tantarum rerũ deſcenderet animus, ſi ad aſſertioné præteritorũ ſolus expectaretur auditus? Satis igitur infelix eſt,

& alienus à Christo, cuius corda adhuc obsidentur stultæ incredulitatis errore: cùm videat merita Sanctorũ tãtis stare virtutibus. Ad hos enim respicit, quòd videmus frequẽter aëreũ spiritum sub alterius persona psallẽtem, & alieno ore trepidæ confessionis proferre sermonem. In quo cùm operetur flamma, non videtur iniuria. alter cæditur, & alius confitetur. Tantũ igitur Dominus per Sanctos suos virtutis operatur, vt diabolicæ nequitiæ actus per occultas vulnerum plagas, & inuisibiles lacrymas iudicij auctoritate confundat; & latentia scelerum blandimenta sub quodam tortore castigata compescat. Quis sapiens hæc expectet, & non statim quicquid illud est in se infidelitatis accuset: & memor conditionis suæ iugi officio Sanctorum memorię condignè honorem paret? Facilè videlicet potest intelligere,

quis illis apud Dominum locus ſit, vel quo honore à nobis habẽdi ſint, quibus examinatione palmarum cõmiſſum videt eſſe iudicium. Horum ergo, dilectiſſimi, exempla ſectanda ſunt: horum fides ſequenda: horum virtus imitanda. Nec difficile eſt cuiquam iſta perficere. nam ſi cogitetis promiſſæ remunerationis coronam, facilè vobis erit vincere perſecutionis iniuriam. Ecce dicit Dominus, *Qui perſeuerauerit, dabo illi victoriæ coronam.* Apoc.2. Nemo ergo diffugiat, ſi ita vſus fuerit, ſonitus catenarum, & tenebroſis ſedibus otioſa ſupplicia, in vſum impiorum parata, neruorũ. Sine dubio vniuerſus apparatus mortis cedit, ſi tamen pugnandi voluntas adcreſcat. Omnis igitur ſpes obtinendæ victoriæ in fide & voluntate conſiſtit. Si enim voluntas ſequatur fidem, nunquam deſerit voluntatem. Difficile autem eſt, vt ille ſen-

tiat pœnam corporis, qui susceperit iniuriam voluntariæ passionis. Sanè quo faciliùs in acie positus securus incedas, ante oculos ponenda sunt semper facta Sanctorum. Nam in maximis prælijs non desunt pugnatori solatia, si fortissimorum virorum requirantur exempla. Ecce dicit
Matt.16 Dominus, *Tolle crucem tuam, & sequere me.* Sed fortè non omnibus ista conueniant: quia frequenter delectatum corpus cedit iniuriæ. Qui de corporis sui fragilitate desperat, ad armá iustitiæ confugiat, quæ voluntario deputatur officio. Facilè autem superuenientis hostis impetum sustinet, quem ad pugnam voluntas armauerit: nec expauescit cruenti lictoris gladium, quem munit virtus animarum. Sed cui ista laboriosa videntur, dilectissimi, faciliora suscipiant. Vnum quidem est & arduum iter, sicut Euangelista dicit, quod

ducit ad vitam. Sed ſi requiramus, multæ viæ ſunt, per quas venitur ad gloriam. Ecce incumbit luxuria, dominatur ſuperbia, ſæuit auaritia. aduerſus iſtas pugnandum eſt nobis ſtudio diſciplinæ, cui omnis cœleſtis gloria virtutis obſequitur. Inclina denique ſuperbiam, & ſtatim conſequeris gratiarum coronam. compeſce auaritiam, & non dubiè de omnibus vitijs poteris obtinere victoriam. Vince ergo priùs deſideria carnis, & non difficile tibi erit vincere tormenta carnificis. Noſtis quantis malis inuidia ſubiaceat: quæ dum alijs liuet, ipſa ſe percutit: vel quantum anima cupiditatis periclitetur incendio. Scitis quàm grauis aſpectus ad excitanda deſideria, quàm ſint veloces iactus oculorum; quàm turpis ebrietas; quàm periculoſæ verborum ſagittæ, quæ non ſine do-

lore percutiunt, non ſine fatigatione diſcedunt. Aduerſus hæc ergo paranda nobis eſt crucis pugna. Toties denique in die tolles præmium, quoties deſideria vinces animorũ. Multa ſunt præterea, dilectiſſimi, quę nobis neceſſitatem pugnæ frequenter indicunt. quibus deuictis ac ſuperatis non minimam palmam iuſto victor labore conſequeris. Nam ſicut quanta ſunt in homine vitia, tanta ſunt & vulnera: ita quanta ſunt certamina, tanta ſunt præmia: quot ſunt victoriæ, tot ſunt coronæ. Non enim ille ſine triumpho paruo diem tranſigit, qui caſtigatis vitijs animo purificatus incedit. Ecce dicit Dominus, *Tolle crucem tuam, & ſequere me.* Scio

Matt.16

quidem paucis deberi martyrij coronam, ipſo Domino dicente, *Multi*

Matth. 20.

vocati, pauci electi. Sed dum iſta felicibus ſuperueniunt, in his quæ ſuperiùs expoſuimus excitanda fides eſt,

vt nos, cùm opus fuerit, impugnatione religiosæ vitæ hostilis impetus paratos inueniat. Virtus enim magna in minorib. semper experimentum capit. Sic rudis miles, priusquam ad pugnam veniat, aduersus arborem truncatam robur exercet, & inductæ manus vulnera ludendo componit. Nunc pedes attollitur, nunc rapido equorum cursu ventos imitatur. In tantum denique proficit studium, vt pene minor labor sit vicisse hostem, quàm exercuisse virtutem. In similibus ergo, dilectissimi, præludendú nobis est, & aptandus est studiis animus ad fortiora venturus. Virtus enim, quæ in paruis promittitur, facilius in maximis exhibetur. Sic dum consuescimus minora vincere, maiora discimus tolerare.

Homilia XVII.

Item 3. De bono Martyrij.

ASſerunt, dilectiſſimi, ſolliciti agricolæ rudem terram, & nullis vnquam examinatam ſulcis, non ſtatim iuſtis reſpondere ſeminibus: nec bene conceptum ſulco germen nutrire, niſi priùs ſciſſa ac ſæpius repetita molleſcat. Iam tunc neceſſe eſt vt dominus agelli ſui fructus ſecurus expectet, cùm antiqui ceſpitis amaritudo ceſſauerit. vbi ſi arandi ſtudium ſubitò cultura deſtituit, prope eſt vt priſtino colore terra ſordeſcat. Hæc eſt enim boni malique diſcretio, quòd diligentia naturam vincit, negligèntia reuocat ad naturam. Sub hac, dilectiſſimi, viuendi ra-

tione Christianæ religionis cultura aut crescit, aut deficit: nec minore in hoc opere cura suspirat, cui necesse est duritiam humani cordis assidua castigatione mollire, & exposita frequentiùs fide obsessum vitiis pectus excolere. Non autem dubiè apud negligentes periclitatur religiosæ studium professionis: præsertim si cœlestium verborum semina mens amara suscipiat, & indociles animi nesciant fructus nutrire iustitiæ. Nam sicut cessante studio solent spinis arua sordescere: ita vbi religionis cultura negligitur, vitium naturæ renouatur. Apud illas fortè nationes, dilectissimi, laboriosum sit viam salutis iusto sermone disponere, quibus tantùm verbo fides Christianæ religionis innotuit. Inueniant isti fortè, etsi vanum, excusationis ingenium, qui dicant nulla sibi vnquam quæ

ſequerentur exempla admirabilium credita fuiſſe. Quorum vocem Propheta conuincit dicens; *In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Nos ad hæc, dilectiſſimi, quem gradum excuſationis opponimus, ſi quid in nobis Dominus aut negligentiæ deprehenderit, aut infidelitatis inuenerit, apud quos Chriſtianum nomẽ à virtutibus cœpit? quorum non ſolùm auribus, ſed etiam oculis quotidie ſub præſentia tanti Martyris fides religionis inſeritur? Et cuius tandem Martyris? Illius neceſſariò, qui in hoc loco pugnam inclytæ virtutis primus exercuit, & quo ordine cœleſtis regni poſſeſſionem obtineremus oſtendit. qui in dies quid agendum nobis ſit exemplo docet; quid proficiamus, inquirit. Nemo autem dubitet illum pro actibus ſuis eſſe ſollicitum, quem videt ſibi parentelæ affinitate con-

Pſal. 18.

iunctum. Oportet itaque primo loco, vt nos huic patrono frequentib. insinuemus officijs. quatenus pro nobis apud Dominum peculiaris intercessor inuigilet, & vitam nostrã dignationis suę fauore commendet. Nihil autem est quod nõ possit homo in qualibet necessitate positus obtinere, si amicis summi imperatoris non desinat supplicare. Respicite illorum studia, dilectissimi, qui sitientes aquas à peregrinis fontibus petunt: hoc est qui sanctas ac venerabiles Martyrum reliquias per extensa spatia terrarum studio religionis inquirunt; & diffusa per totum orbem virtutum merita peculiarib. officijs prosequuntur: & intelligetis quo honore nobis ille habendus est, qui huius vrbis locum in conflictu cœlestis pugnæ suo victor cruore perfudit. Vidimus enim per diuersas & longè positas regiones scissi cor-

poris plagas passim diuidi, & pretiosa vulnerum documenta toto cominus orbe portari: ita vt non minor sit illis Sanctorum cura, quibus sola martyrij creduntur indicia. Patrocinium ergo, quod alijs fides præstitit, nobis vltro Dominus maiestatis exhibuit. Non itaque longè quærendus est, quem sequamur. Hîc habemus patientiæ magistrum, hîc exempla præmiorum, hîc formam virtutum, hîc documenta meritorũ. Aptemus itaque, si ita vsus venerit, ad omnem patientiam animam: & memores annuæ sollemnitatis, quẽ veneramur meritis, sequamur & exẽplis. Videte quæ sunt ornamenta pectoris, quæ pretioso serico quasi opus Dei tegitis, & fuluo auro sidereum vultum oneratis: & discite, quæ sit pompa vulnerum, quæ corona lacrymarum, in quo stet sustinuisse carnificem, vel quanti constet

vicisse

viciſſe tortorem; vel in qua deſcendat exultatione victoria ſupplicijs comparata, ita Propheta dicente, *Qui ſeminant in lacrymis, in gaudio metent.* Pſal 125 Quis ſapiens his rebus edoctus non iudicet temporalis vitæ vſum in comparatione martyrij debere contemni? Si autem reſpiciatis ad hæc, quæ quotidie Sanctis exhibentur officia, agnoſcetis perſecutionis tempore melius eſſe perire, quàm viuere. Sed quare dicimus perire, cùm Propheta dicat, *Iuſtus vita viuet in æternũ?* Ezec.18 Huic ergo, dilectiſſimi, virtutum magiſtro profuſis in diem lacrymis ſupplicemus, vt nos profuturis doceat ſeruire vulneribus: oſtendat aduerſum bellis pectus opponere, atq. omnẽ conflictũ iniuriæ ſuſtinere. Neque enim difficile eſt ibi inire pugnã, vbi videas præceſſiſſe victoriã. Citò autem ſedet animis, quod docetur exemplis. Sed quod peius eſt, propter

vanitatem huius mundi difficile eſt cuiquam ad cœleſtia peruenire. Non autem obtinet regnum promiſſum corporis delicata cuſtodia: nec ad coronam virtutum facilè peruenit, qui non legitimo agone certauerit. Neceſſe eſt igitur, vt ad omnem iniuriam corpus inclinet, qui ad locũ victoriæ peruenire diſponit. In hoc autem ſtat obtinendæ locus gloriæ, vt diſcat priùs diſplicere ſæculo, qui placere vult Chriſto. Audite in hoc loco Dominum dicentem, *Qui amat*
Ioan. 12. *animam ſuam, perdet illam; & qui odit animam ſuam, in vitam æternam inueniet eam.* Multa ſunt genera paſſionum, quæ Deo noſtro mortalem hominẽ viuendi lege commendent: in quibus etſi non eſt corona Martyrum, eſt tamen non minima palma virtutum. Sanè, dilectiſſimi, quia repoſita eſt hæc, de qua diximus, corona victoribus, nos interim vel quod

possumus, peccatis circunstantibus repugnemus. Cui ergo illa prima martyrij pompa non creditur, elaboret saltem, vt inter fortissimos quosque honestæ ac religiosæ vitæ præmia consequatur. Non igitur ignoratis, quantis naufragiis mens humana subiaceat. Ecce cupiditas oculorum nostrorum portas iugiter pulsat, & corda hominum diuitiarũ stimulis inquietat. Hinc hominem ad omne facinus animus, inde inuitat aspectus. Non deest ergo, in quo vincas, si pugnare non desinas, & quasi in acie positus hostilibus telis per momenta confligas. Ad hæc sanè expugnanda Euangelica institutione opus est, quæ dicit, *si te scandalizat oculus tuus, erue eum.* Hoc est oculum eruere, vitia castigare, desideria carnis extinguere, & disciplinæ studio vitæ lasciuiam deprimere. Paratus tibi est ecce campus, luxuriæ *Matt. 5.*

prouocaris inlecebris; & vt ſolet fieri, ſpecie, cultuque deciperis. Si vis vt iſta ſuperes, pugnandum eſt ſtudio caſtitatis. Occurrat tibi Theclæ inter flammas & rabidas beſtias cuſtodita pudicitia. quæ in tantum mundi huius ornamenta deſpexit, vt amore ſeruandæ pudicitiæ coniugales thalamos deſponſata contemneret, & integritatem profeſſæ virginitatis pugnando nutriret, vincendo ſeruaret. Frequenter nos ad pugnam prouocat iracundia, & furor animorum. inſtigamur iniurijs, contumeliis laceſſimur. Diſcite quo ſtudio iſta vincamus. armemus ad patientiam animos, & quod oratione obtinere non poſſumus, doceat nos adhæc Euangelicus ſermo, qui dicit,
Ibidem. *Qui te percuſſerit in dextera maxilla, præbe illi & alteram.* Videtis quòd iniuriæ adquieuiſſe, viciſſe eſt. Nam non minimam coronam illum conſtat

reportare victoriæ, qui iuxta hæc quę præmisimus verba mandati, læsus nescit irasci. Suggerunt nobis aliquotiens oculi quod animus non requirit: frequenter etiam ipsa suos lingua prodit errores: erumpit in vocem turpia, & inhonesta resonantem. In hoc loco hęc est ratio adhibenda virtutum, vt taciturnitatis studio amoris verba claudantur. Vbi in altercatione sermonum loquendi modus est virtutis cumulus. Audite de hoc Prophetam dicentem, *Pone Domine custodiam ori meo, vt non declinet cor meum in verba mala.* Ps. 140. Vincenda ergo est auaritia, confutanda iracundia, castiganda luxuria, & circunstantiæ vinculo ora refręnanda. His gradibus ad paradisum tenditur: his virtutum meritis ad Sanctorum consortium peruenitur.

HOMILIA XVIII.

De Machabæis.

MVLTA quidem ſpe, dilectiſſimi, ad æternam ſalutem animus accenditur, ſi quando ſingulorum Martyrum facta recoluntur. ſed multiplicato quodammodo anima gaudio in amorem Domini, fauoremque ſe commouet, quotienſcunque memoriæ Machabæorum mater occurrit, quæ adhortatione ſua vna die ſeptenarium numerum martyrij corona veſtiuit, tanto fide fortior, quanto partu videtur fuiſſe fœcundior. In qua tanta virtutum documenta, quanta fuerunt pignora. Nam tot vna die omnipotenti Deo Martyres tradidit, quot filios mater diuerſis temporum vicib. adquiſiuit. Beata inter omnes matres,

& ipsa orbitate felicior: cui tantùm fides contulit, vt sub vna die ad cœlestis regni gloriam cum tota ventris fœcunditate migraret. Hinc respicite illam Euangelicam sententiam, quæ dicit Christo nostro nec parentes præferendos esse, nec filios. Apud aliquantos fortè gloriosum sit, & exemplis salutaribus proferendum, vnum filium Deo hostiam obtulisse. Hæc omnem animarum virtutem & vota præcessit: ita vt in dolore sæuientis pœnæ nullum filiorum affectus maternæ pietatis exceperit. Videte autem per quot virtutum gradus pretiosa fides creuerit. cùm adquieuisse semel satis sit, hæc septies in amorem Domini pietatem maternam voluntaria orbitate multauit. bene sibi conscia, quæ sciret omnem fructum ventris sui in illa vitæ æternitate cósistere. iuxta illam sententiam quæ dicit, *Qui amat animam* Ioan.12.

ſuam, perdet illam; & qui odit animam ſuam, in vitam æternam inuenit eam. Docet lectio veteris teſtaméti Abraham patrem noſtrum vnicum filium ſuum Iſaac immolandum Deo ſacrificium obtuliſſe. Quod per totum orbem memorabile fidei cóſtat eſſe documentum. Ac licet nullus perfuderit ſanguis altaria, fuit tamen in voluntate victoria: quia apud Dominum hoc eſt velle, quod facere: Cui ita Angelú legimus adclamaſſe:
Gen. 22. *Abraham, Abraham, ne iniicias manus in puerum. ſufficit quod agnoui, quòd diligis Dominum Deum tuum.* Si ergo pater noſter Abraham vnum filium ſacrificium obtulit, & placuit: quanto magis hæc, quæ vno tempore ſepté votis conſentientibus immolauit, ſeipſam octauo loco hoſtiam Deo offerens; vt quæ fuerat ad incitamentum cœleſtis gloriæ magiſtra tot fortiſſimorum virorum, fieret

etiam ipſa eximiæ virtutis exemplũ? Sed ſi placet, dilectiſſimi, ipſius pugnæ ordinem recolamus, vt diſcant parentes amare filios ſuos, & filij obtemperare parentibus: Chriſti noſtri amore prælato, qui victoribus legitimo agone certantibus coronam vitæ cœleſti flore componit, ita Domino dicente, *Qui vicerit, dabo illi coronam vitæ.* Apoc. 2. Ecce, dilectiſſimi, quantum rei geſtæ fides eloquitur, inſtituitur pugna pro patriis legibus inter omnipotentis Dei & diaboli miniſtros, multis atque innumeris inſtructa ſuppliciis; quibus armatus auctor iniquitatis venena nequitiæ ſuæ conſueuit exercere. Sed quamuis aduerſus iuſtitiæ miniſtros multis ſæuiat hoſtilis ira terroribus, fit ſine trepidatione conflictus. In quo loco artifex ſcelerum & inimicus bonorum altiori interpellat corda conſilio.

Molitur igitur aduersus singulos impietatis suæ tela, & pœnali quodam argumento, vt mos est, certamen singulare disponit: dum credit in aduersis diuisam per partes fraternitaté facilè posse turbari; nec difficilè vinci, si singulos in quæstione positos pœna confecerit. Producitur itaque primo loco natu primus, circunstantibus ac frementibus vndique cum toto mortis apparatu impietatis officijs: non otiosè persecutore tractante, qui putaret., sublato coniuratæ virtutis capite; omne bellum posse finiri. Sed fefellerunt eum misero crudelitatis magisterio nimium edocta consilia. Nam tanto fœdiùs hostis vincitur, quanto aduersus vnum iustum virum maior tyranno satellitum turba famulatur. Maximum autem est indicium ignauiæ, inter confertos hostium globos vnum palmá victoriæ retulisse. Sauciato itaque

hostis furore, cui diuersa tormentorum genera seruiebant, currit per singulos manus cruenta carnificis: & ad incutiendum mortis timorem, vnicuique fraternũ sanguinem portat, explorans metu mortis testimonia crudelitatis. Sed dum apud alterum victorię locum molitur, victum se ab alio confitetur. Stetit autem apud omnes incõcussa fides, vis suorum animata supplicijs. Succedit in aciem secundus: nec longo interuallo procedit & tertius: quibus coronatis, pugnam quartus aggreditur: neç quintum, aut sextum mors funesta deterruit. Est denique in omnibus vna fides, vna virtus, vna cõscientia: vt omnes vnum putares, atque omnes vnum esse crederes: cùm tamen singulos per partes laceraret iniuria. Ita fraternitas victoriæ animata consortio, dum paternis legibus seruit, multiplicis virtutis insi-

gnia reportauit. Inter tot igitur pópas funerum diſcurrit mater attonita, & curis anxia, ac metu & pauore conterrita. Sed neminem iſta res decipiat. trepidat quidem, ſed de victoriæ euentu, non de morte filiorum. Ad ſingulas interrogationes mater ſtat ſollicita, ne quem fides deciperet, ne quem à collegio ſanctitatis fragilitas humana ſegregaret. Nam aduerſus cruentas hoſtis minas vnúquemque ſedula adhortatione proſequitur, ne vellet aliud eſſe, quàm frater. Singuli quidem patiuntur: ſed iſta cum ſingulis patitur, & cum ſingulis animo ſola torquetur. Tollit ergo palmam propriæ virtutis in amore omnipotentis Dei. Sed ſi reſpiciatis ad ſingula, quæ ſedulitas materna ſuſtinuit, cum omnibus filiis partem eſt ſortita martyrij. Poſt tam innumeras virtutum palmas, venitur ecce ad illum, cuius ætas

hoſti obtinendæ victoriæ ſpem fecerat: & qui viderat circa fortiores ætate viros parum profeciſſe minacis inquiſitionem ſermonis, pueriles animos lactandos blandæ adhortationis alloquio, omni denique via ſubdolæ perſuaſionis aggreditur. Hunc diuitiis & honore dignum iudicat. illam vnius filij abſolutione æſtimat eſſe palpandam. Sed animus iam totus directus ad cœlum non facilè recipit de terrena parte conſilium. accenditur magis ad virtutis culmen intrepidæ animus infantiæ adhortante matre. O nouum & mirabile virtutis exemplum! orbitate ſua mater exultat: & vnde pietas damnum patitur, lucrum reportat. Præmiſſo etiam hoc quem delicatiùs amabat filio, ipſa quoque viam glorioſæ mortis ingreditur. nec longè innumeris

vexata ſuppliciis, cũ triumpho proſecuta filios, ad cœleſtia & æterna contempta hac temporali luce proripuit. Cui ergo, dilectiſſimi, curæ ſunt ventris ſui pignora, huius matris imitetur exempla, tam numeroſa, tam fortia. In quam ſi quis vincendi ſtudio intenderit, non dubiè multiplicis gloriæ honore muneratus incedit. Quæcunque itaque mater eſt, filios ſuos hoc honore dignos iudicet: ac ſub iſta quam didiciſtis adhortatione doceat, vt diſcant cœleſtium legum inſtituta ſeruare. Qui autem Chriſto noſtro ſeruiunt, fortiſſimorum virorum pugnas imitentur. Illa mater probat ſe amare filios ſuos, quæ hoc quo mundus nititur errore depulſo, de fructu ventris ſui hoſtiam Deo tradiderit, ac ſe ſuoſq. Domino quotidie immolatura libéter obtulerit. Sed quo faciliùs illius cœleſtis virtutis inſignia obtinere

possimus, contemnenda sunt munera & honores huius sæculi, quæ humanos oculos vanitate suadente decipiunt. Hoc autem apud Dominum acceptabile constat esse sacrificium, si prælato cælesti honore sæculum cœperis despicere.

HOMILIA XIX.

De Quadragesima.

SI respiciamus, dilectissimi, causam præsentis sollemnitatis, quę nobis spem salutis æternæ futuræ resurrectionis lege commendat: non ab re est, si omnes hos in lætitia dies ducamus, atque illa districtioris vitæ studia temperemus. Sed in hoc mihi aliquotiens displicet lætantium chorus, quòd putat homo totú sibi licere, quicquid Quadragesimæ té-

pore illi religiosæ deputauerat disciplinæ. Vnde nulli dubium est, præcedentia officia in confusioné venire, si nescias custodire quæcunque ad purificationem animæ ieiuniorum & vigiliarum labore te constiterit comparasse. Citò autem ille quæ sunt comparata rescindit, qui immemor spiritalium munerũ carnalibus desideriis adquiescit. Oportet enim inter hæc quæ diximus gaudia, illam religiosæ disciplinæ viam teneri, quæ non dubiè Domino hominem bonæ voluntatis insinuat. Cui si sciremus condignam legibus seruare reuerentiam, nullum gehenna susciperet, nullũ perpetuæ mortis pœna damnaret. Omni ergo studio nobis agendum est, dilectissimi, ne purificati corporis conscientiam indulgentia nimiæ emissionis impugnet: non tantùm dierum illorum obseruatione contenti, quos an-

nuatim ieiuniorum cura commẽdat. Licet hác ipſam aliquantis ob inutilem ſomnum & inſatiabilem gulam cóſtet ingratam. Qui dum ad ſanctę Paſchæ dies deſiderio inſtigante feſtinant, accuſando vigiliarum ſtudia continentiæ bona Paſcha conuiuia * & ieiunia copioſa. quaſi reuera quod quadrageſimæ dies prohibeant, licitò fieri ſollemnitas votiua permittat, & in abſolutione ieiunij datá ſit licẽtia peccandi. Ideo nemo putet ex eo omnia ſibi licere, quia videt diſtrictioris vitæ tempora præteriſſe. Solet enim omnem honeſtæ vitæ ſtatum remiſſio incauta decipere. Non æſtimet ille ebrietati aliquid fuiſſe permiſſum, qui videt conſtituto tempore ceſſare ieiunium. Non credat mentes hominum ſomnolentiæ deputatas, qui videt iuges vigilias ſuperueniente ſollemnitate fuiſſe ſuſpenſas. Non eſt vtilis ſeruus,

qui feriatos dies ad hoc expectat vt dormiat. Maior sollicitudo agricolæ manet, postquam diutino terram labore contigerit. Vigilandum igitur est primùm, ne fortè commendata sulcis semina, aut fera præsumptiosa sibi vindicet, aut auis insidiosa contemnat. Sequitur vt ex otio in vsum aquæ bibula fossa deducatur, ne superueniẽs tempestas pullulantia germina aut occidat, aut rapiat. Opus est etiam herbas velli, & aridum cespitem sarculo operante molliri: ac per illos quos sibi agricolæ vindicãt feriatos dies improbum animal circunducta sepe prohibere. Tantus est enim amor alendæ vitæ, tanta prouidentiæ cura, tantum culturæ studium, vt nec tunc quemquam otiosum esse conueniat, cùm agricolæ arista fructus perfecto flore commẽdat. Nam solent adultæ messes spinis adcrescentibus impediri: atque illa

quæ in ſpe maturitatis cõſtituta ſunt, alieno ſemine ſuffocari. Ita intelligendum & multa agricolæ ſtudio creſcere, maxima quæque per negligentiam deperire. Sed dicis fortè, omnes negligentias ſollennitatis excuſant. Omnibus ſine dubio periculis ſubiacet, qui vitam ſuam quolibet tempore negligentiæ tradiderit. Nũquam denique equis otio deputatis bene fræna laxantur. Ita & poſt hyemis rigorem citò inebriata aquis terra luxuriat. Videmus etiam frequenter nauigia maris portu proximo, quieſcentibus remis, ſubita vi incurriſſe naufragiis. Ad hæc ergo, reſpicientes, fratres dilectiſſimi, ita vitæ noſtræ ordinem diſponamus, vt primo loco caſtigemus illum conuiuiorum luxum, quatenus à nobis deſideria carnis fugitiua diſcedant. Non igitur ideò dico, quaſi adeo ſit abſtinendum cibis, aut in tòtum parcen-

dum poculis: quia licet ſint ad crucem parata, tamen ſemper ſuſtinenda ſunt corpora. Diſplicet mihi ſolùm in his diebus inſatiabilis gula, atque illa ventris infructuoſa commercia. diſplicet profuſum ebrietate conuiuium, ac per totam noctem ludibrio expoſitum. Excedit profectò diſciplinæ modum, ſi quis plus bibat quàm ſitiat. Quid igitur apud illos exoſum, vbi præter ebrietatis vitium, etiam detrimenta conueniũt facultatum? quis autem ferat illa damna vinolentiæ, vbi plus vergitur ebrietatis cauſa, quàm bibitur? aut quis apparatum illius triclinij libenter aſpiciat, in quo omnia pereuntis vini odore ſordeſcunt? Nam vbi ſupercurrit merum, horret neceſſariò turpi ſqualore conuiuium. perit profectò quicquid hydria plena ſuſceperit. Videat ergo quid futurum ſit, cui ebrietas placet: atque

ad hæc, quæ dicturi sumus, animum sapienter accommodet: & non difficile causam suæ infelicitatis agnoscet. Si oleo nimio vas cópleueris, ad os patulum recurrit ferués vnda vindemiæ, & cú fœditate reuomet quicquid ex nimietate susceperit. Videmus etiá frequéter exudáte vino caprini generis vasa corrúpi, & vndis luctátib. cuppas figuli rimas aperire. Nihil profectò liceret morti, si sciréc miseri causas vitare pereundi. Debilitatis autem viam munit, qui infirmis corporib. plus aliquid oneris imponit. Ita est vt dubiè cœptú iter peragat, qué iniusti fascis pódus accusat. Moneo itaque, dilectissimi, vt si quis Christo nostro placere disponit, primo loco desideria gulæ castiget: quę ebrietate famulante magistra solet esse damnorum. Deniq. hinc nuditas, hinc mendicitas, hinc solet aliquátis venire egestuosa paupertas. ita

Prou. 23 Salomone dicente, *Omnis ebriosus pannis vestietur.* Perseuerent magis in bonis illi fructus continentiæ, quibus videmur Domino Quadragesimæ diebus deuota iugiter mente seruire. ne cùm fortè nos possidendos negligentiæ dederimus, videamur studium honestæ vitæ temporibus solùm præstitisse, nó moribus. Quid prodest, si te Domino quadraginta diebus bonum exhibeas, & vna die furore impiæ crudelitatis offendas? Quid iuuat per multa temporũ spatia pudicitiæ seruasse reuerentiam, si postmodum ad turpe facinus luxuria instigante rapiaris? Quid prodest cupiditati ad tempus fraudé fecisse, si post tantos misericordiæ fructus, quos tibi manus larga contulit, alienis damnis & lacrymis delecteris? Perit profectò quicquid gratiæ homo per multos annos iustis operib. adquisiuit, si sub vnius horæ spatio

quocunque turpis vitæ deprauetur errore. Hæc est igitur seruandæ disciplinæ ratio, vt integritatem in te nutrias, castitatem diligas, pacem colas, atque omnia quæ iniquitati seruiunt, sub metu disciplinę confundas: ita vt superiori non superbiat mediocritas, nec despiciatur in personarum comparatione paupertas. Sicut autem magnum est semper seruisse melioribus: ita vtile est & gloriosum humiliori personæ reuerentiam præstitisse. quia in quantum homo dignitate prȩditus humiliatur, adtollitur. ita Domino dicente, *Qui se exaltat, humiliabitur: & qui se* Matt. 23 *humiliat, exaltabitur.* Humilitatis itaque ante omnia via eligenda nobis est, quæ nec odiis subiacet, & multùm semper amoris adquirit: ita Apostolo dicente, *Humilibus Deus dat gra-* Iac. 4. *tiam, superbis autem resistit.* Cogitet ergo quis huiusmodi labore in quo de

pœna dubitare futuri iudicij, qui videt aduersus sese pœnam cælestis iracundiæ commoueri. Quam si quis humilitate præuenerit, non difficile erit, vt in cœlesti sede locum æternæ possessionis inueniat, de quo ille diabolus superbia operante depulsus, sententiam perpetuæ damnationis excepit. Sectemur ergo humilitaté, sobrietatem, continentiam, pudicitiam: elaboremus obtinendo studio sanctitatis: vt vita nostra nullis damnis animæ concutiatur, nullis vnquã apud Dominum odiis addicta suspiret.

HOMILIA XX.

De auaritia.

ASserunt, dilectissimi, autores omnium curationum diuersis dolorib. medicinæ beneficia diuersa

competere, & singulis infirmitatibus singula quæque beneficium peculiare præstare: ita vt doceant tumentia aut ferro debere compesci, aut medicaminis confectione molliri: latentia melius esse poculis indagari, frigida corporum feruentibus pasci, calidiora frigidioribus temperari. Ego verò in opere diuinæ institutionis aliter sentio. Nam si illam epistolam ad Timotheum factam recenseatis, inuenietis sub vno medicamine, & vnius vulneris resecatione multas valetudines posse curari. Quod autem istud vulnus sit, in quo infirmitates diuersæ conueniũt, & mortiferos dolores operantur, sanctus Apostolus Paulus euidenter exposuit, dicens, *Radix omnium malorũ est cupiditas. quam quidam appetentes errauerunt à fide, & inseruerunt se dolorib. multis.* Tractãdũ est ergo, dilectissimi, quo opere, quo labore debeat tanta 1.Tim.6

criminum ſylua ſuccidi. Sed priùs concurrentium vndique in vnum omnium vitiorum cauſas debetis agnoſcere, & ſingula quæque vnde deſcendant, quò vadant, quid deformitatis, quid doloris exhibeant, diligenter inquirere. Maxima enim ſpes eſt recuperandæ ſalutis, fontem noſſe languoris. *Radix omnium malorum eſt cupiditas.* Et verè dilectiſſimi, ſi reſpiciamus ad ſingula, quibus ab initio vitam ſuam habendi ſtudio conditio humana proſtituit: nihil eſt malorum, quod non cupiditas, aut concipiat, aut parturiat, aut paſcat, aut nutriat. Ex hoc enim fomite videmus pullulare odiorum cauſas, hinc euenire criminum pugnas, hinc fraternas acies inſtrui, hinc amicitiarum fœdera diſſipari. Nemo ergo ſingulis infirmitatibus proprij doloris crimen adſignet. Nam cùm omnia vitia conſtent nominib. ſuis,

pendent tamen ſceleribus alienis. Videmus igitur ſuperbiam vanitatis tumore componi, & humillimum quemque arrogantiæ contagione moueri. Quem ſi inter æquales poſitum ſubitò fortè reſpicias, alium iudicas eſſe quàm fuerit. ita elatũ verbis incedere, & tumenti aſpectu aſpicias ad cœlum collum portare: ac paupertatis beneficio diu clauſum iter linguæ verborum munire ponderibus: atque in tantum faſtidioſi oris verba diſponere, vt cùm ipſe velit loqui, alium nolit audire. Sed hæc quamuis ſint per ſe grauia, conſtat inlecebris cupiditatis animari. Ceſſet deniq. diuitiarum pompa, & non tam facilè inuenies, qui ſuperbiæ laboret inuidia. *Radix omnium malorum eſt cupiditas.* Curramus per ſingula, ſi videtur: & inuenietis quantis malis pullulet vitium cupiditatis. Ecce armatur vicinitas fre-

quenter ad litem. vnde est, nisi quòd hic fortè terminos transcendere, & cespitem iuris alieni cogitat occupare? Quare nó occurrit oculis illa sen-
Prou.22 tentia, *Ne transeatis terminos quos posuerunt patres vestri?* Ecce fit primùm in hoc loco de proprietate contentio: & dum suam quisque cupiditatem verbis fouet, stimulum litis accendit. Crescit postmodum de contentione causatio. atque vtinam hoc solùm sufficeret cupiditati! Illud grauius est, quòd dũ nemo vult inchoatæ calumniæ facere iacturam, peruenitur ad rixam. Armantur serui, incitantur propinqui, & in alterius lucrum pectus opponitur alienũ. Animatur vino furor conductus, & effusus sanguis fit pretium possessionis. Aperitur postmodum legib. forũ: & dum vltionis locus quæritur, congeminatur homicidium. Videmus etiã frequẽter acies cupiditate componi:

dum aut hic vult videri ditior, aut ille erubescit esse pauperior. Quib. inter se æmulantibus periclitatur interim vicina possessione consortium, dum quærit quis primus inuadat, & cogitat vt immune possideat. Ita fit vt dũ cupiditas quærit augmenrum, patrimonium vacillet alienum. Quare nõ cogitant isti illã sententiã, quæ dicit, *Stulte, hac nocte requiretur à te anima tua: hæc quæ parasti cuius erũt?* Luc. 12. Et verè nihil est stultius, quærere dubia, & adquirere peritura. Quid enim prosũt homini opes, quę ad hoc solùm cõgregãtur vt pereãt? Certè te moriẽte remanet cespes auaritia propagatus: relinquitur ampliata possessio: & quãuis sit in alterius potestaté trãsfusa, testimoniũ tamẽ tui sceleris seruatura. In quo loco cogitandus est semper ille Propheticus sermo, *Væ illi qui iungit villam ad villam.* Esai. 5. Sed dicis, lego *parentes filijs thesaurizare debere.* 2. Co 12

Ex hac ipſa ſententia potes agnoſcere, quid profecerit pietas tua. Ecce ad alium tranſeunt diuitiarum tuarum ornamenta, & tecum remanet peruaſionis inuidia. Apud alium facultatum tuarum pompa reſedit, & tecum pœna migrauit. Stultitiæ genus eſt, aliis feciſſe lucrum, & ſibi paraſſe ſupplicium. Nam ita dicit
1.Tim.6 Apoſtolus, *Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueum diaboli.* Sed nec lõgo interuallo cœleſtis ſententia diſtrictionis ſuæ exerit poteſtatem. Nam quodã modo per gradus ad vltionem quandam præteritorum actuum vitiorum incrementa ſuccedunt. Denique hic parricidali animo, aut patris vitá increpat, aut matris mortem expectat. Tueatur illum fortè ab hoc crimine cauſa debitæ hæreditatis. Verum eſt. ſed quanquam legitimus hæres ſit, non tamen ſine cupiditatis vitio ſucceſ-

ſionis vota componit. Vellet denique vnicus eſſe, ſi poſſet. modò de patris morte cogitat: modò de fratris vita ſuſpirat. Non eſt hoc ſine grandi ſcelere impietatis. Nam quiſque hominum parentiuæ mortis expectatione animam paſcit, parricidali crimine in hæreditate ſuccedit. In quo loco cupiditatis impulſu nutriuntur inter cohæredes odia. Necdum funus effertur, & iam teſtamenti fides iuris interpretatione vacuatur. Alter de ſubſcriptione patris diſputat: alter de fratris perſona deſperat. Hic adſtruit ſcripturam nõ ſtare teſtibus: ille adſignat teſtamẽtum non conuenire temporibus. Ita vacillat prædium in colliſione cauſarum: & quod adquiſiuit auaritia parentum, perdit cupiditas filiorum. Audite ſcripturam dicentem, *Ne cõcupiſcas rem proximi tui.* Enumerari non poteſt, quantis modis cupiditas Exo. 20.

ſæuiat. Ecce vbi teſtamentum profertur, ſtatim de falſitate cogitatur. Quæritur quis mutum audierit loquentem, quis mortuum hæredes nouerit ordinantem. Nec difficile eſt, quod peius eſt, cuiquam inuenire perſonas, aut ſcelere coniunctas, aut pretio comparatas. Imitatur hic infelix ſubſcriptioné manus alienæ. Ita ſcripturam, quam teſtator non inſtituit, cupiditas calamo ſæpius repetente componit. *Radix omnium malorum eſt cupiditas.* Hic ad confirmandam fraudem armat periurio falſitatem: ille alienis litibus corruptum nonnúquam pectus opponit. Ita ſub vnius cupiditatis vitio facultas & adquiritur, & laceratur. Vbi
Prou. 5. eſt quod dicit ſcriptura, *Falſus teſtis non erit impunitus*? Cui hoc imputandum putamus, quòd inter illos quos audimus aliquoties criminibus interfuiſſe, etiam innocentes in crimen

vocantur? Venit enim frequenter in quæstioné suspicio: & cùm apud alterum resideat furti culpa, ad aliú transit peruasionis inuidia. Ita dum augmentum facultatum quæritur, etiam bene adquisita lacerantur. Sic fit vt aliquotiens descendat ex cupiditate falsitas, & ex falsitate paupertas. *Radix omnium malorum est cupiditas.* Vnde est quòd videmus inter se frequenter armatas stare legiones? Quid autem aliud est, nisi quòd aut ille aliena occupare quærit, aut ille occupata custodit? Inde descendit, quòd aliquotiens de imperij potestate contenditur, & de primatus ambitione certatur. Omnia profectò in pace consisterent, si hominem imperandi cupiditas non teneret, *Radix omnium malorum est auaritia.* Requiramus cuius sit vitium, quòd tenui tabulato hominis vita committitur, & dubiis casib. pelagi

incerta tentantur. Nonne cupiditati adſcribendum eſt, cùm ſuperueniente procella altum mare nauticus clamor incuſat? Nonne ad cupiditatis recurrit inuidiam, cùm ſcrupeis rupibus naufragum corpus illiditur, & tumentia aquis membra ignotis littoribus pelagi vnda iactantur? Nunquam ſe profectò nauta nauigio credidiſſet, niſi nauigandi deſiderium negotiandi cupiditas incitaſſet. Fertur denique homo vndis voto quadruplicandæ pecuniæ: portatur aurum, vt reportetur cum falſitate periurium. Nunquam enim negotium ſine fraude agitur, vbi ad hoc ſolùm viliùs emitur, vt cariùs diſtrahatur. In qua re etiamſi votis hominum nauigatio quieta ſucceſſerit; non ſine naufragio eſt, cùm inter vendentem & ementem iniquis aut ponderibus, aut menſuris, quis aut operatur aut

patitur. Quare isti non cogitant illam sententiam, quæ dicit, *sicut mensus fueris, metietur tibi*? Erubescimus illa dicere, dilectissimi, quæ luxuria agente deferuntur, cui descendit ex cupiditate commercium. Frequenter igitur coniugalis pudor pecuniæ taxatione vilescit: & diu incontaminata virginitas sub paruo auri pondere prostituta fidem integritatis amisit. Tanta est apud aliquantos cupiditas, vt venalis pudor pretium fœditatis inueniat. Nam ita ad corruptionem corporis pecunia studiosè pensatur, quasi dignum aliquid comparetur. Infelix profectò est, qui plus cupiditati consulit, quàm pudori. Damnasse est promissæ hereditatis gratiam, integritatis fecisse iacturam. Videte sub vno crimine quàm dissimile commercium cupiditatis. Hic pecuniam dedit, vt corruptionem emeret: illa pudorem Matt. 7.

perdidit, vt pecuniam compararet. Nihil enim ſine cupiditate agitur, quotieſcunque peccatur. Nam ſi remoueas ornamentorum cultum, nullum patieris in corporis contaminatione naufragium. Ceſſet denique auri deſiderium, & nec coniugalis fides perit, nec virginalis integritas erubeſcit. *Radix omnium malorum eſt auaritia*. Hic proditionis arguitur, ille delator alieni criminis accuſatur. Quis dubitet quòd ſecretum pectoris oblatæ pecuniæ pondus irruperit? Nihil clauſum conſtat, quod auro, argentoque non pateat: nihil occultum, quod non pecunia indagáte ſit cognitum. Vnde periculosè illis conſcientiæ fides creditur, quibus cupiditas dominatur. Haberet profectò integritas totum ſecretum, ſi in aliena domo proditrix pecunia nó haberet ingreſſum. *Radix omnium malorum eſt cupiditas.* Ecce ille Dominus

ac Saluator noſter exitum voluntariȩ paſſionis vitio alienæ cupiditatis impleuit. Legimus damnationē Redēptoris noſtri triginta argenteis cōparatā. Sed ſicut vidiſtis proditionē ex cupiditate venire: ita debetis agnoſcere damnationē ex proditione deſcēdere. Proditus quidem ductus ad ſupplicium, ſed proditor currit ad laqueum. Ecce quid fructus habet cupiditas. pecunia damnationis ad cōparationem ſepulturæ repoſita, hoc eſt funerib. deputata. Intelligite ergo, in quo ſtatu ſit culpa cupiditatis, cùm in damnationem venerit pretiū proditionis. Nam & Apoſtolus Petrus dicit, *Pecunia tua tecum ſit in perditionem.* Act. 8. Fortè ſit aliquis de ſtultis & auaris, qui ſibi de hac ſententia blādiatur; & præferat quod audit, ſecū ſuam pecuniam migraturam. Nihil votis iſtius ex hac parte ſubtrahimus. Ventura quidem tecum eſt, non vt

putas ad ornamentum corporis, sed ad testimonium falsitatis. Non tamé ad illos est ratio, quos misericordia comitatur. Alia illos manet causa, quos pecunia sua circa pauperes expésanda, Domino larga erogatione commendat: alia illos, quos recon-
Matt. 25 ditæ per scelus facultates accusant. Istis denique adnumeratur ad supplicium: illis verò paratur ad regnú. Ita Domino dicente, *Venite filij, possidete mecum regnum paratum vobis à constitutione mundi. Esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere: nudus eram, & vestistis me.* Sit ergo, dilectissimi, vnusquisque vestrûm illa pecuniæ qualitate contentus, quæ gratiam salutis adquirat, non quæ causam damnationis accendat. Castigemus itaque primo loco cupiditatem, si volumus vt omnium vitiorum vincamus errorem. Nemo appetat alie-

na, & non eſt qui inimicitiarum laboret inuidia. nemo impetat conſortium, & nullum eſt de peruaſione certamen. Sit vnuſquiſque contentus propria, & nulla eſt de occupata poſſeſſione cauſatio. Contēne aurum, & paratum euaneſcit homicidium. nec parricidalia odia ſeruntur, ſi cupiditatis oculus caſtigetur. Non eſt in quo hæres erubeſcat, ſi quis ad mediocritatem portionis ſuæ contentus accedat. Non ſit qui pecuniæ augmentum quærat: & neminem culpa proditionis accuſat. Si non requiras lucrum, nullum patieris in tempeſtate naufragium: & cùm agelli tui otioſus ſecreta cuſtodis, alienum periculum ſecurus aſpicies. Vitare iſta, dilectiſſimi, per ſingulos gradus fortè difficile eſt, & laborioſum multis ſimul hoſtibus per diuerſos errores occurrere. Quærendum eſt ergo compendium bel-

li, & auctor litis requirendus: vt cum illo nobis sit pugna, à quo processit iniuria. Non enim dubiè legiones armis instructas poteris vincere, si tyrannum potueris obtinere. Totam autem causam belli finiuit, qui auctorem pugnæ superauit. Instruamus ergo virtutum acies aduersus paratas scelerum legiones. Sed ante omnia aduersus ipsam, quæ caput belli est, hoc est cupiditatem, fide auxiliante pugnemus. Ita non difficilis erit de illa quam diximus vitiorum labe victoria, matre captiua.

Homiliarum finis.

VALERIANI EPISCOPI CEMELIENSIS EPISTOLA ad Monachos,

De virtutibus & ordine doctrinæ Apostolicæ.

IMPOSITÆ mihi votorum circa me vestrorum sarcinæ etsi interim corpore, vt scriptum est, absens, præsens tamen spiritu ac mente succedo. Nec parum, vt reor, dilectioni vestræ officij atque amoris exhibeo: quia vos quoque in spiritu, non in carne agere confido. Dicente Apostolo, *Quicunque in carne sunt, Deo placere non possunt. Vos autem in carne non estis, sed in spiritu: si tamen spiritus Dei habitat in vobis.* Nec sanè incognitam spiritalibus viam teneo, Rom. 12

ſi ædificationis veſtræ ſollicitudinẽ ſermonib. eloquij epiſtolaris expromo: præcipuum beatiſſimi Pauli exemplum præ manibus habens; quem ſequi cupimus, etſi conſequi non valemus. Etenim etſi nos comparatio illius in nullo recipit: vobis tamen obedientia eorum eſt coæquanda quos edocet. Vt doctrinæ ordine conſtituto, cum ROMANIS prædicari credulitatem veſtram in toto orbe cupientes, ſecunda emendatione correcti, pace integra, caritate non ficta inuicem vos, vt ſcriptum eſt, ſancto oſculo ſalutetis. Cum GALATIS menſium, temporum, dierumque obſeruatione reiecta, repudiantes mundum, ac ſequentes Deum, non ancillæ vos filios intelligatis, ſed liberæ. Vt in verbo veritatis cum EPHESIIS permanentes, vnum Dominum, vnam fidem, vnum Deum patrem omniũ,

qui ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis eſt, noueritis. Cum PHILIPPENSIBVS irreprehenſibiles & ſimplices, omnia ſine murmuratione & hæſitationibus facientes, in medio gentis prauæ ſicut luminaria luceatis. Cũ COLOSSENSIBVS verbo Chriſti in vobis abundanter habitante, inuicem vos pſalmis, hymnis, & canticis ſpiritalibus doceatis. Cum THESSALONICENSIBVS voluntatem Dei abſtinentes à fornicatione ſectemini, orantes ſine intermiſſione, omnia probantes, quæ bona ſunt retinentes. Dehinc præcepti ordinem cum omni labore ſectãtes: vt ſi quis operari non vult, nec manducet. Ipſe enim eſt panis, qui de cælo deſcendit. cui admiſceri neminem decet, niſi opera quib. ille delectatur exerceat. Vt TIMOTHEVS vobis forma ſit, etiam poſt diuturnam aquam

vino modico vti præceptus, ad ſu-ſtinendum ſtomachum, non ad op-primendum: quia quamuis geminis commonitionib. erudiatur: niſi quis ſobrius fuerit, miniſterium ſuum implere non poterit. Vt TITI vos informet exemplum, non ſolùm ſobrios eſſe debere, ſed etiam con-tinentes. quia omnia munda mun-dis, coinquinatis autem & infideli-bus nihil eſt mundum. Denique hæc Apoſtolicæ concluſio tota do-ctrinæ myſtici numeri ſummam ab-ſterſi corporis purificationem com-pleuit. quia nihil eſt tam Deo pro-ximum, quàm hominem non eſſe corruptũ. Attendamus quippe poſt hæc circumſpectiùs quid ſequatur. Fugitiuus quondam domino famu-lus redit, & conditio conuerſione mutatur. Apoſtolicis vinculis geni-tus ad vtilitatem inutilis proficit: nec ſolùm in fratrem, ſed etiam in ca-

rissimum fratrem, gradum coniunctorum nominum fastigio transcédit animorum. nec tantum appellationis meretur vinculum, sed etiam amoris affectum. Ad hoc enim Domini dignatione perducitur pura castitas sobrietate nutrita, vt quod parcitas vini curauit in Timotheo, quod abstinentia & continétia purgauit in Tito, id ad indulgentissimá libertatem accrescat in ONESIMO. Hæc & exsequenda doctis, & agnoscéda sunt imperitis. quia sicut scriptum est, & ignorantia mors est, & fides sine operibus mortua est. Gemina vobis ratio adhibendæ obseruationis incumbit, sciendi cura, cum labore complendi: quoniam ea quæ in diuinis eloquiis præcipiuntur, non solùm non facere, sed etiam ignorare peccatum est. HEBRÆOS denique in exemplum consummatę perfectionis assumens, contemptú

præſentium rerum ob amoré cœleſtium inſinuo præmiorũ. Vt ſi fortè quiſpiá vobis, aut perſecutionis pódus intulerit, aut diripuerit vniuerſa quæ veſtra ſunt vos: quoque nobile illud ac ſingulare teſtimoniũ, quod in eximia eorum laude venerando Paulus ore deprompſit, non diſpari ſanctæ imitationis proſequatur affectu, quo ait, *Nam & vinctis compaſſi eſtis, & rapinam bonorum veſtrorum*
Heb. 10. *cum gaudio ſuſcepiſtis.*

FINIS.

